

bâldea maja birou individual de arhitectură
str. j.n. preyer nr.21, ap.12. timișoara. romania
CIF: 31077535 tel. 0040 0726311007
maja.baldea@gmail.com

Studiu istoric zonal. Plan Urbanistic Zonal „Zona Oituz-Popa Șapcă și concept amenajare domeniu public”, Timișoara, jud. Timiș

Data: 5.08.2022

Completări: 6.11.2023

Întocmit:

Dr. arh. Maja Bâldea
Specialist atestat MCC nr. 425 S/03.02.2011

Documentație nr. 31/21
conf. registru de evidență

Marius Moldovan
Istoric artă, M. cons.patrim

I. COMPLETĂRI LA STUDIU ISTORIC ZONAL

Context:

Studiul istoric zonal este un studiu de fundamentare pentru documentația de urbanism care se elaborează ținând cont de mai multe date ce definesc contextul de lucru.

Având în vedere conținutul adresei DPC 4782/21.08.2023 a Ministerului Culturii, Direcția Patrimoniu Cultural, referitor PUZ zona Oituz – Popa Șapcă și concept amenajare domeniu public și a regulamentului local de urbanism aferent PUZ, Timișoara, jud. Timiș, cu specificația referitoare la studiul istoric „*refacerea analizei de evoluție istorică etapizată pentru insula studiată; se va prezenta o analiză istorică „pe straturi” (construit/neconstruit; ocuparea terenurilor; drumuri existente/propuse)*”

aducem următoarele completări la studiul istoric zonal:

- A. Planșe adiționale care să explice adițional morfologia arealului analizat. Pentru determinarea planșelor s-au extins planșele deja existente:

Planșe inițiale SIZ	Planșe SIZ recalibrate	Explicare
PL02 Evoluție tramă stradală	PL02 Evoluție tramă stradală. Analiză morfologică pozitiv-negativ	Trama stradală este analizată adițional prin tratarea de tip pozitiv-negativ
PL03 Evoluție parcelar	PL03 Evoluție parcelar și ocupare. Analiză morfologică pozitiv-negativ	Analizei inițiale de parcelar i se adaugă layerul de fond construit pentru a evidenția ocuparea și este analizată adițional prin tratarea de tip pozitiv-negativ
PL04 Evoluție țesut construit	PL04 Evoluție țesut construit. Analiză morfologică pozitiv-negativ	Analiza țesutului este tratată ca instanțe variabile pozitiv-negativ

- B. Nota elaborator SIZ: referitor la solicitarea de tratare a drumurilor propuse comparativ cu cele existente, elaboratorul dorește să sublinieze faptul că studiul istoric vizează etapele anterioare, și nu ar trebui să integreze discuții comparative ale etapelor previzionate, acestea făcând subiectul documentației elaboratorului proiectului.

Studiu istoric zonal. *Plan Urbanistic Zonal „Zona Oituz-Popa Șapcă și concept amenajare domeniu public”*, Timișoara, jud. Timiș

FOAIE DE CAPĂT

Conținut:

Parte scrisă

Data: 8.08.2022

bâldea maja birou individual de arhitectură
str. j.n. preyer nr.21, ap.12. timișoara. romania
CIF: 31077535 tel. 0040 0726311007
maja.baldea@gmail.com

LISTĂ DE SEMNĂTURI

Întocmit:

Dr. arh. Maja Bâldea
Specialist atestat MCC nr. 425 S/03.02.2011

Documentație nr. 39/22 conf.
registru de evidență

Marius Moldovan
Istoric artă, M. cons.patrim

Cuprins

I.	NOTĂ METODICĂ GENERALĂ.....	5
1.	Descrierea obiectivelor și limitelor studiului	5
2.	Descrierea metodei și direcțiilor de cercetare.....	5
3.	Evidențierea surselor documentare, iconografice, cartografice ș.a.	6
4.	Prezentarea echipei de cercetare după specialitate.....	8
5.	Prezentarea critică a bibliografiei generale	8
6.	Prezentarea studiilor anterioare pe care se bazează cercetarea	9
II.	ANALIZA EVOLUȚIEI ȘI CARACTERISTICILOR TERITORIULUI STUDIAT	10
1.	Analiza evoluției teritoriului studiat.....	10
a.	Istoricul teritoriului studiat în raport cu localitatea în care se situează	10
b.	Evoluția structurii etnice, a ocupațiilor populației, a caracterului funcțional	21
c.	Evoluția reglementărilor edilitare și urbanistice.....	22
d.	Evoluția tramei stradale și a parcelarului	29
e.	Evoluția fondului construit.....	33
f.	Concluzii referitoare la evoluția teritoriului studiat	35
2.	Date istorice importante, evenimente istorice în teritoriul studiat	36
3.	Prezențe arheologice în teritoriul studiat.....	36
4.	Monumente istorice, valori de patrimoniu cultural de interes național, situri arheologice în teritoriul studiat.....	36
5.	Analiza caracteristicilor țesutului urban	37
a.	Analiza tramei stradale: vechime, caracteristici (formă, dimensiuni, utilizări)	37
b.	Analiza parcelarului: vechime, caracteristici (formă, dimensiuni, utilizări).....	38
c.	Analiza fondului construit (vechime, stil, decorații, alcătuire constructivă).....	39
g.	Analiza legăturilor dintre acestea (lungimea aliniamentelor, mod și grad de ocupare a parcelelor, retrageri față de aliniament, accese în clădiri ș.a.).....	39
h.	Analiza caracteristicilor funcționale.....	40
f.	Concluzii referitoare la caracteristicile țesutului urban.....	40
III.	ZONE ȘI SUBZONE ISTORICE DE REFERINȚĂ.....	41
1.	Prezentarea caracteristicilor zonelor istorice de referință - definite prin PUG - de pe teritoriul studiat și a prevederilor care se referă la acestea	41
2.	Definirea și delimitarea subzonelor istorice de referință, în funcție de modul de dezvoltare și de caracteristicile țesutului urban	41
3.	Zonele și subzonele istorice de referință din teritoriul studiat.....	41
a.	Listarea zonelor istorice de referință, după caracteristicile acestora.....	41

b.	Schemă cu evidențierea subzonelor istorice de referință (limite, tipuri)	43
4.	Definirea tipului de protecție necesar fiecărei subzone, în funcție de caracteristicile acesteia	43
5.	Definirea modului și gradului de dezvoltare posibil al fiecărei subzone	44
IV.	IDENTIFICAREA VALORILOR DE PATRIMONIU CONSTRUIT	46
1.	Identificarea construcțiilor valoroase	46
2.	Identificarea amenajărilor valoroase	47
3.	Identificarea spațiilor și perspectivelor valoroase	48
4.	Date semnificative referitoare la construcții și amenajări.....	53
5.	Concluzii referitoare la elementele care necesită protecție și la natura protecției	54
V.	STABILIREA MODULUI DE CONSTRUIRE ÎN TERITORIUL STUDIAT	55
1.	Stabilirea elementelor protejate și a metodelor de protecție ale acestora	55
a.	Descrierea metodei de selectare a elementelor protejate.....	55
b.	Caracteristici ale elementelor protejate și stabilirea modului de protecție.....	56
c.	Elemente protejate, după tip, grad de protecție, intervenții permise	57
2.	Elemente protejate din perimetrul PUZ	60
a.	Listare după tip, grad de protecție și intervenții permise:	60
a.1.	Imobile protejate cu titlul de monumente istorice (inclusiv menționarea regimului de protecție special: VPC IN, MLPM)	60
a.2.	Imobile protejate prin apartenența la zone de protecție ale m.i.	60
a.3.	Imobile protejate prin PUZ+R.....	61
a.4.	Spații publice protejate (sau componente ale acestora: statui, plantații).....	61
a.5.	Alte elemente protejate (plantații interioare, împrejmuiri, decorații)	61
b.	Propuneri de includere a unor imobile în Lista monumentelor istorice.....	62
c.	Elemente de gestiune și reglementare care decurg din SIZ (condiții generale care trebuie preluate în PUZ+RLU, obligativitatea elaborării de studii istorice prealabile construirii/desființării pentru anumite imobile; propuneri de punere în valoare a teritoriului pentru uzul administrației publice locale)	63
3.	Analiza potențialului de dezvoltare a fiecărei subzone (creșteri posibile ale gradului de ocupare a parcelelor și modul în care se poate obține, îmbunătățirea fondului construit)	64
4.	Stabilirea modului de construire permis în teritoriul studiat pentru toate imobilele, în funcție de obiectivele de punere în valoare a elementelor protejate și de obiectivele de dezvoltare ale teritoriului	66
	Bibliografie	71

I. NOTĂ METODICĂ GENERALĂ

1. Descrierea obiectivelor și limitelor studiului

Studiul istoric cu privire la arealul care face obiectul PUZ „Zona Oituz-Popa Șapcă și concept amenajare domeniu public” din Timișoara urmărește un demers inițiat de Primăria Municipiului Timișoara în parteneriat cu Universitatea de Vest Timișoara în urma lansării unei licitații. Scopul PUZ este *dezvoltarea unor soluții coerente de amenajare și de dezvoltare a spațiului public rezultat în interiorul complexului de învățământ, bazate pe principii actuale și sustenabile, care să crească gradul de dezirabilitate și de utilizare a acestuia*¹.

Obiectul general al studiului istoric zonal este *analiza evoluției structurii urbane și a zonelor reconstruite în cadrul arealului studiat, în contextul constituirii structurii urbane a localității* [1]. Prin studiu se va defini regimul tehnic al construcțiilor supuse autorizării în zona protejată și în zonele de protecție ale obiectivelor de patrimoniu, în scopul protejării patrimoniului arhitectural și urbanistic.

Obiectivele studiului:

- Evidențierea modului de constituire a structurii urbane în raport cu structura urbană a localității;
- evidențierea valorilor istorice, arhitecturale și urbanistice ale zonei protejate studiate, stabilirea restricțiilor și permisivităților de intervenție;
- stabilirea unui mod de construire și de amenajare adecvat zonei, consecvent cu păstrarea valorilor și a continuității etapelor anterioare de dezvoltare prin evidențierea factorilor evolutivi specifici zonei;
- determinarea modului în care noua dezvoltare se poate raporta la monumentele din vecinătate.

Raportat la lista monumentelor istorice publicată în Monitorul Oficial, partea I, nr. 113 bis din 15.02.2015, amplasamentul studiat:

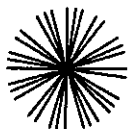
- conține monumentul istoric de clasă A *Fragment fortificație*, având codul LMI **TM-II-m-A-06103.01**, cu adresa Calea Cuza Al. Ioan, datat 1723-30.
- Este afectat de zona de protecție a *Sitului urban Cartierul "Cetatea Timișoara"*, cod LMI **TM-II-s-A-06095**, definit ca Piața Victoriei-Piața Huniade Iancu - Str. Telbisz Carol - Str. Proclamația de la Timișoara - Str. Hector - Piața Brătianu Ionel I.C. - Str. Oituz - Str. Dima Gh. - Str. Sf. Ioan, datat sec. XVIII – XX.

Documentația SIZ-C.P. se constituie într-un studiu ce constă în analiza situației existente, a potențialului de dezvoltare urbanistic a zonei și a propunerilor de organizare volumetrică, urmărindu-se totodată organizarea funcțională a întregii zone studiate, în sensul modificării reglementărilor generale stabilite prin Regulamentul de Urbanism aferent PUG.

2. Descrierea metodei și direcțiilor de cercetare

Prezenta documentație a fost întocmită conform *Ordinului 562/2003 - Metodologie de elaborare și conținut cadru al documentațiilor de urbanism pentru zone construite protejate*.

¹ Conform temă documentație elaborată de PMT

Cercetarea are la bază o analiză complexă urbanistică și evolutivă a amplasamentului zonei Oituz și a monumentelor din imediata proximitate. Evoluția țesutului este relaționată cu realitatea actuală a țesutului urban adiacent amplasamentului, urmărind identificarea și evidențierea elementelor specifice cu valoare urbanistică și/sau arhitecturală, precum și formularea unor recomandări specifice de intervenție.

Pentru analiza valorilor urbanistice ale orașului, în scopul evidențierii celor păstrate din epocile anterioare (trama stradală, siluetă, parcelar, edificii istorice) s-au studiat documentele care conțin informații în acest sens: hărți succesive, imagini fotografice, CF-uri și documentație scrisă.

Materialul analizat provine din mai multe surse și reprezintă în special documente de arhivă și surse și resurse cartografice și fotografice:

- S-au folosit surse cartografice istorice din arhiva personală și ale unor terți, precum și din surse online. Acestea au fost selectate după relevanța lor directă pentru evoluția generală a zonei, precum și în mod particular pentru situarea amplasamentului în contextul evoluției urbane. Succesiunea de hărți evolutive a fost corelată prin suprapunere cu planul topografic actualizat folosit la întocmirea PUG 2013 (în curs de avizare), luându-se în considerare țesutul constituit al nucleului intra-muros, traseul drumurilor principale de acces în zonă și conturul cvartalului. S-au folosit ca suport de analiză a evoluției hărțile teritoriului mai ample și planurile succesive orașului începând cu jumătatea secolului XVIII. Acestea au fost scalate și relaționate la conturul cvartalului care face obiectul studiului. Datorită scării mari a desenelor și a calității desenului manual pe suporturi variabile există un nivel relativ de lipsă de corelare a proporțiilor, considerat însă acceptabil pentru analiză.
- S-a făcut o fotocartare actualizată a construcțiilor din interiorul zonei cu valoare potențială din perspectiva patrimoniului construit, pentru a se putea cerceta configurația arhitecturală actuală.
- S-au cercetat CF-uri in extenso ale unora dintre parcelele contemporane considerate relevante pentru evoluția parcelarului și pentru relația cu clădirile considerate ca având valoare potențială pentru studiu.

Pentru structura textului s-a urmărit structura definită de *ordinul nr. 562 din 20 octombrie 2003 pentru aprobarea Reglementării tehnice "Metodologie de elaborare și conținutul-cadru al documentațiilor de urbanism pentru zone construite protejate (PUZ)"*, față de care au fost tratate punctele aplicabile situației concrete studiate, conținutul cadru fiind pe alocuri adaptat prin eliminarea capitolelor/subcapitolelor care nu au avut aplicabilitate.

3. Evidențierea surselor documentare, iconografice, cartografice ș.a.

Surse bibliografice:

Publicații:

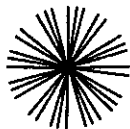
- J. Geml, *Vechea Timișoara*, Timișoara: Editura CosmopolitanArt, 2016.
- M. Opreș, *Timișoara. Monografie urbanistică. Volumul I*, Timișoara: Editura Brumar, 2007.
- M. Opreș, *Timișoara. Mică monografie urbanistică*, București: Editura Tehnică, 1987.

Articole:

- C. Glăvan, *Defortificarea cetății Timișoara*, *Analele Banatului*, S.N., Arheologie – Istorie, vol. XXI, pp. 421-430, 2013.

Articole online: Conform bibliografie anexată

Studii:

- A. Junie și M. Opreș, *Studiu de fundamentare. Zone construite protejate Timișoara 2011*, Timișoara, 2011.

.....
Regulamente și documentații urbanistice în vigoare:

- PUG aprobat prin HCL nr. 157/2002 și prelungit prin HCL 107/2014
- PUG 2013 (proiect sistat în fază de avizare, pentru care s-a obținut avizul pozitiv din partea Ministerului Culturii nr. 382/U/2016)
- Regulament Local de Urbanism Cartierul Cetate Timișoara (zona centrală) aferent PUZ aprobat prin HCL 52/1999
- PUZ Campus universitar cu modificări ulterioare prin HCL

-
- LEGEA Nr. 50/1991 privind autorizarea executării lucrărilor de construcții, cu modificările și completările ulterioare
 - Lege nr. 5 din 6 martie 2000 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național - Secțiunea a III-a - zone protejate
 - Lege nr. 422 din 18 iulie 2001 privind protejarea monumentelor istorice (Republicată în MONITORUL OFICIAL nr. 938 din 20 noiembrie 2006)
 - NORME METODOLOGICE din 18 aprilie 2008 de clasare și inventariere a monumentelor istorice
 - LEGE nr.378 din 10 iulie 2001 pentru aprobarea Ordonanței Guvernului nr.43/2000 privind protecția patrimoniului arheologic și declararea unor situri arheologice ca zone de interes național
 - LEGE nr. 350 din 6 iulie 2001 privind amenajarea teritoriului și urbanismul, cu modificările și completările ulterioare
 - Ordinul ministrului culturii și cultelor 2684/2003 privind aprobarea Metodologiei de întocmire a obligației privind folosința monumentului istoric și a conținutului acestuia
 - ORDIN nr. 562 din 20 octombrie 2003 pentru aprobarea Reglementării tehnice "Metodologie de elaborare și conținutul-cadru al documentațiilor de urbanism pentru zone construite protejate (PUZ)"
 - Hotărâre nr. 230 din 4 martie 2003 privind delimitarea rezervațiilor biosferei, parcurilor naționale și parcurilor naturale și constituirea administrațiilor acestora
 - Ordin nr. 2237/27.04.2004 privind aprobarea Normelor metodologice de semnalizare a monumentelor istorice
 - ORDIN nr. 2260 din 18 aprilie 2008 privind aprobarea Normelor metodologice de clasare și inventariere a monumentelor istorice
 - Legea nr. 6/2008 privind regimul juridic al patrimoniului tehnic și industrial
 - REGLEMENTARE – Conținutul cadru al studiilor istorice de fundamentare a documentațiilor de urbanism, URBANPROIECT
 - Anexa: Normă metodologică din 18.04.2008 de clasare și inventariere a monumentelor istorice
 - ORDIN nr. 2495 din 26 august 2010 pentru aprobarea Normelor metodologice privind atestarea specialiștilor, experților și verficatorilor tehnici în domeniul protejării monumentelor istorice
 - Ordonanță de urgență nr. 57 din 20/06/2007 privind regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice

S-au luat în considerare de asemenea prevederi ale unor convenții/tratate/carte internaționale privind patrimoniul cultural, care alcătuiesc un fond de documente de specialitate cu rol orientativ. Dintre acestea, cele mai relevante pentru obiectul studiului în cauză, sunt:

- Carta internațională pentru conservarea și restaurarea monumentelor și siturilor, Veneția 1964
- Convenție privind protecția patrimoniului mondial, cultural și natural, Paris, 21.11.1972

- Carta internațională privind protecția orașelor istorice, ICOMOS, oct. 1987
- Carta pentru protecția și gestiunea patrimoniului arheologic, ICOMOS, oct. 1990
- Carta ICOMOS, Principiile pentru analiza, conservarea și restaurarea structurilor patrimoniului arhitectural, ICOMOS, oct. 2003
- Carta ICOMOS pentru interpretarea și prezentarea siturilor de patrimoniu cultural, 4.10.2008
- Carta patrimoniului industrial, TICCIH, 2003

.....

Surse cartografice:

- Indicate în surse. Principalele baze de date online folosite sunt *hungaricana.hu* și *mapire.hu*
- Elemente cartografice cuprinse în partea desenată a studiului: *Studiu de fundamentare. Zone construite protejate Timișoara 2011* (Junie, Aurelia, Opreș, Mihai)
- Elemente cartografice cuprinse în partea desenată a studiului: *Timișoara monografie urbanistică. Volumul I. Descoperiri recente care au impus corectarea istoriei urbanistice a Timișoarei* (Opreș, Mihai)
- Harta ortofoto, sursa: *googlemaps.com*
- Ridicare topografică actuală
- Arhiva arh. urb. Radu Radoslav
- Arhivă privată personală

.....

Surse adiționale:

- Institutul Național al Patrimoniului, Lista Monumentelor Istorice 2015 (LMI 3015), conform publicării oficiale în M.O. din 15 februarie 2016, Nr. 113 bis „Ordinul Ministrului Culturii nr. 2828/2015 pentru modificarea anexei nr. 1 la Ordinul ministrului culturii și cultelor nr. 2314/2004 privind aprobarea Listei monumentelor istorice, actualizată, și a Listei monumentelor istorice dispărute, cu modificările ulterioare”.

.....

Surse iconografice și fotografice: Indicate în surse

4. Prezentarea echipei de cercetare după specialitate

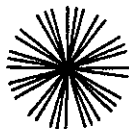
Autor documentație: Dr. arh. **Maja Bâldea**, specialist atestat MCC nr. **425 S / 03.02.2011**
Urbanism istoric – 2.Șef de proiect de specialitate: urbanism istoric – D

Co-autor documentație: Istoric artă, M. cons.patrim **Marius Moldovan**

5. Prezentarea critică a bibliografiei generale

Municipiul Timișoara beneficiază de numeroase studii monografice, de urbanism și de arhitectură, datorate relevanței pe care a avut-o în regiune de-a lungul timpului, în special din prisma rolului militar menținut pentru o perioadă îndelungată. Pe de altă parte municipiul beneficiază în prezent de o revigorare a interesului sub forma publicării unor studii istorice de dată recentă care tratează evoluția orașului în diferite etape (a se vedea referințele bibliografice) și care au scos la lumină documente istorice nou identificate în diverse arhive.

Un material documentar extrem de valoros este reprezentat de hărțile, fotografiile și cărțile poștale din diferite colecții și arhive digitale privind evoluția generală a orașului. În ceea ce privește hărțile și studiul arhivistic structurat, unul dintre cei mai reprezentativi cercetători rămâne arhitectul Mihai Opreș, care a

derulat unul dintre cele mai intense demersuri de cercetare cunoscute până în prezent cu privire la evoluția urbană a orașului. Studiile lui Mihai Opreș relevă cu claritate evoluția urbană a orașului Timișoara la modul general, urmărind de asemenea în detaliu evoluția intra-muros a cartierului istoric Cetate.

Pe lângă bibliografia specifică, în întocmirea studiului istoric un rol important l-au reprezentat observațiile pe teren derulate în baza unor vizite in-situ și cercetarea relațiilor fizice pe care obiectivul le are cu contextul său imediat, precum și documentele puse la dispoziție de diferiții proprietari.

6. Prezentarea studiilor anterioare pe care se bazează cercetarea

- Junie, Aurelia, Opreș, Mihai, *Studiu de fundamentare. Zone construite protejate Timișoara 2011*. Studiu de fundamentare pentru Planului Urbanistic General aflat în curs de avizare. Studiul, împreună cu propunerile pentru zonele istorice și protecția patrimoniului, a obținut avizul MC și este relevant pentru istoria orașului și studiul evoluției urbane la scară macro.
- Un document cu valoare deosebită pentru tratarea zonei studiate îl constituie *Regulamentul de urbanism aferent PUZ „Cartierul Cetate Timișoara”*, întocmit de PRODID SRL în anul 1998 [2]. Acesta oferă un cadru al evoluției urbane și stabilește termenii generali și particulari de intervenție în Cartierul Cetate, reprezentând o lucrare minuțioasă și amplu documentată. Studiul definește un sistem de zone cu caracteristici și roluri bine definite, stabilind Cartierul Cetate ca zonă urbană protejată și concomitent stabilind o serie de zone tampon și fâșii de protecție cu rol de protecție a valorilor zonei protejate. Principalele sale obiective au fost accentuarea individualității Cartierului Cetate și a unității sale compoziționale, păstrarea substanței originare a fiecărei clădiri în parte, păstrarea imaginilor străzilor și piețelor, mărirea și diversificarea confortului urban și a libertății de mișcare a pietonului, păstrarea riveranilor și încurajarea locuirii cartierului, recuperarea spațiilor de la subsolurile clădirilor precum și păstrarea și definirea raporturilor specifice cu spațiul verde.
- Planul Urbanistic Zonal "Campus Universitar 2, str. Oituz nr. 4, Timișoara" aprobat prin HCL 198/2001, reactualizat prin PUZ „Spații pentru învățământ și funcțiuni conexe”, aprobat prin HCL nr. 321/2007, prin PUD „Spații pentru învățământ și funcțiuni conexe” strada Oituz – strada Popa Șapcă, Timișoara.
- SIG Studiu istoric general de fundamentare PUG în curs de avizare.
- Mariana Balaci, Florentin Munteanu, *Raport privind cercetările arheologice preventive efectuate în Timișoara, Pța. Mărăști, Str. Calea Aradului, str. Oituz, Str. G. Dima (mai-iunie 2018)* [3] și documentația tehnică suport alcătuită din planșe și documentar fotografic. Studiul este deosebit de relevant în ceea ce privește vestigiile din perioada cetății bastionare (sec. XVIII-XIX corespunzând perioadei austriece). Cercetarea arheologică s-a desfășurat strict pe conturul sensului giratoriu, la limita dintre zona interioară a sensului giratoriu cu rol de suprafață plantată și zona prevăzută pentru extinderea benzilor de circulație. În cadrul unui studiu anterior derulat de către specialistul atestat INP [4] în baza acestui raportului arheologic, coroborat cu prezentarea planșelor Porții Vienei în lucrarea lui Mihai Opreș, *Timișoara. Monografie urbanistică, Volumul I, Descoperiri recente care au impus corectarea istoriei urbanistice a Timișoarei* [3, p. 50], s-a putut determina poziției Porții Vienei în raport cu ridicarea topografică actuală.
- Poziționarea exactă a Porții Vienei din planșele actuale este rezultatul unui studiu distinct, care determină în corelare cu hărțile evolutive poziția porții Vienei, studiu realizat de autori pentru SIZ Cazarma U [4].
- Radoslav, Radu, et. al. *Creștere organică. Studii de amenajarea teritoriului, urbanism și design urban*. Timișoara, 2010, studiu care prezintă anumite repere determinante ale fazelor de creștere ale orașului.
- *Blogul lui Radul* (<https://radulblog.wordpress.com/>), autor Radu Radoslav, fost arhitect șef al municipiului Timișoara în perioada 1997 și 2006, prin care autorul punctează etape de creștere,

momente cheie în fazele de planificare (inclusiv nerealizate) ale proiectării orașului și anumite cazuri tip.

O serie de studii distincte orientate în majoritate asupra municipiului Timișoara. Relevant într-o mică măsură pentru istoria creșterii orașului la scară macro.

II. ANALIZA EVOLUȚIEI ȘI CARACTERISTICILOR TERITORIULUI STUDIAT

Teritoriul de implementare are o suprafață de 16,70 ha și este delimitat de vecinătățile:

- la NORD str. Aristide Demetriade
- la SUD str. Oituz
- la EST str. Popa Șapcă
- la VEST Calea Alexandru Ioan Cuza

Perimetrul zonei de studiu are o suprafață aproximativă de 33 ha și este delimitate de vecinătățile:

- la NORD inelul II de circulație
- la SUD Piața Mărăști și str. Oituz, inclusiv legăturile cu Piața Unirii reprezentate de str. Paul Chinezu și str. Matei Corvin
- la EST str. Popa Șapcă, Bulevardul Antenei
- la VEST Calea Alexandru Ioan Cuza, Calea Aradului

1. Analiza evoluției teritoriului studiat

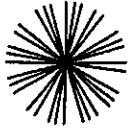
a. Istoricul teritoriului studiat în raport cu localitatea în care se situează

Orașul Timișoara are un istoric al populării vechi de aproximativ 6000 de ani, dovedit în urma descoperirilor arheologice, și este considerat de către unii cercetători ca fiind menționat în anul 1020 în relație cu apartenența la o episcopie ortodoxă, în timp ce alții susțin prima mențiune a Timișoarei ca fiind între anii 1150-1177 sau în secolul XIII. Cu toata acestea, perioada relevantă pentru dezvoltarea urbană a zonei supuse studiului începe abia odată cu perioada modernizării urbane din timpul apartenenței la Regatul Ungariei în cadrul Monarhiei Austro-Ungare (1867-1918) [5]. Justificarea principală pentru această considerare este dată de faptul că urme ale orașului otoman nu mai există manifestate în structuri supraterane, vizibile, ci acestea mai sunt păstrate doar în subteran ca patrimoniu arheologic, iar structura urbană istorică este strict rezultatul acțiunilor de urbanizare începute prin operațiile austriece și continuate în perioadele istorice următoare. În etapa de dezvoltare imediat următoare cuceririi cetății Timișoara de casa de Habsburg (după 1716), orașul dobândește o poziție extrem de importantă în protecția zonelor controlate de forțele austriece în relație cu forțele otomane, devenind „cetate imperială principală și de graniță” [6, p. 68] în relația dintre cele două forțe.

În cadrul analizei evoluției istorice generale s-a pus accentul pe momentele relevante din perspectiva teritoriului studiat.

Perioada habsburgică (1716-1867) / Perioada fortificației bastionare (1732-1849):

În anul 1716 Timișoara este asediată și cucerită de trupele habsburgice. Orașul suferă puternice bombardamente de artilerie iar o mare parte din clădirile din lemn sunt avariate sau arse. Structura urbană de la sfârșitul perioadei ocupației otomane este relativ bine cunoscută din punct de vedere urbanistic [2]. Ca urmare a sediului, în oraș este lăsat un contingent de 2000 de militari, cu scopul de a readuce cetatea în stare de funcționare [5],[2]. Între anii 1717-1728 contele Mercy, primul Comandant General și Președinte al Administrației Țării, întocmește două proiecte succesive privind organizarea în banatul Timișoarei,

definind liniile directoare de dezvoltare a provinciei conform cu rațiunile politice, cu scopul principal de a exploata în mod maxim resursele locale [7, p. 34]. **Primele lucrări de construcții din oraș după cucerire sunt destinate menținerii fortificațiilor în stare de funcționare** [7, p. 39]. De asemenea în această perioadă fondul construit preluat de la otomani se prezintă într-o stare de avarie generalizată ca urmare a asediului, ceea ce impune orientarea eforturilor constructive și spre construirea de noi construcții, care în primul rând trebuiau să servească cazării trupelor [7, p. 41].

Între anii 1732-1764 se construiește *fortificația bastionară* a cetății Timișoara. Deși proiecte pentru fortificarea orașului în sistem bastionar au fost întocmite încă din 1717, acestea nu au fost realizate, iar acțiunea fortificării debutează în anul 1732, fiind derulată sub guvernarea contelui de Mercy [6, p. 50]. În anul 1733 s-au construit escarpa și șanțul interior al noilor fortificații bastionare [6, p. 34]. Cel mai vechi plan al incintei Cetății Timișoara indicat de M. Opriș datează din 1734 și reprezintă inelul fortificațiilor închis complet [6, p. 46]. În acest context, zona identificată acum ca fiind *Cartierul Cetate* era amplasată în miezul fortificației și constituia centrul politic, administrativ și cultural al întregii regiuni.

Centura de fortificații a Cetății la finalizarea lucrărilor ocupa o fâșie lată de 585 metri și era alcătuită din trei inele de fortificare concentrice. Construcția ei a presupus relocarea canalului Bega în afara cetății și a cuprins la momentul de maximă anvergură 9 bastioane. De la limita exterioară a fortificațiilor (numită „linia de circumvalațiune”) se întindea Esplanada Cetății, o câmpie de 949 metri lățime [5] cu interdicție de construire. Interdicția de construire servea vizibilității și posibilității de a deschide focul complet neîngrădite asupra unui potențial inamic în caz de atac, acesta fiind lipsit de beneficiul unor eventuale structuri construite în spatele cărora să se poată ascunde sau proteja. Aceasta este rațiunea pentru care cartiere ale orașului au fost edificate în exteriorul fortificației, la o depărtare de peste doi kilometri față de centrul cartierului Cetate.

Având în vedere rolul strategic al orașului în perioada ocupației habsburgice din punct de vedere militar, numeroase din clădirile edificate în această perioadă sunt clădiri cu funcțiune militară. Majoritatea acestora aveau funcția de a asigura cazarea numărului mare de soldați implicați în apărarea cetății (garnizoana) și în efortul constructiv de realizare și întreținere al fortificațiilor.

În această perioadă „orașul interior”² era delimitat la sud-est de conturul Cazărmii Transilvaniei, iar la nord de vechile fortificații turcești reamenajate [6, p. 44]. Funcțiunile urbane principale la începutul secolului al XVIII-lea sunt reprezentate de cele militare, însă și celelalte funcțiuni ale orașului se amplifică din punct de vedere al complexității [7, p. 30].

Rețeaua stradală principală se execută între anii 1725-1726 în baza unor proiecte executate la planșetă, fiind definită ca o tramă stradală rectangulară în baza căreia se stabilesc amplasamentele principalelor clădiri ale cartierului Cetate. Cele mai vechi case din Timișoara de astăzi datează din această perioadă (ultimii 300 de ani) [5].

Pe harta cetății Timișoara din anul 1740 (Planșa PI 4) sunt indicate diferențiat construcțiile imperiale noi, construcțiile burghize (civile) noi, propunerile de cvartale și locuințele preluate de la otomani, structuri care au rezistat asediului. Construcțiile existente și propuse sunt localizate încă în totalitate în cadrul vechiului „oraș interior”, respectiv în interiorul vechilor structuri de fortificații. Între șanțurile vechilor fortificații reamenajate, la nord de nucleul interior și la sud de linia fortificațiilor din anul 1716 este marcat șantierul Domului. M. Opriș indică faptul că „cea mai importantă fază de construire a noilor fortificații bastionare a fost foarte probabil perioada 1734-40” [6, p. 56]. Poarta Vienei apare marcată în cadrul liniei fortificațiilor bastionare drept construcție imperială nouă integrată în cortina dintre Bastionul Elisabeta și Bastionul Carol. Pe harta cetății Timișoara din anul 1746-47 (Planșa PI 5) sunt notate într-un sistem similar clădirile imperiale, clădirile burghize (civile) și clădirile vechi turcești. Poarta Vienei apare pentru prima dată notată cu denumirea aferentă, iar desenul ei este mai detaliat comparativ cu marcajul anterior. Poarta este cuprinsă între Bastionul Elisabeta la vest și Bastionul Carol

² Denumire stabilită de Mihai Opriș în lucrarea sa *Monografie urbanistică. Volumul I, Timișoara (2007)* prin traducerea legendei hărții „Planul canalului Bega de la Timișoara până la Titel...”. Deși nu este datată, M. Opriș determină o dată posibilă ca fiind anul 1732, în relație cu construcția Marelui Canal Navigabil.

la est. Se disting elemente arhitecturale definitorii, regăsite și în planșele originale, respectiv cele două alveole concave ce bordează poarta.

În anul 1744 s-a aprobat construirea cartierelor de locuit Fabric, Mehala și Maierle Noi (sau Germane, datorită aflului de populație germană încurajată să se stabilească în oraș, cartier care în anul 1773 a primit numele de Iosefin - Josephstadt) [5]. Cartierul Iosefin a fost conceput ca având drept ax principal de dezvoltare canalul navigabil. Cartierul Elisabetin se definitivează ulterior acestei etape, după 1750 [6, p. 56].

În anul 1751 se va separa serviciul de construcții civile din cadrul administrației locale de serviciul militar de construcții [7, p. 38], iar un an mai târziu se construiește Cazarma Vienei, care inițial era o construcție cu 2 niveluri, având un contur închis pe toate laturile [6].

În anul 1753, conform Planului împărțirii interioare și al activității de construcții în Cetatea Timișoara, construcțiile interioare fortificației se prezintă într-o formă completă din perspectiva structurii parcelor și cvartalelor. Conform lui J. Geml, citat de C. Glăvan [8], la încheierea lucrărilor „centura de fortificații avea o grosime medie de circa 585 m, cuprinzând 9 bastioane (Bastionul Francisc, Bastionul Theresia, Bastionul Iosif, Bastionul Hamilton, Bastionul Castelului, Bastionul Mercy, Bastionul Eugeniu, Bastionul Elisabetei și Bastionul Carol) și trei porți de acces în cetate, dispuse la un interval de câte trei bastioane (Poarta Transilvaniei, Poarta Petrovaradinului, Poarta Vienei) [8].

Până în anul 1766 se construiesc și majoritatea clădirilor din cvartalele nordice din interiorul cetății, frontul nordic al actualei Piețe Unirii fiind unul din fronturile edificate cel mai târziu (Planșa PI 06)³. Cvatralele sunt reprezentate în mod grosier ca suprafețe pline colorate, excepție făcând câteva zone care prezintă curți sau parcele neconstruite. În cadrul acestei hărți sunt detaliate fortificațiile cetății și împrejurimile imediate. Spre deosebire de această hartă, planul Cetății Timișoara din anul 1791 (Planșa PI 07) detaliază construcțiile din interiorul zidurilor fortificației, indicând contururile maselor construite în raport cu spațiile interstițiale needificate care reprezintă în marea majoritate curți. În mod particular, în interiorul Bastionului Carol sunt figurate o serie de construcții având o dispunere ortogonală relativă, o parte dintre acestea fiind marcate drept clădiri cu rol militar și o parte fiind marcate cu culoare galbenă, ceea ce reprezintă prin corelare cu informația dintr-o altă hartă că sunt construcții cu rol secundar, servind la întreținerea fortificațiilor⁴. O amplasare relativ similară a construcțiilor din cadrul interiorului zidurilor bastionului Carol este și cea din planul cetății din anul 1807 (Planșa PI 08), însă construcțiile principale în această configurație sunt dispuse pe trei aripi astfel încât să determine o curte interioară.

Între anii 1778-1779 Banatul, divizat în trei comitate, este „incorporat” administrativ Ungariei iar Timișoara obține rangul de „oraș liber regal”, cel mai înalt grad pe care îl putea deține un oraș în Ungaria [5]. După 1780 Timișoara nu mai este capitala unei „țări”, ci doar sediul unui comitat.

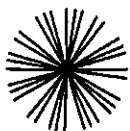
În anii 1800 apar în Cetate construcții civile cu parter și două etaje [5] (planșele PI 08 și PI 09).

În anul 1849 Cetatea este asediată de armata revoluționarilor maghiari (asediu de 100 de zile), suferind avarii serioase. Acesta este unicul asediu la care cetatea a fost supusă în istoria ei. Deși orașul suferă puternice bombardamente de artilerie, revoluția a fost înfrântă.

După 1849 autoritățile orașului încep demersurile pentru dărâmarea fortificațiilor, acestea pierzându-și utilitatea atât datorită avansurilor tehnice din domeniul militar cât și datorită dispariției amenințării inițiale pentru care au fost ridicate, respectiv posibilitatea unei invazii turcești [5]. Odată cu această reconsiderare a rolului cetății modul de raportare la incinta acesteia se schimbă, începând să se construiască clădiri trainice în interstițiile bastioanelor neconstruite anterior. Acesta este cazul construirii *Cazărmii Ferdinand* (în prezent Facultatea de Arte și Design) în interiorul conturului fortificațiilor în spațiul liber dintre cele două flancuri ale Bastionului Carol, figurată pe planul din anul

³ Doar frontul estic se constituie mai târziu, prin completarea cvartalului cuprins între Dom și frontul sudic după anii 1800.

⁴ *Pe planul din anul 1959 al cetății interioare, clădirile din interiorul Bastionului Elisabeta sunt identificate drept „curte de construcții a fortificațiilor” (Germ. *Fortification Bauhof*), iar într-o altă hartă ele sunt denumite „șantier al fortificațiilor” (Germ. *Festungswerke*).

1852 (planșa PI 09). Anul edificării construcției este anul 1843, conform inscripției de pe fronton. Tot pe acest plan apare notată pentru prima dată Piața de fructe (*Frucht Platz (Ger.)*) în zona cuprinsă între frontul nordic al Cazărmii Vienei și Poarta Vienei. Având în vedere faptul că din punct de vedere istoric, la modul general, zonele libere din dreptul acceselor în cetăți erau spații destinate schimburilor de mărfuri variate, este plauzibil ca această zonă să fi funcționat și în trecut ca un spațiu de tip piață. Această funcție era secundară rolului primordial militar al acestui spațiu, gândit din perspectivă urbanistică în primul rând ca un spațiu de manevră al trupelor în relație cu Poarta Vienei și cazarma Vienei. Într-un plan ulterior din anul 1859 în care sunt marcate doar construcțiile din interiorul cetății și conturul interior al zidurilor de apărare, spațiul public dintre fortificații și construcțiile interioare își schimbă statutul. Astfel, spațiul liber dintre Poarta Vienei și Cazarma Ferencz Josef este definit ca fiind *Piața Ferdinand*, o extensie a pieței de la est, figurată între frontul sudic al Cazărmii Ferdinand și frontul nordic al cvartalului de construcții civile, iar o piață cu rol comercial este figurată între Bastionul Elisabeta și frontul iloului învecinat, respectiv *Piața de carne (Fleisch Markt (Ger.))*. Aceste notații întăresc constatarea faptului că spațiul liber dintre zidurile cetății și construcțiile din cetate, destinat inițial exclusiv manevrelor militare, nu mai este necesar prin prisma reconsiderării rolului întregii structuri de fortificații.

Perioada apartenenței la Regatul Ungariei în cadrul Monarhiei Austro-Ungare (1867-1918):
perioada modernizării urbane

În anul 1868, ca urmare a asediului de 100 de zile, se constată faptul că cetatea în forma sa nu mai corespunde nevoilor de apărare contemporane, pierzându-și utilitatea datorită progreselor tehnicilor militare. Pe de altă parte, scopul major pentru care fusese ridicată, respectiv protecția față de un potențial atac din partea armatei turce, nu mai exista. Astfel, în 1868 magistratul orașului solicită comandamentului cetății demolarea fortificațiilor, propunând în schimb construirea unei cazărmi de cavalerie. Ca o primă acțiune în acest sens, Împăratul Franz Josef dispune o reducere a dimensiunilor esplanadei (terenul din jurul cetății cu interdicție de construire) de la 949 la 569 m [8, p. 2].

Demolarea celor trei porți, improprie pentru crearea de legături moderne între Cartierul Cetate și cartierele exterioare se va realiza anterior demolării zidurilor fortificației. Demolarea acestora a fost justificată de nevoia de a crea conexiuni prin liniile de tramvai și prin circulații carosabile cu profil larg. Se cunoaște faptul că în septembrie 1891 cele trei porți sunt demolate deja [8]. În septembrie 1891 are loc la Timișoara expoziția regională din Ungaria de Sud, iar cu această ocazie împăratul vizitează orașul [8].

Abia la 23 aprilie 1892 împăratul ridică caracterul de fortificație al Timișoarei, iar acțiunile concrete de defortificare încep imediat, prin stabilirea principalelor două artere radiale de legătură cu cartierele exterioare și prin stabilirea construcțiilor edificiilor militare care urmau să fie construite în compensație pentru pierderea fortificațiilor urbane [8].

În anul 1893 se comandă întocmirea unui plan de regularizare al orașului cuprinzător, realizat de arhitectul budapestan Ybl Lajos și beneficiind de expertiza inginerului regal Aladár Kovács-Sebestény [8] (Planșa PI 10). Principalul criteriu urbanistic urmărit prin defortificare era legarea rapidă a centrului de suburbiile orașului [8]. Prin acest plan cartierul Cetate este legat prin bulevarde largi, Bd. Regele Carol (fost Bd. Tineretii) și Revoluției din 1989 de cartierele Iosefin și Fabric, și printr-un inel de circulație în jurul Cetății. Având la bază structura rectangulară din Cetate, se prefigurează structura radial concentrică specifică a tramei stradale moderne [5]. În cadrul acestui plan prezintă cartierul Cetate drept un nucleu urban defortificat care începe să își negocieze (timid) relația cu fostul teritoriu non-edificand. În acest context, la nordul zonei de studiu se definește un bulevard principal (actuala Calea Alexandru Ioan Cuza) care preia vechiul traseu de circulație care anterior trecea prin Poarta Vienei și prin ravelin spre nord, unind Cetatea cu cartierul Mehala⁵. Planul are în general un caracter inovator, propunând pentru zona din imediata proximitate a fostei cetăți bastionare o serie de funcțiuni cu rol logistic și de legătură, precum o nouă gară de călători sau un port complex pe malul Begăi în zona fostului port din imediata vecinătate a

⁵ În mod concret, direcția noului bulevard se definește prin preluarea exactă a direcției căii de circulație care făcea legătura între poartă și ravelin, dincolo de acesta traseul fiind diferit și șerpuit, în acord cu cerințele derivate din proiectarea unui astfel de sistem de fortificații (Planșa PI 11).

Fabricii de Țigări din cartierul Iosefin, însă aceste funcțiuni vor fi abandonate în favoarea unor adaptări mai plauzibile pentru scara și ritmul de creștere al orașului.

Ca o particularitate în relație cu amplasamentul studiat, pe zona defortificată către vest se construiește Școala de cadeți⁶, dispusă în relație cu un parc amplu care aparține școlii (ulterior acesta devine Parcul Botanic), iar în interiorul fostului bastion Carol (complet demolat în desenul planului) figurează două clădiri majore dispuse paralel, una fiind Cazarma Nándor (fosta cazarmă Ferdinand) având frontul sudic orientat către piața omonimă și către cvartalele nordice din interiorul cartierului Cetate și o construcție de dimensiuni mai redusă către nord, ambele figurând drept construcții existente. Pe cele două laturi ale cazarmii Nándor se prefigurează două trasee de circulație care preiau rețeaua stradală existentă din cetate pe direcția nord-sud și creează legături către nord, definind un cvartal rectangular în jurul construcțiilor cazarmii care este indicat ca având funcția de „depozit de alimente al armatei”. Căile de circulație propuse de-o parte și de alta a cvartalului leagă zona cetății de un spațiu public amplu definit la nord de cvartalul depozitului de alimente al armatei, în relație cu proiectul unei noi gări de călători dispusă pe traseul proiectat al căii ferate⁷, iar pe partea vestică a acestui cvartal se propun clădiri secundare ale căilor ferate, intenționate a deservi logistic noua gara propusă.

În anul 1898, în baza planului realizat de Ybl se trece la demolarea efectivă a fortificațiilor [8]. Acțiunea de defortificare impulsionează puternic activitatea de construcții odată cu scoaterea la licitație a loturilor pentru construcții, iar funcțiunile principale ale orașului devin cele economice, mai ales cele comerciale și bancare [5].

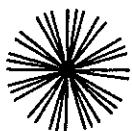
Între anii 1901-1903 a fost elaborat al doilea plan de sistematizare, realizat de profesorul inginer László Szesztay de la Politehnica din Budapesta (Planșa PI 11). Acest plan se realizează datorită necesității de aducere la zi a planului inițial realizat de Ybl Lajos și Aladár Kovács-Sebestény în raport cu evoluția situației din teren și a progreselor deja realizate în sistematizarea orașului. Planul de sistematizare propune o reorganizare completă a fostei arii de interdicție de construire a cetății, abordând în mod unitar cetatea și suburbiile [8]. În acest plan se prefigurează structura contemporană a cvartalului care face obiectul studiului, acesta având funcțiune predominant militară la acea dată. Structura traseelor de circulație de la est și vest care flanchează cvartalul corespund cu traseele de circulație contemporane, iar traseul de cale ferată de la nord coincide cu cel actual. În interiorul cvartalului, la est de cazarma Nándor se propune o stradă pe direcția nord-sud, iar la est de profilul figurează deja un ansamblu militar complet constituit la acea dată reprezentând *Cazarma Fejerváry* (o parte din construcțiile acestea alcătuind în prezent o parte din campusul Universității de Vest Timișoara), construită între anii 1898-1899. În cadrul cvartalului este construită însă doar zona sudică, conturându-se o intenție de front urban către țesutul zonei intra-muros deja constituit.

În anul 1902, pe linia exterioară a fortificațiilor din secolul al XVIII-lea demolate după anul 1905 se construiește traseul căii ferate care înconjoară pe la nord cartierul Cetate [7, p. 116].

Abia între anii 1906-1910 începe demolarea masivă și completă a fortificațiilor, ca urmare a executării „clădirilor înlocuitoare” pentru armată așa cum au fost ele definite ca precondiție și compensație a demolării fortificațiilor [7, p. 121]. Terenul integrat în zona de studiu amplasat la nord față de calea ferată este definit în planurile de sistematizare ca un teren amplu gol cu funcțiunea de poligon militar. El își va păstra configurația relativă și funcțiunea până după cel de-al doilea Război

⁶ Școala de cadeți de infanterie sau Școala imperială și regală de cadeți (*Kaiserlich und Königlich (k.u.k.) Infanterie Kadettenschule (Ger.)*) a fost înființată în anul 1867, funcționând inițial în cazarma Ferencz Josef. Între anii 1902-03 se construiește noua clădire a școlii, în spațiul defortificat ocupat în trecut de bastionul Elisabeta. Școala a fost proiectată de Alfred Wärner, inginer militar, ca o clădire în stil clasic cu două etaje, având spații pentru predare și un internat. În prezent în clădirea transformată a fostei școli de cadeți funcționează Spitalul Municipal **Invalid source specified..** După Primul Război Mondial va funcționa aici Școala specială a artileriei **Invalid source specified..**

⁷ Conform evoluției urbane ulterioare și a planurilor viitoare de sistematizare, această gară a fost doar pentru foarte scurt timp o soluție proiectuală, ea fiind rapid abandonată în relație cu schimbările rapide în reconsiderarea creșterii orașului.

Mondial. În această perioadă sunt ridicate construcțiile social-culturale relevante pentru dezvoltarea orașului modern [7, p. 121].

Pornind de la proiectul din 1901-1903, Serviciul Tehnic al Municipiului elaborează între anii 1901-1911 o schiță de sistematizare nouă, finalizată abia în 1911, în baza căreia se reorganizează perimetrul construiților obținut în jurul Cetății. Acesta este planul director de sistematizare a Timișoarei, elaborat sub conducerea inginerului șef Emil Szilárd și a inginerului orașului, Bríger József [8]. Elemente preluate din această schiță în dezvoltarea edificată a orașului sunt marcarea zonelor de inflexiune ale marilor bulevarde cu construcții monumentale și structurarea noilor artere de circulație în acord cu patru categorii: marile artere de legătură, principalele bulevarde cu prospecte de 30-34 m, străzi cu prospecte de 24 m și străzi cu prospecte de 16-14 m [7, pp. 118-119]. Prin acest plan se propune schimbarea traseului de cale ferată la nord de cetate, pe terenurile militare de antrenament de atunci ale garnizoanei.

Această schiță de sistematizare conduce la conturarea planului de sistematizare aprobat de Primărie în anul 1912 (Planșa PI 12), în care cvartalul studiat se prezintă într-o mobilare mai extinsă. Se completează în această fază colțul de nord-est cu clădirea Tribunalului militar și a penitenciarului imperial și regal (actualul penitenciar), precum și colțul de sud-est cu Arsenalul armatei, a cărui amprentă inițială indică o construcție orientată exclusiv în lungul prospectului stradal către inelul I de circulație (actuala stradă Oituz). De asemenea pe frontul străzii Lenau (actuală Popa Șapcă) figurează în zona mediană a cvartalului două construcții simple de relevanță redusă, una în relație cu tribunalul militar și una în relație cu arsenalul militar. Doar zona de vest a cvartalului nu este încă ocupată și prezintă o structură de străzi la nivel proiectual. Cvartalul învecinat către est nu este deloc dezvoltat încă, o mare parte din el fiind definit ca poligon de exerciții militare.

Între anii 1905-1913 are loc o dezvoltare constructivă dinamică în toate cartierele. Construcțiile formează de regulă fronturi continue de clădiri cu două sau trei niveluri. Uneori, trotuarele sunt despărțite de suprafața carosabilă prin fâșii plantate verzi. Clădirile acestei perioade au o factură monumentală, la scară similară cu cea a unor metropole europene contemporane.

Perioada apartenenței la Regatul României (1919-1947)

La 28 iulie 1919 este instalată administrația românească, iar la 3 august își fac intrarea în oraș trupele române. Timișoara devine sediul administrativ al județului Timiș-Torontal din Regatul României.

Intervalul anilor 1929-1933 este marcat de criza economică. Astfel, studiile de sistematizare realizate de Serviciul tehnic al Primăriei după anul 1932 se bazează în măsură relevantă pe schița de sistematizare din 1913, dezvoltând detalii de sistematizare în zonele care urmează a se dezvolta și respectând principiile de bază ale acestei scheme [7, p. 154], fără a conține creșteri și transformări urbane relevante. Între cele două războaie mondiale se termină în mare parte bulevardele largi proiectate anterior [5].

Existența poligoanelor și terenurilor de antrenament ale garnizoanei la nord de linia de cale ferată din proximitatea zonei centrale permit o transformare graduală a acestora în zone industriale care beneficiază de legătura directă cu calea ferată, și care în perioada contemporană vor constitui o barieră relativ compactă în dezvoltarea orașului.

Planul Municipiului Timișoara din anul 1931 (Planșa PI 13) prezintă pentru cvartalul studiat și vecinătatea sa imediată o situație aproape similară cu cea din anul 1912. Denumirile ansamblurilor și principalelor instituții sunt schimbate, cazarma Nandor devenind cazarma „Regele Ferdinand” și cazarma Fejervary devenind cazarma „Regina Maria”. O parte din cvartalele care alcătuiesc frontul estic al străzii Lenau (actuala Popa Șapcă) încep să fie edificate, însă doar către aliniamentul principal.

Începând cu anul 1941 România participă la cel de-al doilea Război Mondial. După înfrângerile armatei române pe frontul de răsărit, Timișoara este ocupată de trupele sovietice în septembrie 1944. În perioada iunie-iulie 1944 este bombardată de trupele aliate iar în octombrie 1944 de trupele germane. Cu ocazia acestor bombardamente este distrusă inclusiv Școala de Cadeți, care va fi remodelată apoi sub formă de spital („Clinicile noi”).

La sfârșitul perioadei 1944 mari porțiuni în apropierea zonei centrale nu erau încă definitivitate din punct de vedere urbanistic, centrul neconstituind încă pe deplin un organism încheiat. Există bulevarde de legătură între cetate și cartierele exterioare, cu excepția Blv. Michelangelo, nedefinit încă ca arteră și

lotizare [7], iar în paralel se dezvoltase zona adiacentă malului Begăi către sud, organizată în relație cu parcurile de-a lungul malurilor, conturate deja.

Planul Municipiului Timișoara din anul 1946 (Planșa PI 14) prezintă o ocuparea mai deasă a cvartalului care face obiectul studiului. Pe zona de vest a cvartalului, către fosta Calea Aradului sunt propuse două construcții cu amprente diferențiate, un corp elongat și o amprentă de formă pătrată, care nu se vor realiza. De asemenea dispare una din arterele din interiorul cvartalului orientată pe direcția nord-sud, respectiv strada Salustius din planul anterior, amplasată între cazărmile Regina Maria și Regele Ferdinand. Această operație urbană va stabili un caracter închis al porțiunii cu rol militar din cadrul cvartalului, caracter care se va păstra până la schimbarea proprietarului din perioada contemporană. Cealaltă arteră din interiorul iloului (str. Vasile Goldiș) se transformă dintr-o stradă cu traseu dezvoltat pe toată adâncimea cvartalului într-o stradă tip fundătură, traseul acesteia menținându-se doar pe jumătate din lungimea celui inițial și face legătura dintre inelul 1 de circulație în jurul cetății și interiorul cvartalului. În acest plan cvartalele amplasate la est de zona de studiu au contururi certe, sunt deservite de o tramă stradală parțial ortogonală raportată la bulevardul Take Ionescu și sunt deja populate parțial cu locuințe urbane ridicate în perioada interbelică.

Perioada dictaturii comuniste (1947-1989)

La 30 decembrie 1947, sub presiunea trupelor de ocupație este proclamată Republica Populară Română, iar la 11 iunie 1948 statul naționalizează principalele mijloace de producție [5].

Aceasta este perioada de dezvoltare cea mai masivă a orașului înainte de perioada contemporană, suprafața urbană extinzându-se cel mai mult, în corelare cu creșterea numărului de locuitori de la 111.987 în anul 1948 la 312.720 în anul 1984. Într-o primă fază după încetarea războiului, suprafața urbană se extinde prin încorporarea localităților limitrofe sub-urbane Fratelia (1948), Ghiroda Nouă (1949), Plopi (1949), Freidorf (1951) și Coarda Roșie (1953) [7, p. 175].

O serie de studii de sistematizare în perioada imediat următoare războiului (anii 50) întocmite de institutele de proiectări centrale (Institutul de Proiectare a Construcțiilor IPC în anul 1950 și Institutul Central Pentru Sistematizarea Orașelor și Regiunilor ICSOR în anul 1955). În lipsa cunoașterii particularităților orașului, unele dintre prevederile acestor studii creează propuneri disfuncționale, M. Opriș citând în acest sens amplasarea unei zone masive de industrie și depozitare în nordul cartierului Cetate în lungul căii ferate și definirea de zone industriale de dimensiuni mari, derivate din extinderea unor unități mici de producție, în interiorul țesuturilor de locuit definite anterior [7, p. 178].

Planul cadastral al Municipiului Timișoara finalizat în anul 1954 de către ing. Ioan Sarmăș (Planșa PI 15) indică configurația modernă a parcelelor definitivată în perioada interbelică⁸. Obiectivele cu rol preponderent militar prezente în cvartalul de implementare PUZ sunt prezentate într-o formă completă din punct de vedere al configurației lor maxime, mai puțin actualul penitenciar prezentat încă ca o construcție unică aliniată către stradă. Zona de vest a cvartalului studiat este ocupată de loturi de dimensiuni mari și procent mic de ocupare prin construcțiile pe care le acomodează, părând să funcționeze ca un țesut cu funcțiune preponderentă de mică industrie sau comerț (fiind notate ateliere și depozite de materiale pe o hartă ulterioară). Loturile către fosta Calea Aradului au laturile lungi perpendiculare pe axul străzii și sunt dezvoltate în adâncime.

În anul 1957 se înființează Institutul de Proiectări din Timișoara care preia de la institutele din capitală sarcina de a dezvolta schițele de sistematizare la nivel local, beneficiind de implicarea unor specialiști care cunosc și înțeleg problemele specifice ale orașului [7, p. 178]. Prin planurile de sistematizare elaborate între anii 1958-1965 se vor propune întregirile fronturilor stradale din zonele centrale, prin construirea în special de locuințe cu partere comerciale și înălțimi cuprinse între 4 și 11 niveluri, dar și **construirea marilor**

⁸ În cadrul unor studii de evoluție urbană pentru alte areale s-a constatat faptul că această hartă, deși realizată la distanță de 10 ani de la bombardamentele care au avut loc în Timișoara în cel de-al doilea Război Mondial, nu prezintă situația actualizată a clădirilor afectate de bombardamente. Spre exemplu, cazul Fabricii de Țigări a cărei suprafață inițială este aproape înjumătățită în urma bombardamentelor din lunile iunie-iulie din anul 1944, sau situația Școlii de Cadeți despre care se știe că suferă avarii grave cu această ocazie.

ansambluri de locuit Tipografilor și Circumvalațiunii I, dezvoltându-se terenurile slab construite din imediata proximitate a zonei centrale. **Schița de sistematizare din anul 1964 propune realizarea inelului de circulație din jurul cetății pe conturul interior al fostelor fortificații, această propunere fiind realizată în anul 1971** [7, pp. 179, 186].

Pe planul de sistematizare din anul 1964 întregul cvartal reprezentând zona de implementare PUZ este reprezentat drept „zonă de afecție specială”, ca teritoriu ocupat de diverse funcțiuni ale armatei și statului cu caracter închis, cu excepția colțului de nord-vest care figurează ca zonă de locuințe P, P+1. Aceasta este o configurație maximală a teritoriului cu destinație specială, având în vedere faptul că se întinde de la fosta Calea Aradului până la strada Popa Șapcă pe zona de sud. De asemenea arealul de la nord de calea ferată din zona de studiu primește majoritar funcțiunea de „zonă radio-televiziune”⁹, învecinată către est cu o zonă amplă de depozitare, această zonă ocupând parțial teritoriul inițial definit ca poligon militar rezultat în urma defortificării. Nu este încă realizată legătura dintre strada Popa Șapcă și zona de nord, iar conexiunea de circulație în lungul căii ferate pentru acest areal lipsește încă în această zonă, ceea ce creează o disfuncționalitate de legătură cu această zonă.

În anii 60 are loc un concurs de urbanism dezvoltat în proximitatea zonei centrale, zona bastionului Theresia, având ca obiect general rezolvarea disfuncționalităților. Bastionul fusese păstrat ca o reminiscență a incintei fortificate, fără a fi însă integrat programatic în planurile de sistematizare moderne, dovadă fiind faptul că nu figurează pe acestea decât începând cu perioada de după cel de-al doilea război mondial. Până în anii 60 bastionul funcționează ca spații de depozitare, blocând circulația în proximitatea zonei centrale. În această fază se propune „spargerea” sa prin circulații auto și pietonale, aceasta fiind de fapt o soluție acceptată cu scopul de a putea păstra bastionul în contextul dezvoltării orașului modern [9].

După anul 1965 activitatea constructivă pentru asigurarea locuințelor contemporane se intensifică, dezvoltarea acestora fiind realizată fie în zone urbane slab dezvoltate, fie asupra unor terenuri eliberate de unele unități militare, construindu-se ansamblurile Circumvalațiunii II, III, IV și Calea Șagului [7, p. 179]. Între anii 1965-66 se construiesc blocurile turn din lungul bulevardului Take Ionescu, cartierul Tipografior [7, p. 181]. În acest context, indirect, prin diminuarea altor suprafețe, rolul militar al terenului din zona de implementare PUZ este întărit.

Între anii 1970-1971 se elaborează „exemplarul de sinteză” al schiței de sistematizare al dezvoltării urbane (Planșa PI 16), care susține dezvoltarea radial-concentrică a orașului, realizată doar parțial în perioadele anterioare și care limitează aria construită a orașului la 4.495 ha [7, pp. 178-179]. Pe acest plan de reglementări urbane arealul preponderent cu rol militar se recalibreză ca suprafață și extindere, lăsând loc în punctul de inflexiune dintre strada Oituz și fosta Calea Aradului unei suprafețe destinată dotărilor social-culturale cu statut de propunere notată ca „policlinică”¹⁰, ceea ce va permite ca această zonă să dezvolte un caracter urban contemporan în viitorul imediat, deși funcțiunea definită de acest plan nu se va realiza. În colțul de nord-vest al cvartalului se păstrează pentru un număr redus de loturi funcțiunea de zonă de depozitare existentă. În paralel, cvartalul amplasat la est de strada Popa Șapcă caracterul propus este cel de zonă de locuințe cu regim de înălțime peste P+4.

Acest plan, la nivel de circulații propune conexiunea dintre zona amplasată la nord de calea ferată și strada Popa Șapcă printr-o subtraversare a căii ferate¹¹, iar podul de cale ferată din dreptul Căii Aradului (actuala Cale Al. I. Cuza) este propus spre lărgire. De asemenea, în cadrul cvartalului definit ca zonă implementare PUZ dispăre rudimentul străzii de legătură pe direcția nord-sud cu cartierul Cetate, prin planificarea ocupării cu fond construit a zonei de nord a cvartalului din dreptul intersecției străzii Oituz cu Calea Aradului.

După anii 1974 se vor proiecta zone locuite cu densități sporite și se vor mobila fronturile unor artere majore de circulație, printre care străzile Bărnuțiu, Reșița sau Piața Mărăști [7, p. 179], precum și blocurile turn din lungul căii Aradului (actuala Cale Al. I. Cuza) fiind construite între 1975-79. În anul 1978 se construiește Fântâna punctelor cardinale, proiect realizat în biroul IPROTIM, și implicit girația din jurul

⁹ Aici vor fi amplasate antenele radio până la construirea Iulius Mall în anul 2002.

¹⁰ Funcțiune nerealizată.

¹¹ Abia după anul 1980 se va realiza fizic conexiunea dintre strada Popa Șapcă și Calea Lipovei.

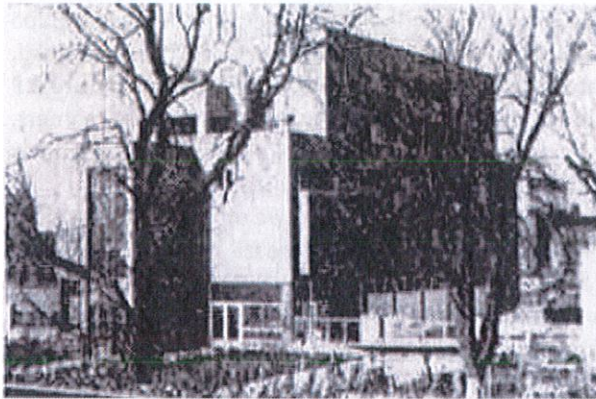
fântânii. Aceasta a devenit un obiect urban reprezentativ pentru oraș, structurată coerent în raport cu circulația modernizată, fiind inițial vopsită în culoare portocalie.

În anii 80 se proiectează plombe urbane în interiorul țesutului cartierului Cetate. Până la finalul anilor 1985 cartierele de locuit și marile ansambluri urbane de locuit sunt realizate, totalul apartamentelor realizate între anii 1965-1985 fiind de 72.225, oferind spații locative pentru un număr aproape dublu de populație comparativ cu anul 1941 [7, p. 179].

În anul 1982 are loc un concurs urbanistic pentru definirea zonei de amplasare a noului Centru Civic al orașului. Una dintre soluții, dezvoltată de prof. dr. arh. Radu Radoslav propune ca amplasament tocmai cvartalul zonei de implementare actuale, respectiv terenul dintre străzile Popa Șapcă, Oituz și Calea Aradului (actuala Calea Al.I. Cuza), presupunând inclusiv rezolvarea unor disfuncționalități complexe și mutarea penitenciarului în afara orașului. Deși soluția este respinsă, ea prezenta calități urbanistice și își găsește ecou în publicațiile momentului, respectiv în monografia scrisă de M. Opreș, care discută avantajele amplasamentului comparativ cu cele ale soluției câștigătoare a centrului civic¹², respectiv: suprafața mai mare a amplasamentului și forma apropiată de un dreptunghi și implicit mai ușor mobilabilă; amplasarea în prelungirea axei virtuale care unește centrele principalelor piețe din cartierul Cetate, „realizând o legătură mai judicioasă cu țesutul urban existent și facilitând punerea acestuia în valoare”; potențialul de a favoriza dezvoltarea echilibrată a zonei de nord a orașului; rezolvarea circulațiilor în intersecțiile critice din acel moment din fața Gării de Nord și dintre bulevardele Republicii și Circumvalațiunii; menținerea caracterului de parc al Parcului Civic [7, p. 192]. Această idee demonstrează faptul că încă din acea perioadă amplasamentul este văzut ca având un potențial de dezvoltare fantastic în raport cu nucleul cartierului Cetate, fiind neviabil din perspectiva funcțiunii preponderent militare cu caracter închis care bloca o dezvoltare echilibrată a zonei proxime principalului cartier istoric. Potențialul amplasamentului era susținut și de suprafața pandant amplasată la nord de calea ferată, respectiv zona cu destinație radio și TV și arealul de la est aparținând Trustului de Construcții Montaj Timișoara (TCMT) care prin prezența antenelor de radio și a unui areal cu caracter închis bloca orice strategie viitoare de dezvoltare articulată pe direcția nord, stopând crearea unei conexiuni cu cartierele de locuit noi din zona de nord a orașului.

Pe frontul de nord al străzii Aristide Demetriade sunt amplasate 2 construcții, ridicate în jurul anilor 1980. În zona de est este amplasată o construcție P+4 ridicată de trustul de construcții pentru angajați, înainte de anii 1980, în prezent clădirea funcționând parțial ca sedii de firme. În anul 1982, în baza unui proiect dezvoltat între anii 1980-1982, în cadrul teritoriului destinat zonei de radio și televiziune amplasat al nord de calea ferată către Calea Aradului, se construiește Imobilul de locuințe de serviciu și birouri RTV, proiectant general: INSTITUTUL DE PROIECTĂRI TIMȘOARA - IPROTIM, șef de proiect arh. Radu Radoslav, rezistență ing. Caraba M. Această construcție are un regim de înălțime de P+4 și se înscrie în linia postmodernă a anilor 80, cu referințe moderniste (Fig. 1, 2) [7, p. 185] [10]. În prezent ea funcționează ca sediu pentru întreprinderea Radiocomunicații SA.

¹² Este vorba despre terenul amplasat la sud-est de Cetate, pe suprafața actualului Parc Civic, soluție dezvoltată sub formă de proiect la finalul anilor 80.

Figură 1 Imobilul de locuințe de serviciu și birouri RTV¹³

Figură 2 Birouri Radiocom SNR, imagine contemporană¹⁴

Între anii 1983/85 se construiește ca proiect unicat blocul de locuințe P+M+8E din Piața Mărăști (Fig. 3), frontul nordic, avându-l ca autor pe arhitectul Gîrleanu Gheorghe. Același arhitect este și autorul blocului turn din intersecția străzii Popa Șapcă și blv. Take Ionescu ridicat în aceeași perioadă.

Figură 3 Bloc locuințe colective unicat P+M+8E, Pța Mărăști (1983/85)¹⁵

Dezvoltarea maximală a orașului este studiată în macheta de dezvoltare spațială dintre anii 1986-89, dezvoltare obținută prin densificarea construcțiilor de locuit și înlocuirea suprafeței întregului țesut istoric cu blocuri, păstrându-se exclusiv cartierul Cetate ca zonă cu caracter istoric.

La finalul anilor 80 inelele de circulație concentrice în jurul cartierului Cetate, gândite să deservească o structură radial-concentrică de circulații dezvoltată prin planurile de sistematizare realizate începând cu defortificarea funcționează doar parțial (cu excepția inelului I). Inelul II de circulație era realizat doar parțial (Circumvalațiunii, Pârvan, Splaiul Tudor Vladimirescu) [7].

Perioada contemporană (1990 – prezent)

Ultimii 20 de ani de evoluție a orașului au fost influențați de liberalizarea pieței și de o evoluție bazată pe economia de piață și noi tipare de dezvoltare urbană. Arealul studiat nu mai suferă transformări constructive în această perioadă. Imobilele punctuale suferă schimbări ale proprietății, iar imobilele sociale și culturale trec în majoritate din proprietatea statului în proprietatea diferitelor societăți private, odată cu liberalizarea pieței.

¹³ Sursă: Mihai Opreș, *Timișoara. Mică Monografie*, 1987

¹⁴ Sursa: Radu Radoslav, 2016, <https://radulblog.wordpress.com/2016/09/04/4-imobil-locuinte-de-serviciu-si-birouri-rtv-str-demetriade-calea-aradului-timisoara-1980-1982/>

¹⁵ Sursă: arhiva Gîrleanu Gheorghe, preluată din articol web: <https://radulblog.wordpress.com/2019/03/17/diploma-de-excelenta-acordata-dlui-arhitect-girleanu-gheorghe-ii/>

Între anii 1990-1991 se elaborează un prim Plan Urbanistic General al Municipiului Timișoara după schimbarea regimului (Planșa PI 17), prin care se definește actualul sens giratoriu din Piața Mărăști. Terenul care face obiectul implant PUZ este divizat funcțional în două areale major, respectiv arealul vestic definit ca locuire existentă, cu un miez de dotări pentru învățământ, cultură, sănătate, comerț, servicii administrație și culte existente, și arealul estic (parcelele cu funcțiune specială) este marcată ca zonă de dotări propuse, aceeași funcțiune fiind aplicată și zonei de la nord de calea ferată.

La nord de traseul căii ferate se propune închiderea inelului II de circulație, pe un traseu distinct față de traseul căii ferate și actuala stradă Aristide Demetriade. Nu se mai păstrează căi de circulație în interiorul cvartalului definit ca zonă de implantare PUZ, cu excepția unei căi de deservire a zonei de locuințe conectată la Calea Aradului, actuala intrarea Doinei, care deservește un circuit intern în jurul zonei cu funcțiune preponderent de sănătate din interiorul zonei de locuit.

Miezul de dotări din cadrul zonei vestice la care se face referire în paragrafele anterioare conține în prezent o construcție în care sunt grupate școala și o secție a Spitalului Clinic Municipal Timișoara, cu ambulatorii de specialitate de reumatologie și balneologie, și Farmacia nr. 2, o construcție postmodernistă cu fațade parțial brutaliste și parțial placate cu piatră de râu. Clădirile sub forma actuală figurează în planul PUG elaborat în anul 1998.

Planul Urbanistic General elaborat în anul 1998, document încă valabil (Planșa PI 18), menține o separație clară între zona vestică a cvartalului, cuprinzând zonă de locuințe de peste P+2 și miezul redefinit ca „zonă de instituții și servicii publice”. Zona de est suferă cea mai dramatică reorganizare, Penitenciarul fiind singurul obiectiv rămas ca zonă cu destinație specială, restul suprafeței ocupate anterior de funcțiuni militare fiind definită ca areal posibil a fi restructurat, cu „interdicție temporară de construire până la aprobare PUZ/PUD”. Acest areal include și o propunere de realizare a unei căi de legătură către nord, care să creeze o traversare a căii ferate și să relaționeze mult mai echilibrat zona centrală de zona de nord.

După Revoluție, zonele de la nord de Cetate încep să devină subiectul unor operații de transformare masivă. Sunt vizate atât cvartalul definit ca zonă de implantare PUZ, cât și zonele de la nord de calea ferată.

În anii 2000 apare intenția de realizare a primului mall din oraș, prin investiția Iulius Mall amplasată la nord de linia de cale ferată având posibilitatea de a reorganiza terenurile ocupate în trecut de antenele radio care blocau dezvoltarea zonei proxime. Prin această operație antenele sunt relocate și se realizează o primă etapă de creștere a mall-ului și se începe procesul de realizare al inelului II de circulație între această dezvoltare și calea ferată. În prima fază, relația cu centrul a mall-ului din punct de vedere pietonal și al conexiunilor de trafic rămâne deservită de rețelele pre-existente, ceea ce face ca centrul comercial, deși un atractor extrem de puternic la nivel urban, să fie slab relaționat cu zona centrală. În anii 2015 se definește o propunere de extindere a mall-ului inițial prin proiectul Open Ville, proiect care va extinde suprafața comercială inițială și dezvoltă o serie de imobile de birouri de înălțime mare în proximitatea mall-ului.

Tot în aceeași perioadă terenurile deținute de armată își schimbă proprietatea, în baza Hotărârii de Guvern nr. 1403 din 02.09.2004, parțial intrând în proprietatea Universității de Vest care demarează un PUZ pentru dezvoltarea unui campus universitar modern prin implementarea de spații de învățământ și funcțiuni conexe. Procesul de dezvoltare al acestui campus este unul etapizat, cu o evoluție în etape succesive de concept și dezvoltare (2001, 2007), ceea ce la momentul de față are ca rezultat un caracter discontinuu și parțial lipsit de o organizare coerentă. Acest efect se datorează evoluției planurilor zonale dintr-un plan de bază inițial dezvoltat în anul 2001 și depășit în concepție la momentul de față, care a servit ca și cadru de dezvoltare general până în perioada contemporană. Prin aceste planuri succesive se generează spațiul public definit ca Piața Oituz, cuprins între frontul estic al Facultății de Arte și Design și accesul auto nou creat spre miezul cvartalului.

În anul 2013 începe implementarea proiectului de reabilitare al străzilor și piețelor din cartierul Cetate, în baza căruia o mare parte din străzi devin pietonale.

În anul 2018 se realizează modernizarea sensului giratoriu din Piața Mărăști, acțiune ce presupune creșterea numărului benzilor de circulație din cadrul inelului de circulație de la două la trei benzi de circulație.

Operația s-a efectuat parțial în detrimentul suprafețelor pietonale limitrofe care au înregistrat diminuări ale lățimii. Cu această ocazie se realizează și cercetări arheologice preventive în interiorul girăției, pe limita dintre suprafața carosabilă și miezul acesteia.

b. Evoluția structurii etnice, a ocupațiilor populației, a caracterului funcțional

Prin Pacea de la Passarowitz (1718) începe în toate regiunile dominate de Casa Austria un amplu proces de colonizare, în special cu populație de origine germană și credință catolică [6, p. 26].

Imediat după cucerirea cetății Timișoara de trupele Casei de Austria se pare că locuitorii de alte confesiuni decât cea catolică sunt izgoniți din interiorul cetății [6, p. 41]. În anul 1716 în momentul instaurării noii administrații sunt înregistrați în oraș 466 rascieni (reprezentând comunitatea ortodoxă), 35 armeni și 144 evrei, o parte dintre evrei plecând în acest moment datorită temerilor cauzate de toleranța scăzută a acesteia față de evrei [9, p. 59]. Pe de altă parte, este documentat faptul că în prima jumătate a secolului al XVIII-lea se constituie o comunitate de evrei așchenazi (germani) și sefarzi (spanioli) [9].

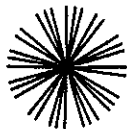
La începutul secolului al XVIII M. Oprîș indică faptul că populația ortodoxă era cea mai numeroasă în oraș și estimează că raportul dintre populația română și sârbă era de peste două treimi în favoarea românilor. Populația germană proaspăt colonizată în această perioadă va forma o comunitate catolică puternică care va deveni rapid majoritară în oraș, ca urmare a favorizării ei prin condițiile politice. O pondere importantă în cadrul acestei populații o reprezentau meșteșugarii. Comunitatea evreiască pre-existentă, alcătuită din comunitatea germană și cea spaniolă, vor fi contopite administrativ în anul 1776 [6, p. 29].

Structura etnică a populației [11]:

Anul	Populația	Români	Germani	Maghiari	Sârbi	Evrei	Rromi	Slovaci	Bulgari	Ucraineni	Alte etnii
1880	38.702	5.188	21.121	7.745	2.487	?	?	416	?	29	1.716
1890	45.948	5.594	24.973	11.100	2.363	?	?	332	?	27	1.559
1900	60.551	6.312	30.892	19.162	2.730	?	-	288	?	13	1.154
1920	86.850	16.047	32.097	27.189	?	8.307	-	?	?	?	3.210
1930	102.390	25.207	33.162	31.773	2.237	7.264	379	652	279	56	1.381
1941	125.052	46.466	37.611	24.891	?	?	?	?	?	?	16.084
1956	142.257	75.855	24.326	29.968	3.065	6.700	122	575	280	56	1.310
1966	174.243	109.100	25.058	31.016	4.188	2.590	120	490	475	71	1.135
1977	269.353	191.742	28.429	36.724	6.776	1.629	1.109	404	942	299	1.299
1992	334.115	274.511	13.206	31.785	7.748	549	2.668	675	1.314	756	903
2002	317.660	271.677	7.157	24.287	6.311	367	3.062	570	1.218	762	2.249

Conform Oprîș, una dintre creșterile cele mai spectaculoase ale numărului populației are loc în perioada socialistă, numărul de locuitori crescând de la 111.987 în anul 1948 la 312.720 în anul 1984 [7, p. 175]. După recensământului efectuat în 2011, populația municipiului Timișoara se ridică la 319.279 de locuitori, în creștere față de recensământul anterior din 2002, când se înregistraseră 317.660 de locuitori, conform „Recensământul Populației și al Locuințelor 2002 - populația unităților administrative pe etnii”. Kulturális Innovációs Alapítvány Könyvtára (citată de *wikipedia*) [12]. Majoritatea locuitorilor sunt români (81,36%). Principalele minorități sunt cele de maghiari (4,87%), sârbi (1,52%) și germani (1,31%). Pentru 8,98% din populație nu este cunoscută apartenența etnică, conform Institutului Național de Statistică (citată de *wikipedia*) [12].

Evoluția ocupațiilor populației este strâns legată de evoluția caracterului funcțional al zonei. În perioada habsburgică cetatea era populată cu un număr ridicat de cadre militare și de funcționari, dar și de practicanți de meserii manufacturiere, acesta din urmă fiind impulsionate de administrație după cucerirea cetății [7]. Dacă între anii 1717-1718 în oraș sunt menționate 11 meserii distincte ale locuitorilor, în anul 1760 sunt menționate deja 54 meserii distincte, amplificarea specializărilor manufacturiere fiind un rezultat al acțiunilor de încurajare întreprinse de către administrația orașului [7, p. 30]. Odată cu demilitarizarea relaționată cu defortificarea, ocupațiile cu caracter militar se diminuează masiv. Ocupațiile

principale în cadrul cartierului Cetate devin cele specifice unei zone urbane centrale ale unui oraș în plină dezvoltare, respectiv ocupații de tip comerț, servicii și de administrație.

Evoluția caracterului funcțional al zonei se schimbă odată cu schimbarea caracterului cetății Timișoara. În perioada habsburgică cetatea are un rol militar relevant, fapt reflectat inclusiv de tipologia construcțiilor din interiorul cetății, marcate constant diferențiat pe hărțile succesive întocmite în această perioadă. Astfel, se constată faptul că un număr relevant de construcții au rol militar și administrativ, acestea fiind mixate în interiorul fortificației cu locuințe civile. Caracterul funcțional al țesutului zonei studiate reprezintă foarte bine ideea de mixaj funcțional la nivel de zonă, prin prezența Cazărmii Vienei și a altor clădiri cu rol de suport pentru nevoile trupelor armatei, relaționate între ele din punct de vedere funcțional. Odată cu defortificarea cetății de la finalul secolului XIX și începutul secolului XX caracterul funcțional al zonei migrează spre un mixaj de locuire cu servicii și comerț de dimensiuni mici, iar marile clădiri destinate armatei încep să își schimbe lent profilul funcțional. O parte din ele devin spații destinate unor instituții publice, numărul construcțiilor cu rol administrativ amplificându-se la începutul secolului XX. Obiectivele cu rol militar nu dispar complet prin defortificare în interiorul Cetății, însă la final de secol XIX și început de secol XX o mare parte din funcțiile militare migrează la exteriorul zonei definite de fosta centură de fortificații, ocupând zonele proxime de pe acest contur. La începutul secolului XX, o parte relevantă din arealul amplasat la nord și nord-est față de inelul urban intra-muros aparținea armatei și era definit ca având funcțiuni militare (chiar dacă era alcătuit într-o pondere mare din spații neconstruite, acestea erau definite ca poligoane de exerciții militare).

c. Evoluția reglementărilor edilitare și urbanistice

Din punct de vedere urbanistic, o evoluție clară și trasabilă a țesutului urban începe odată cu perioada fortificației bastionare și cucerirea cetății de către trupele imperiale. Regulile de construire și principiile de dezvoltare urbane aplicate asupra nucleului central din Cetate sunt cele specifice dezvoltărilor imperiului austriac în teritoriile sale. În perioada secolului XVIII construcțiile sunt proiectate de serviciul propriu al aparatului administrativ imperial prin serviciul de ingineri militari, și cuprind inclusiv impuneri legate de materialele folosite și trăinicia acestora. Cărămida ca material de construcție durabil pentru toate clădirile reprezintă o impunere programatică în această fază [6, p. 45].

Odată cu defortificarea cetății orașul Timișoara intră într-o fază de modernizare care coincide cu debutul secolului XX. Primele planuri de sistematizare de după decizia defortificării sunt proiectate de specialiști străini, care înțeleg și aplică principiile urbanistice moderne, însă se apleacă foarte puțin asupra contextului urban pre-existent.

Contextul urbanistic post-defortificare devine reglementat începând cu Planul de reglementare al orașului liber regal Timișoara din anul 1893 (Planșa PI 10) prin care arealul din jurul cazărmii Nandor se structurează în benzi pe direcția nord/sud, cuprinzând un spațiu verde public la vest, un areal destinat suportului logistic pentru calea ferată și o zonă amplă destinată armatei în zona centrală și de est. Acest plan reprezenta prima intenție de modernizare a țesutului rezultat în urma demolării fortificației și propunea în acest context, propunând mutarea căii ferate din sud la nord, iar la intersecția dintre actuala cale Al. I. Cuza și linia de cale ferată propusă o nouă gară urbană destinată călătorilor. Acest obiectiv dispăre în următoarele planuri de sistematizare, fiind abandonat ca intenție, iar urbanizarea bazată pe acest obiectiv își pierde sensul, fiind și ea abandonată.

Etapa următoare de la începutul secolului XX (1901-03 – Planșa PI 11) prevede definirea unui areal mai consistent destinat armatei, respectiv întregul cvartal care coincide cu arealul de implementare, cu includerea ansamblului cazărmii Fejervary la est de cazarma Nandor (fostă Ferdinand). În corelare cu această strategie, etapa următoare de planificare (anul 1913 – Planșa PI 14) subîmparte cvartalu în zonă

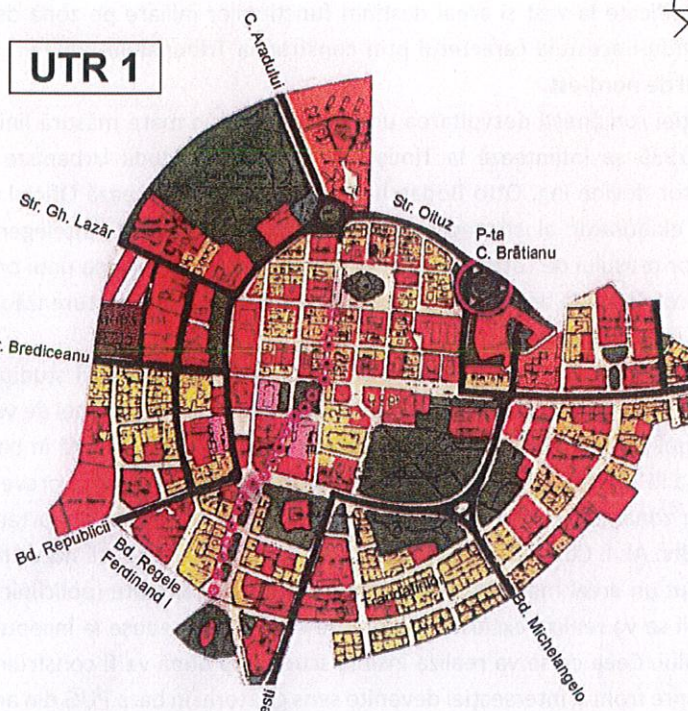
proiectată pentru extinderi urbane planificate la vest și areal destinat funcțiunilor miliare pe zona deja definită ca atare anterior la est, întărindu-i acesteia caracterul prin construcția Tribunalului militar și a penitenciarului imperial și regal în colțul de nord-est.

La începutul perioadei administrației românești dezvoltarea urbană urmează în mare măsură liniile directoare stabilite anterior. În anul 1935 se înființează la Timișoara Biroului de Studii Urbaniste al Municipality Timișoara al cărui director devine ing. Otto Bodascher și în 1937 se înființează Oficiul de Studii Municipale, preluând rolul de elaborator al strategiilor viitoare de sistematizare. Înțelegerea contextului timpului și a particularităților orașului de către acest serviciu conduce la conturarea unui oraș modern cu o creștere consistentă, ce protejează în același timp particularitățile istorice și conturează noi zone de creștere echilibrate în corelare cu cele istorice.

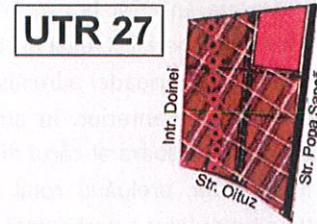
Abia după cel de-al doilea război mondial structura urbană a arealului care face obiectul studiului devine subiectul unor transformări, la început fiind doar tatonată o posibilitate de mobilare a zonei de vest a cvartalului (planul municipiului din anul 1946 – Planșa PI 14), în raport cu structura cunoscută în baza planului topografic din anul 1954 (Planșa PI 15). Abia prin schița de sistematizare din anul 1970 se prevede o dezvoltare urbană echilibrată pentru zona colțului de sud-vest a cvartalului, în relație cu importanța crescândă a intersecției Căii Aradului (Blv. Al. I. Cuza) cu strada Oituz. Însă funcțiunea propusă nu va fi și cea realizată, în acest plan fiind prevăzut un areal masiv destinat unei funcțiuni de sănătate (policlinica). Din ansamblul masiv destinat policlinicii se va realiza exclusiv un corp de dimensiuni reduse la începutul anilor '80, poziționat în miezul cvartalului. Ceea ce se va realiza însă la scurt timp după va fi construirea unui complex de locuințe tip turn, atât spre frontul intersecției devenite sens giratoriu în baza PUG din anul 1970 (Planșa PI 17) cât și spre Calea Aradului și o serie de locuințe cu regim de înălțime redus spre miezul cvartalului. această operație definește configurația și imaginea actuală a întregii porțiuni vestice a cvartalului. Prin acest plan zona centrală și estică a cvartalului sunt propuse pentru dotări pentru deservirea orașului, însă caracterul militar al incintei definite anterior nu se va schimba decât lent, și abia după revoluție, începând cu anii 2000.

Conform PUG 1998 aprobat prin HCL nr. 157/28.05.2002, cu termen de valabilitate extins prin HCL 619/23.11.2018, teritoriul studiat este inclus parțial în **UTR 1** (Fig. 1), „subzona centrală cu țesut urban constituit ce face parte din zona istorică protejată, cu funcțiuni complexe specifice (instituții publice administrative, culturale, de învățământ superior, instituții financiar-bancare, reprezentanțe state străine, unități comerciale, servicii diversificate, locuire, parcuri, etc.)” și parțial în **UTR 27** (Fig. 2) „zonă propusă pentru reconversie funcțională din zonă specială în zonă pentru instituții publice, servicii și locuire” [13].

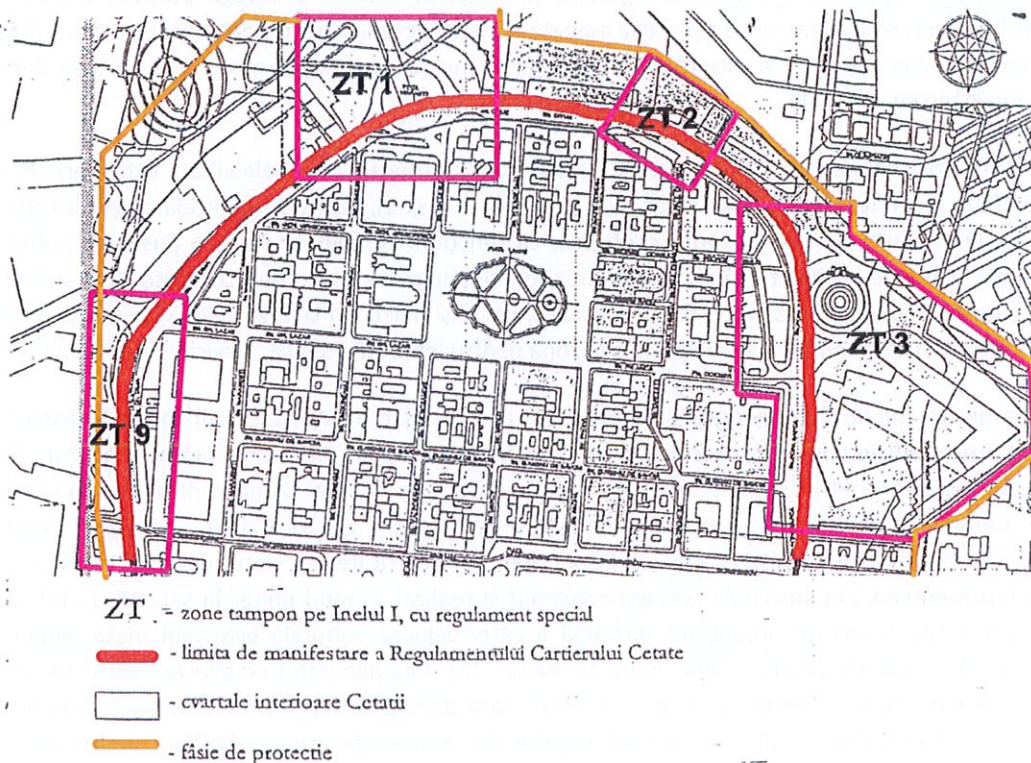
O parte din arealul de implementare este influențat de prevederile PUZ „Cartierul Cetate Timișoara” întocmit de Prodid SRL în anul 1998, aprobat prin HCL 52/1999, ca părți din zonele tampon în relație cu arealul reglementat prin PUZ. Destinația zonei conform PUZ este cea de „Zonă centrală cu funcțiuni complexe specifice conform PUZ”, sit urban „Cetatea Timișoara”. Conform PUZ „Cartierul Cetate Timișoara” aprobat prin HCL 52/1999, Cartierul Cetate are în integritatea sa statut de Zonă Urbanistică Protejată, reprezentând „un ansamblu coerent conceput și realizat în mod unitar în sec. 18. (...) Acest ansamblu constituie o unitate urbanistică distinctă a cărei valoare culturală este mai mare gândind ansamblul decât valoarea fiecărei clădiri luată în parte” [2]. Regulamentul stabilește faptul că atât cvartalele interioare cât și zonele tampon „au caracter de zone protejate”, ele reprezentând „un ansamblu urbanistic distinct cu valoare culturală, în care regulile de intervenție asupra clădirilor indiferent de proprietate vor fi subordonate coerenței de ansamblu” [2].

Figură 4 Extras PUG 1998, UTR 1

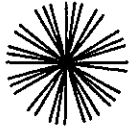

Figură 5 Extras PUG 1998, UTR 27

Figură 6 Figură 3 Extras din Planșa nr. 3 PUZ Cartier Cetate, Zone tampon pe limita Cetății – planșă redesenată pentru evidențierea conturilor

Zonele afectate prin acest regulament sunt zonele de pe conturul zonei coerente din punct de vedere istoric, respectiv zonele care sunt integrate în **zonele tampon 1 și 2** (Fig. 6) precum și în **fâșia de protecție**

care reprezintă „înfășurata zonelor tampon” [2]. Studiul consideră fâșia de protecție ca formând o entitate împreună cu Cartierul Cetate, aceasta dobândind „un caracter eterogen condiționat de specificitatea fiecărei zone adiacente din oraș” [2].

Zonele tampon sunt definite ca „articulații urbane” între Cartierul Cetate, un țesut urban clar constituit și bine delimitat din punct de vedere al componentelor și al valorii istorice și documentare [2]. Într-o definiție detaliată, zonele tampon „reprezintă secvențe urbane de dinamică și transformare proprie, de obicei mai accentuată decât a Cartierului „Cetate” și determinată în cea mai mare măsură de existența circulației inelare (inelul 1) situată pe poziția fostelor fortificații” [2]. Ele sunt „zone sensibile”, care prin alterare ar putea „determina decisiv (...) stabilitatea rezervației urbanistice a cartierului Cetate, cât și relațiile ei cu cartierele învecinate” [2] și „se suprapun în majoritatea cazurilor unor noduri urbane deja constituite sau în formare” [2]. Rolul lor este acela de „mediere și protecție a cartierului Cetate” în ceea ce privește chestiuni de identitate, de confort urban, de reglementare și menținere a statutului de zonă protejată urbanistic și arhitectural [2].

Terenul care face obiectul studiului este afectat de:

- A. **Zona Tampon ZT 1 „Piața Mărăști – definită de ansamblul pieței, C2, limita teritoriului Parcului Botanic și a frontului construit spre Blocul Mărăști și Clinicile Noi, incluzând fragmente ale bastionului. Z.T.1. este un nod de circulație important care în prezent are un statut urbanistic neclar în raport cu inelul 1 și 2 de circulație”** [2]. ZT 1 se suprapune parțial peste colțul de sud-vest al cvartalului, incluzând o parte relevantă din blocul curb din sensul giratoriu al Pieței Mărăști.

La nivel de disfuncționalități și principii de intervenție specifice ZT 1, se specifică următoarele:

- art.11.a) „ZT este un nod urban al cărui potențial nu este folosit în prezent la parametri firești impuși de poziția și relațiile urbane pe care le conține”¹⁶.
- art.11.b) „În ZT 1 C2 este elementul punctual principal - cu efect de POARTA URBANA a Cetatii spre directia Arad si Sannicolau Mare. Este necesară o relație pietonală comodă cu Parcul Botanic și cartierul de locuințe alăturat” [2]¹⁷.
- art.11.c) „Cvartalul definit de Cazarma U, cap de perspectiva dinspre Calea Aradului, impune o zona de influenta extinsa spre N in corelare cu traseul de circulație și spațiul nefuncționalizat al posibilei circulare rezultate in centrul sensului giratoriu existent [...]” [2].

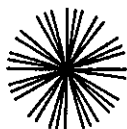
- B. **Zona tampon ZT 2 „intersecția str. Oituz cu str. Mercy și str. Matei Corvin. Zona cuprinde partea nordică a C.3, C.4, C.5 și clădirile unității militare ce formează frontul nordic al străzii Oituz”.** ZT2 este definită ca „un viitor punct de joncțiune între CC și viitoarele extinderi ale Centrului Timișoarei spre zona Antenelor. Actualemente ZT 2 are un statut nedefinit”.

La nivel de disfuncționalități și principii de intervenție specifice ZT 2, se specifică următoarele:

- Art. 12.a) „Lipsa de continuitate în circulația nord-sud spre viitoarea Zonă de afaceri în dezvoltare la actualele Antene Radio.”

¹⁶ Referitor la această specificație, având în vedere lucrările de modernizare realizate în anul 2018 în cadrul sensului giratoriu, considerăm că specificația nu mai are aplicabilitate în sensul în care ea a fost definită. Referitor la caracterul nodului urban în forma sa actuală, studiul de trafic și studiul situației urbanistice actuale care se va realiza prin PUZ va putea furniza o analiză corectă a parametrilor actuali, și implicit va putea stabili soluții de corectare și îmbunătățire a situației actuale.

¹⁷ Referitor la caracterul de „poartă urbană” a Cazarmii U, acesta va fi discutat în cadrul recomandărilor studiului de față. Referitor la relația pietonală cu Parcul Botanic și cartierul de locuințe alăturat, se aplică cele expuse la punctul anterior.

- Art. 12.b) „Integrarea clădirii Cazărmii U de pe str. Oituz în sistemul circulator funcțional de legătură N-S odată cu dezafectarea unității militare și refuncționalizarea urbană a acestui teritoriu, și ambientală”
 - Art. 12.c) „Remodelarea urbană a tronsonului de bloc de pe str. Oituz nr. 2 și 3”
 - Art. 12.d) „Extremitățile de nord ale str. V. Goldiș și M. Corvin devin PORȚI URBANE de intrare în Cetate dinspre nord cu caracter preponderent pietonal”
 - Art. 12.e) „Orice intervenție care depășește complexitatea unei amenajări de spații interioare, va fi făcută prin PUD pe conturul ZT 2 și subordonată principiilor de la pct. a, b, c, d.”
- C. Zona Tampon ZT 3¹⁸ „suprafața Pieței Russel și cuprinde extremitățile de est ale C6, C12, C19 și nord a lui C8, intersecția „Punctelor Cardinale” și fronturile S-V ale pieței definite de diverse clădiri pentru locuit de la str. Popa Șapcă până la str. Buftea. De asemenea, între str. Popa Șapcă și str. Oituz (ZT 3 este un important nod de distribuire a circulației pe care viitoarele funcțiuni din C8 (Clădirea Dicasterialului și zona sa de influență) este posibil să-l modifice. De asemenea, vecinătatea unității militare care participă cu frontul de sud spre intersecție ca putea introduce modificări importante”.
- „ZT 3 este un spațiu urban complex definit de un reper central (Fântâna Punctelor Cardinale) și o zonă parietală actualmente relativ incoerentă dar conținând obiecte de arhitectură sau urbanistice importante (Bastion, Biserica Luterană + Frontul vestic, C7, inclusiv Parcul adiacent, Palatul Dicasterial).”
- La nivel de disfuncționalități și principii de intervenție specifice ZT 3, se specifică următoarele:
- Art. 13.c) „redefinirea volumetrică a colțului construit între str. Oituz și str. Popa Șapcă”

În cadrul prevederilor din regulament referitoare la ZT 1 și ZT 2, apar o serie de referiri cu caracter confuz la obiective ce par să fie referențiate greșit în text. Astfel, în paragrafele ce tratează ZT 2 apar referiri la obiectivul Cazarma U de pe strada Oituz, deși Cazarma U are adresă pe str. Str. General Grigorescu Nr. 2. Autorii studiului intuiesc aici o confuzie referitoare la denumirea contemporană a Cazărmii U și a Cazărmii Nandor (actuala facultate de Arte și Design), având în vedere faptul că adresa acesteia este pe str. Oituz nr. 4, fiind integrată în acel moment în unitatea militară amplasată la nord de strada Oituz. Vom cita prevederea cu scopul de a prezenta imagine de ansamblu a unor prevederi care ar putea să facă referire la Cazarma U: Art. 12.b) [2].

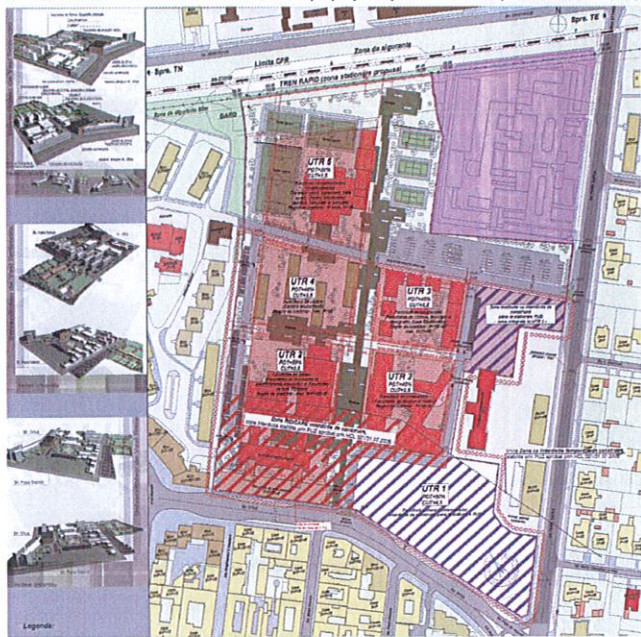
Referitor la implicațiile Zonei Tampon ZT 1, se subliniază faptul că în prezent este în curs de elaborare o documentație de urbanism PUZ care vizează relația dintre Cazarma U și sensul giratoriu, având implicații inclusiv în relație cu domeniul public din cadrul Pieței Mărăști. Acest studiu este în măsură să coreleze și să preia reglementările specifice pentru ZT 1 din PUZ Cetate.

În relație cu definiția Zonei Tampon ZT 2 se evidențiază faptul că statutul nedefinit al acesteia în momentul elaborării PUZ Cetate a fost depășit parțial odată cu restructurarea zonei în relație cu schimbarea proprietății în favoarea UVT și deschiderea caracterului opac al arealului anterior deținut de armată către public. Deschiderea spre public nu este însă complet realizată în prezent în cadrul cvartalului, caracter deschis și public având strict arealul de pe frontul nordic al străzii Oituz, iar definiția domeniului public și al potențialelor trasee relevante de circulație și al spațiilor publice majore lipsește.

¹⁸ Deși în planșa care definește zonele tampon clădirea de pe colț dintre strada Oituz și Popa Șapcă nu este inclusă în conturul ZT3, aceasta este totuși inclusă în definiția textuală a ceea ce conține ZT3. Se vor extrage doar referirile textuale care vizează acest areal dpdv. al analizei disfuncționalităților.

Conform **Planului Urbanistic Zonal "Spații pentru învățământ și funcțiuni conexe"** în vigoare (Fig. 7), aprobat prin HCL 417/30.09.2008¹⁹ continuă dezvoltarea structurii campusului universitar UVT și ridică parțial interdicția stabilită de HCL 321/31.07.2008. Acest document se bazează pe un demers început prin PUZ 2001 și reactualizat prin Hotărârea 321/31.07.2007 privind aprobarea Planului Urbanistic Zonal "SPAȚII PENTRU ÎNVĂȚĂMÂNT ȘI FUNCȚIUNI CONEXE", reactualizare PUZ aprobat prin Hotărârea Consiliului Local nr. 198/2001, strada Oituz - strada Popa Șapcă. Conform PUZ 2008 Teritoriul este structurat în 5 UTR-uri cu indicatori urbanistici diferiți și propune funcțiuni de învățământ și conexe, fiind menționate:

Figură 7 Extras PUZ "Spații pentru învățământ și funcțiuni conexe" 2008

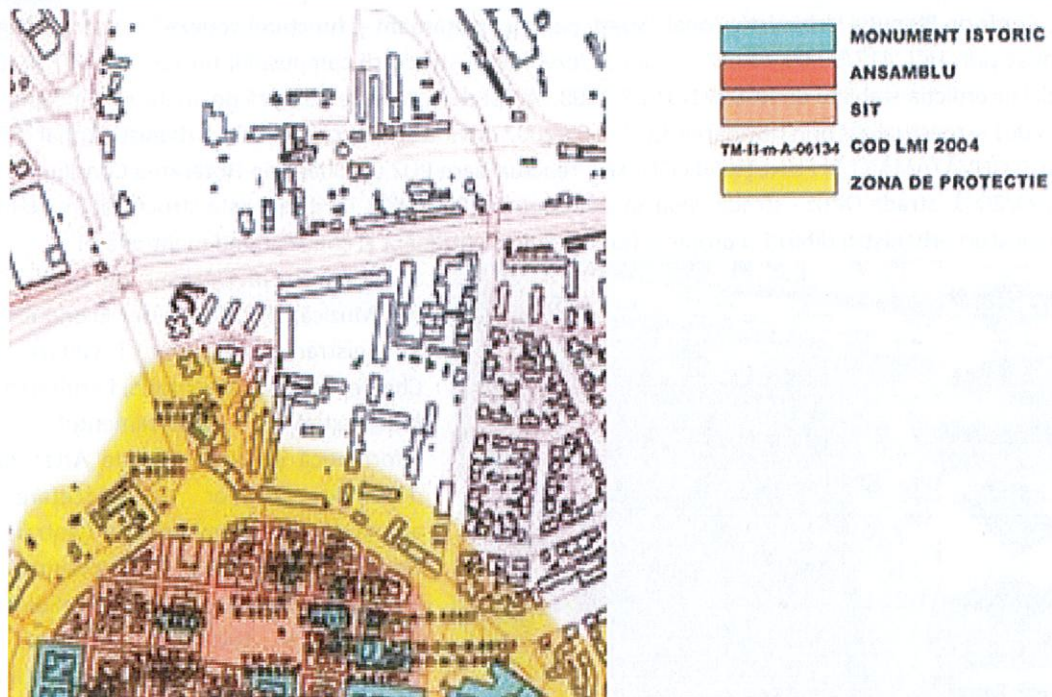
Spații pentru învățământ ale Facultăților de Muzică, Facultății de Economie și Administrarea Afacerilor, Facultatea de Chimie, Biologie, Geografie, Facultatea de Matematică -Departamentul de Informatică și Facultatea de Arte; zone destinate spațiilor de cercetare și administrative: Administrația Centrală a Universității, Centrul de Comunicații și Informatică, Centrul de Educație Continuă și Învățământ Deschis la Distanță; spații social-culturale destinate studenților, respectiv Casa Studenților; zone pentru cazare; zone de sport și agrement. Între timp, structura actuală a dezvoltărilor în cadrul cvartalului respectă parțial funcțiunile prevăzute și parțial indică o transformare de specific, păstrându-se însă caracterul de spații preponderent destinate învățământului.

Conform **Listei Monumentelor Istorice din 2015**(Fig. 8), amplasamentul este grevat de:

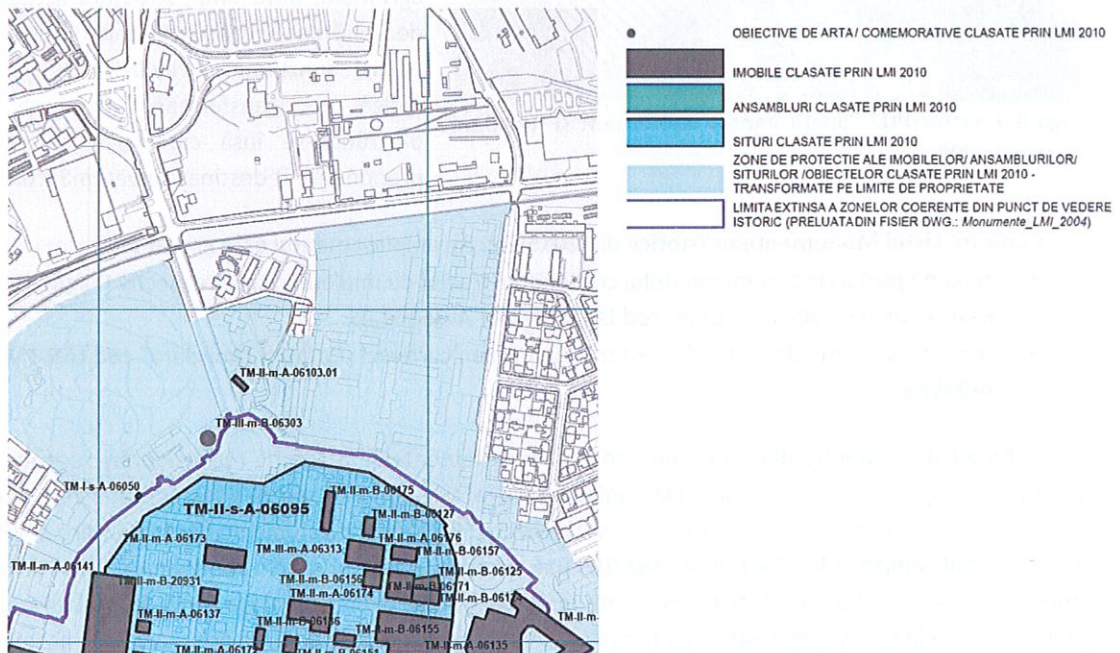
- zona de protecție a monumentului conținut în arealul de implementare, respectiv Fragmentul de Bastion de pe Calea Al. I. Cuza, **cod LMI TM-II-m-A-06103.01**
- zona de protecție derivată din conturul situl urban cartierul „Cetatea Timisoara” **cod LMI TM-II-s-A-06095.**

Sistemul de protecție din punct de vedere al monumentelor a suferit reconsiderări recente prin documentația în curs de avizare **Planul Urbanistic General** (Fig. 9), care pentru documentația care vizează obiective de patrimoniu, respectiv Studiul Istoric general (SIG) definit ca studiu de fundamentare al PUG, a obținut **avizul Ministerului Culturii nr. 382/U/2016**. În cadrul acestui sistem de definire al arealelor de protecție și al elementelor protejate, o pondere mult mai relevantă din suprafața zonei de implantare este grevată de zonele de protecție ale monumentelor, comparativ cu reglementarea anterioară. De asemenea, prin acest studiu se stabilesc contururile Zonelor Construite Protejate care vor fi dezvoltate prin PUZCP, iar arealul definit ca zonă de implantare este delimitat ca **ZCP 06 - Zona funcțională dintre Calea Aradului, str. Popa Șapcă, str. Oituz.**

¹⁹ Hotărârea 417/30.09.2008 aprobă Planului Urbanistic de Detaliu "SPAȚII PENTRU ÎNVĂȚĂMÂNT ȘI FUNCȚIUNI CONEXE", strada Oituz - strada Popa Șapcă, Timișoara, în vederea ridicării parțiale a interdicției stabilite prin Hotărârea Consiliului Local nr. 321/2007 pe UTR 1 și UTR 3

Figură 8 Reglementări - monumente istorice și zone de protecție 2004

Figură 9 Extras Planșa SI04 Situri, ansambluri si imobile clasate la momentul elaborării studiului și zone de protecție transformate pe limite de proprietate

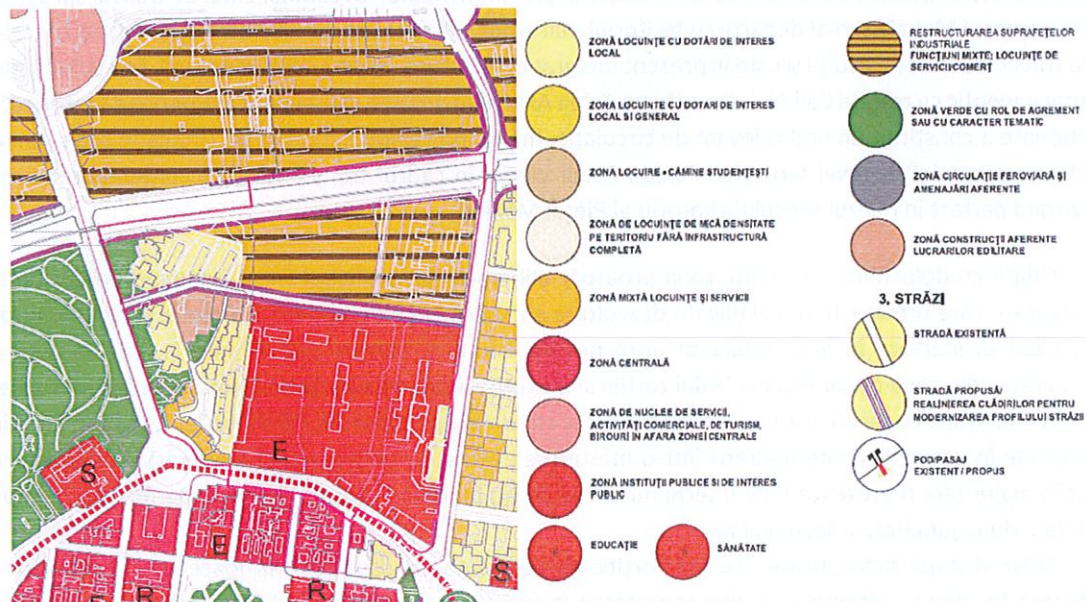
Descrierea ZCP 06 din cadrul studiului menționează faptul că „Zona istorică de referință care stă la baza delimitării ZCP este definită de obiectivul punctual al fragmentului păstrat din cetate, dar și de instituțiile de dimensiuni mari de pe conturul exterior. Protecția zonei apare atât din rațiuni de incluziune a unui obiectiv clasat (fragmentul de fortificație) cât și din rațiuni de vecinătate cu centrul istoric, și

vecinătatea directă cu Cartierul Cetate”. Studiul ignoră oarecum relevanța istorică a obiectivelor cu caracter militar prezente în cadrul cvartalului, însă acest fapt este justificat de caracterul opac al fostei incinte aparținând armatei și a lipsei de detaliere a suporturilor ortofoto din momentul elaborării.

Studiul punctează faptul că „Obiectivul cheie al acestei subzone, care funcționează ca un punct de interes pentru oraș și mai ales pentru cartierul Cetate este Facultatea de Arte și Design”, acesta fiind unicul obiectiv cu funcțiune de învățământ activ la acea dată. Cerințele în dezvoltarea PUZCP sunt „definirea unei strategii coerente de intervenție în acest areal, recent eliberat de funcțiunile și obiectivele aparținând MAPN” în relație cu poziția sa relevantă în relație cu principalul cartier istoric. Gradul de protecție al zonei construite protejate se propune ca fiind de importanță locală.

Prin PUG în curs de avizare (Fig. 10), arealul principal este definit ca zonă de instituții publice cu profil de educație, fâșia nordică ca zonă de restructurare pentru funcțiuni mixte (locuințe, servicii, comerț), iar fâșia vestică cuprinde un mixaj de locuințe cu servicii, locuințe de mică densitate pe teritoriu fără infrastructură completă și zonă de nuclee de servicii.

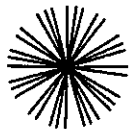

Figură 10 Extras PUG în curs de avizare, reglementări urbanistice

d. Evoluția tramei stradale și a parcelarului

Prima variantă de țesut urban documentat este cel aparținând cetății otomane Timișoara, definit în interiorul zidurilor cetății în perioada secolului XVII. Trama stradală de la finalul secolului XVII și începutul secolului XVIII era una neregulată, cu trasee sinuoase, dezvoltată pe principii de creștere organică, conform hărții cetății din jurul anului 1700 (planșa PI 02).

În perioada habsburgică se constituie fortificația bastionară care va constitui o formulă reprezentativă pentru oraș timp de aproape două secole. Trama stradală în forma contemporană este rezultatul efortului de reorganizare a zonei intra-muros a cetății Timișoara ca urmare a cuceririi acesteia de către trupele imperiale austriece la începutul secolului XVIII. Trama stradală ortogonală și parcelarul relativ regulat sunt proiectate la începutul secolului al XVIII-lea, în paralel cu centura de fortificații bastionare. În prima jumătate a secolului al XVIII-lea se dezvoltă cvartalele și parcelele din sudul zonei intra-muros, respectiv țesutul din în interiorul fostei linii de fortificații otomane (Planșele PI 04, 05). Dezvoltarea tramei pe principii ortogonale geometrice începe din miezul nucleului cetății și radiază spre extremități, astfel încât în primele hărți ale planificării cetății zonele de contur mai conțin elemente tributare specificului urbanistic otoman,

respectiv parcele și trasee de străzi cu orientări diferite de trama ortogonală (spre exemplu zona de vest a nucleului urban din harta din anii 1740 și 1746-47, Planșele PI 04, 05).

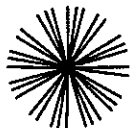
În jurul anului 1733 se încheie linia interioară a noii centuri de fortificații, astfel încât suprafața urbană cuprinsă între linia nouă de fortificații la nord și linia fortificațiilor din perioada otomană de la sud poate fi ocupată cu construcții [7, p. 46]. După prima jumătate a secolului al XVIII-lea (Planșele PI 06, 07, 08, 09) nucleul urban al noii cetăți bastionare începe să se contureze și în zona de nord, în jurul nucleului actualei Piața Unirii. Între străzi se conturează fie cvartale urbane, fie piețe, precum Piața Unirii, aflată la sud de amplasament. Noua textură urbană definită la începutul reorganizării interiorului cetății este caracterizată de cvartale rectangulare cu fronturi continue la stradă.

În cadrul configurației fortificației bastionare, zona studiată era aproape complet ocupată de zidurile succesive de apărare fortificației, cu excepția zonei ocupate la finalul secolului XIX de cazarma Ferdinand (actuala Facultate de Arte), zonă inițial liberă de construcții, inclusă în bastionul Carol (Planșele SI 03-09). La vest de Bastionul Carol, cuprinsă între acesta și Bastionul Elisabeta se afla una dintre cele trei porți de acces în oraș, respectiv Poarta Vienei, care relaționa prin intermediul ravelinului exterior traseul spre nord, către cartierul Mehala și mai departe cu teritoriul mai amplu. Acesta este unul dintre cele mai vechi trasee care traversau zidurile cetății și este în prezent integrat în structura urbană contemporană, traseul său fiind aproape identic cu traseul Căii Al. I. Cuza (fostă Calea Aradului). Poarta Vienei pe toată perioada fortificației bastionare a constituit un nod relevant de circulație, instituind relații complexe de circulație și de schimb (inclusiv comercial) la nivel teritorial. Poziția Porții Vienei în cadrul tramei stradale contemporane este încadrată perfect în miezul sensului giratoriu al Pieței Mărăști.

Odată cu defortificarea cetății, zona proaspăt eliberată de fortificații trece printr-un proces de reconfigurare care urmărește principiile de dezvoltare ale urbanismului modern, planurile de sistematizare încercând să medieze în mod echilibrat între nucleul istoric și zonele nou definite la nord de acesta. Vecinătatea din zona proximală a nucleului cartierului istoric Cetate începe să se definitiveze într-o manieră liberă comparativ cu țesutul istoric, în timp ce trama stradală și parcelarul cartierului Cetate se vor menține nealterate în perioada contemporană într-o măsură relevantă, cu câteva minime alterări. Aceste alterări sunt în majoritate reprezentate de inserții moderne de tip plombă în țesutul istoric, operații care încep în cea de-a doua jumătate a secolului XX.

Chiar și după defortificare, vechile fortificații demolate au continuat să joace un rol relevant în definirea țesutului contemporan, prin raportarea la urmele lor. Astfel, Inelul I de trafic care reprezintă traseul circular din jurul cartierului Cetate se suprapune în măsură relevantă peste urmele vechii linii de fortificații și preia toate circulațiile radiale ce leagă nucleul central de cartierele istorice și de localitățile limitrofe, traseul acestor circulații radiale bazându-se într-o măsură covârșitoare pe legăturile istorice de circulație. Inelul I de trafic coincide în zona de studiu cu traseul străzii Oituz și reprezintă zona liberă de pe conturul interior al zidurilor fortificației destinat spațiului de manevră necesar armatei pentru apărare. Principalele străzi din zona intra-muros și vechile trasee istorice de traversare ale fortificației sunt preluate și transformate în artere radiale moderne în secolul XX. Acesta este și cazul Căii Alexandru Ioan Cuza (fosta Calea Aradului), a cărei poziționare și orientare coincid cu direcția de circulație stabilită de Poarta Vienei către ravelinul exterior. Un caz similar este strada Gheorghe Lazăr, care reprezintă o stradă din rețeaua internă a Cartierului Cetate prelungită către vest, unde determină apariția unor zone noi de urbanizare.

În mod particular, trama stradală și parcelarul din cadrul amplasamentului studiat se dezvoltă în etape și perioade distincte, începând cu sfârșitul secolului XIX. La sfârșitul sec. XIX și începutul sec. XX se trasează în cadrul cvartalului o structură de străzi pe direcția nord/sud care continuă trama străzilor din cetate și care o leagă pe aceasta cu extremitatea nordică a cvartalului și viitorul amplasament al căii ferate. După anul 1905 se construiește traseul căii ferate care înconjoară pe la nord cartierul Cetate [7, p. 116]. Din rețeaua de trei străzi pe direcția nord/sud propuse în cadrul cvartalului prin planul din anul 1893, două se vor realiza parțial și se vor menține până în prima jumătate a secolului XX. Este vorba despre strada

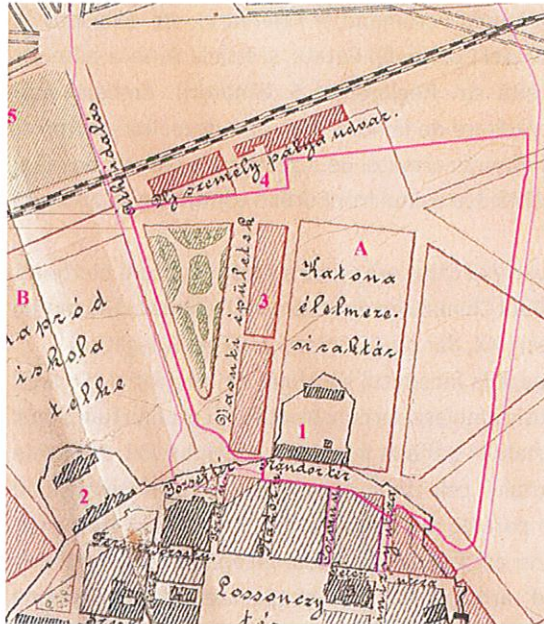
amplasată între primele areale ocupate cu cazărmi (cazărmiile Ferdinand și Fejervary), str. Salustius în planul din anul 1931 (Planșa PI 13) care continuă strada Matei Corvin din Cetate, și strada Seneca (ulterior Vasile Goldiș) care continua strada Petru Carol (devenită str. Regimentul 5 Vânători). Ambele erau intenționate să lege cartierul Cetate de noua zonă de dezvoltare de la nord, însă prin dezvoltarea urbană din cea de-a doua jumătate a secolului XX, în corelare cu intenția armatei de a gestiona o parcelă opacă și blindată către zona publică și cu dezvoltarea în zona Pieței Mărăști a unui front urban continuu cu o anumită ținută arhitecturală, aceste artere vor fi anulate.

Prin PUG 1998 se reinițiază intenția de a deschide cvartalul către oraș și de a crea o legătură pietonală și o legătură de circulație transversală în continuarea str. Paul Chinezu pe direcția nord/sud preluând modul de relaționare al tramei stradale definite la început de secol XX, dar nu și aceleași puncte de legătură.

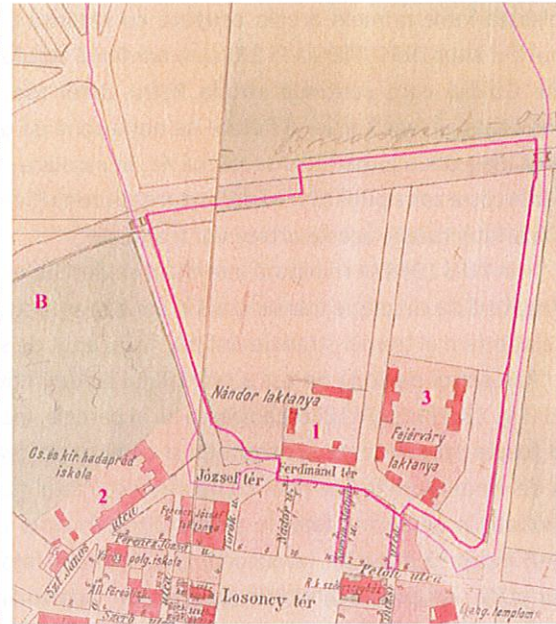
Parcelarul pe zona de est a cvartalului se definitivează la începutul secolului XX, pe planul din anul 1913 (Fig. 13, Planșa PI 12) organizarea lui în parcele, inclusiv amplasarea construcțiilor și profilul funcțional fiind foarte apropiate de configurația și compoziția cvartalului până la începutul secolului XXI. Parcelele sunt de dimensiuni foarte mari comparativ cu restul țesutului, cele două parcele mediane principale fiind dezvoltate în adâncime față de strada Oituz, în timp ce parcele din lungul străzii Popa Șapcă (fosta str. Lenau) încep să dezvolte construcții la aliniament față de această stradă. Abia începând cu schimbarea proprietății asupra majorității terenurilor aparținând armatei se va începe dezvoltarea urbană contemporană pe segmentul estic al cvartalului, după anul 2004. Principalele schimbări operate în perioada recentă prin PUZ-urile contemporane sunt fragmentarea parcelelor ample după principii ale urbanismului contemporan, urmărind un sistem de tip caroiă ortogonal, fără să se țină însă seama de structura și relațiile dintre corpurile de clădiri existente anterior pe sit (Fig. 15).

Segmentul vestic al cvartalului se dezvoltă diferit comparativ cu cel estic. Pe planurile de la începutul secolului XX (Fig. 12, anul 1913 – PI 12) figurează ca un areal planificat pentru dezvoltare, iar în planurile de după anii 1930 (planșa PI 13) și 1946 (Fig. 13, planșa PI 14) figurează ca un areal dezvoltat fără o configurație de parcelar cunoscută și reprezentată grafic, însă menținând în cadrul său același străzi cu statut de străzi proiectate ca cele de la începutul secolului. Abia în planul topografic din anul 1954 (Planșa PI 15) zona de vest a cvartalului, separată de str. Vasile Goldiș de restul cvartalului, este detaliată dpdv. al parcelarului, indicând un sistem de organizare cu parcele lungi și înguste, cu laturile lungi perpendiculare pe principala arteră de circulație. Ele sunt cel mai probabil un rudiment al parcelelor dezvoltate după defortificare și conțin preponderent funcțiuni de tip mică industrie sau comerț (fiind notate ateliere și depozite de materiale pe o hartă ulterioară). Structura stradală și parcelarul contemporan se dezvoltă pentru această zonă începând cu anii 1960-70.

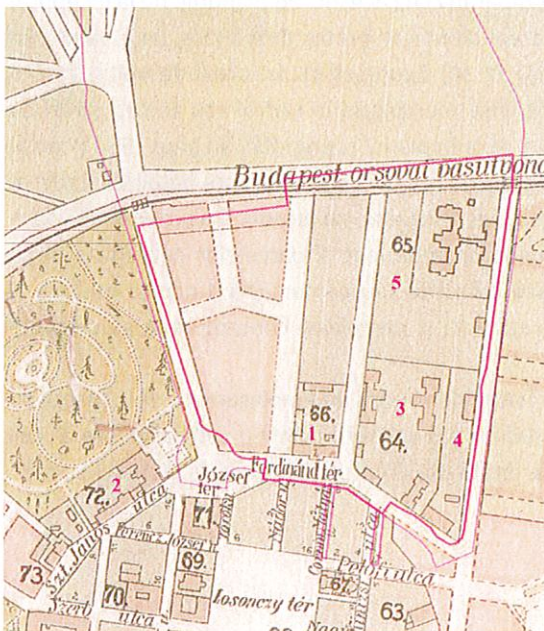
Înainte de anii 70 doar Calea Aradului tranzita calea ferată de la nord de amplasament. Prin planul de sistematizare din anii 70 propune conectarea zonei de sud cu cea de nord printr-o subtraversare a căii ferate în continuarea străzii Popa Șapcă, iar podul de cale ferată din dreptul Căii Aradului (actuala Cale Al. I. Cuza) este propus spre lărgire.

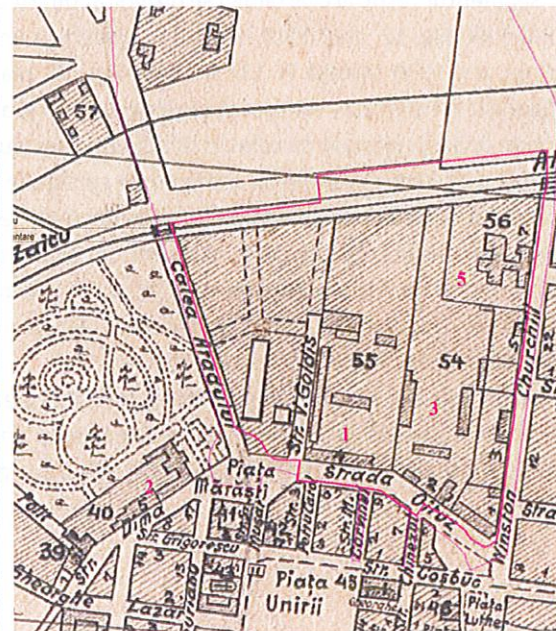
Figură 11 Plan al cvartalului din anul 1893, cuprinzând propunerile de reglementare de la începutul intențiilor de realizare a legăturilor nucleului central cu cartierele istorice exterioare

Figură 12 Plan al cvartalului din anul 1901-03, cu realizarea unei singure artere pe direcția nord/sud

Figură 13 Plan al cvartalului din anul 1913, care amplifică relația tramei stradale cu Piața Unirii și propune o rețea de străzi în segmentul vestic menținută mult timp la nivel de propunere

Figură 14 Plan topografic 1954 – cu marcarea diferențiată a halei și notarea de mână cu scris diferit

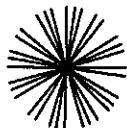
Figură 15 Extras parcelar
contemporan și
identificarea conturilor
topografice²⁰

e. Evoluția fondului construit

Fondul construit împreună cu trama stradală și parcelar joacă un rol determinant în definirea caracterului zonei. Caracterul Cartierului Cetate învecinat la sud este unul particular, fiind reprezentat în majoritate de un ansamblu coerent de imobile concepute și realizate în mod unitar în secolul XVIII [2] și este rezultatul acțiunilor de dezvoltare urbană începute în perioada habsburgică. Țesutul istoric din cartierul Cetate este rezultatul unei proiectări cu caracter unitar derulată în secolul XVIII, cu impunerea unei sistematizări care impune atât structura de tip carioaj ortogonal a cvartalelor cât și regimul de înălțime [14, p. 303]. Într-o primă fază sunt definite și începe construirea cvartalelor urbane din interiorul vechilor linii de fortificație otomane. Cvatralele din zona de nord sunt definitivate ca și configurație mai târziu, în cea de-a doua jumătate a secolului XVIII. Construcțiile sunt structurate cu front continuu la stradă, ierarhizate pe verticală din punct de vedere al funcțiilor, parterele fiind în general destinate unor activități comerciale, iar nivelurile superioare destinate locuirii. Curțile interioare adăpostesc în general spații cu caracter secundar, iar accesul în curți se face prin intermediul unor ganguri uscate boltite. Arhitectura este tributară în general stilurilor baroc și neoclasic, acesta din urmă fiind utilizat începând cu prima jumătate a secolului al XIX-lea [14]. O etapă constructivă distinctă din punct de vedere urbanistic o constituie operația de reconstruire și reconfigurare parțială a țesutului baroc în urma asediului cetății din anul 1849, care a produs avarii importante fondului construit intra-muros. Această etapă este relevantă pentru definirea configurației contemporane a zonei centrale, având ca rezultat transformarea și alterarea parțială a substanței construite anterioare, care conduce la dispariția unor caracteristici urbane de tip baroc, inclusiv în ceea ce privește silueta urbană [14].

În secolul al XX-lea se o creștere a calității vieții urbane prin introducerea noilor utilități, dar și o completare sau densificare a fondului construit existent prin inserarea de plombe începând cu anii '80. Așa

²⁰ Sursă: portal ANCP

cum se menționează în regulamentul urban al Cartierului Cetate, „intervențiile făcute în țesutul urban până la apariția clădirilor de beton armat sau oțel, au păstrat scara arhitecturală a ansamblului urbanistic, chiar dacă s-au realizat la regimuri de înălțime importante. În schimb intervențiile mai noi (după al doilea Război Mondial) au respectat arareori scara urbană caracteristică a ansamblului, au fost executate cu materiale de finisaj de proastă calitate și străine zonei” [2]. Acesta este cazul blocului amplasat pe colțul de sud-est al Pieței Mărăști nr. 1-2, care creează o dominantă verticală agresivă și având un caracter complet străin de cel al cartierului Cetate. Acest imobil va constitui pe termen lung un element disonant în perceperea peisajului ansamblului istoric. Cu toate acestea, coerența compozițională a ansamblului zonei protejate nu a fost afectată în mod relevant.

În mod particular, amplasamentul care face obiectul studiului începe să fie mobilat în cea de-a doua jumătate a secolului XIX. Cel mai vechi obiect construit din cadrul cvartalului studiat este fragmentul de fortificație amplasat pe Calea Al. I. Cuza și rezultat ca rudiment al fortificației cetății bastionare, utilizat ca spațiu pentru organizarea de șantier pe perioada demolării zidurilor²¹ și ulterior salvat de la demolare de către Șerban Sturdza în faza definirii monumentelor istorice ale orașului.

Prima construcție ridicată încă în perioada existenței fortificației este actuala Facultatea de Arte și Design, inițial Cazarma Ferdinand sau Nándor, construită în anul 1843 conform inscripției de pe fronton. Aceasta este ridicată în spațiul liber al Bastionului Carol (bastionul nr. IX) și închide pe linia fortificațiilor spațiu inițial gândit liber, ca zonă de manevră în caz de apărare. Prima clădire ridicată este clădirea ocupată în prezent de facultate, care reprezintă corpul principal, cazarma inițială fiind concepută ca un ansamblu de clădiri în cadrul căruia clădirile cu rol secundar sunt ridicate la nord de clădirea principală și respectând axul de simetrie impus de aceasta.

Odată cu procesul de defortificare, cvartalu este parțial funcționalizat ca zonă destinată clădirilor înlocuitoare ale armatei. Prima construcție după defortificare este Cazarma Fejervary, este construită între anii 1898-1899 la est de cazarma Ferdinand (Nandor). Ea este alcătuită din clădiri cu rol secundar către strada Oituz care definesc o organizare discontinuă la front (posibil pavilion administrativ și de acces), stabilind însă zona reprezentativă de construcții către nord, prin amplasarea a două corpuri simetrice către partea din spate a lotului. Începând cu anul 1907 se construiesc clădirile dinspre frontul actualei străzi Popa Șapcă: Tribunalul Militar și penitenciarul și Arsenalul armatei, ulterior cantina. Tribunalului Militar și penitenciarului imperial se construiește pe colțul de nord-est al cvartalului, alcătuit inițial dintr-un corp către stradă și un pavilion definit sub forma literei U amplasat în centrul relativ al parcelei. Acest ansamblu va suferi modernizări succesive datorită funcțiunii sale și nevoii constante de aducere la zi a spațiilor conform cerințelor funcționale, însă își păstrează anumite caracteristici istorice în special în relație cu corpul de la stradă. Între această construcție și colțul intersecție cu strada Oituz figurează câteva construcții cu latura lungă orientată paralele cu aliniamentul străzii, iar pe colțul de sud-est al cvartalului, aliniat către strada Oituz, figurează un corp de clădire care ulterior va fi amplificat, devenind actuala clădire de pe colțul intersecției Oituz-Popa Șapcă. Parcela de colț este nominalizată inițial ca fiind Arsenalul armatei, ulterior devenind popota și spații de cazare pentru cazarma din vecinătate. În perioada interbelică construcția este alterată printr-o operație de extindere către est și modificări structurale de amploare. La mijlocul anilor 50 se construiește Căminul de garnizoană, iar în anii 80 blocul de locuințe de nefamiliști, ambele cu aliniament la strada Popa Șapcă.

Segmentul de vest al cvartalului începe să se dezvolte urbanistic abia după anii 1960, anterior fiind ocupat de construcții de dimensiuni reduse și calitate precară, având funcțiunea de mică industrie și comerț. Începând cu anii 1960-65 se conturează bulevardele principale ale orașului și se construiesc

²¹ Această informație este extrasă de pe o hartă a domnului Mihai Opreș în care acest fragment păstrat, parte din structura în forma literei „W” amplasată între ravelinul interior și Poarta Vienei în cadrul fortificației bastionare este notat ca B.H. (Germ. *Bau Hof*).

locuințe multifamiliale de densitate ridicată. După anii 1974 se vor proiecta zone locuite cu densități sporite și se vor mobila fronturile unor artere majore de circulație, printre care străzile Bărnuțiu, Reșița sau Piața Mărăști [7, p. 179], precum și blocurile turn din lungul căii Aradului (actuala Cale Al.I. Cuza) fiind construite între 1975-79. În continuarea acestei operații, la începutul anilor 80 se definitivează țesutul de locuințe multifamiliale cu regim de înălțime din cadrul acestui segment. Între anii 1983/85 se construiește blocul de locuințe P+M+8E de pe frontul nordic al Pieței Mărăști (Fig. 3), în baza unui proiect unicat autorat de arhitectul Gîrleanu Gheorghe. Același arhitect este și autorul blocului turn din intersecția străzii Popa Șapcă și blv. Take Ionescu ridicat în aceeași perioadă.

Terenul integrat în zona de studiu amplasat la nord față de calea ferată este definit în planurile de sistematizare de după defortificare ca un teren amplu gol cu funcțiunea de poligon militar. El își va păstra configurația relativă și funcțiunea până după cel de-al doilea Război Mondial, figurând inclusiv pe harta din anul 1946 drept „câmp de exerciții”. O parte din acest areal, amplasat în vecinătatea Căii Aradului, se separă și devine areal afectat zonei de telecomunicații devenind „zonă radio-televiziune” începând cu jumătatea secolului XX. Ulterior, prin planul de sistematizare din anul 1964, și zona de est își schimbă funcțiunea din cea militară, devenind zonă de depozitare. Construcțiile de pe latura nordică a străzii A. Demetriade sunt amplasate încep să fie ridicate în jurul anilor 1980, respectiv construcția P+4 ridicată de trustul de construcții ca locuințe pentru angajați este edificată înainte de anii 1980, iar în anul 1982 pe teritoriul zonei de radio și televiziune se construiește imobilul de locuințe de serviciu și birouri RTV, autorat de arh. Radu Radoslav, un volum postmodern cu regim de înălțime de P+4.

Cvartalul învecinat către est cu zona de studiu va fi definit după defortificare ca poligon de exerciții militare, urmând să se dezvolte ca zona urbană abia în perioada interbelică. În perioada interbelică începe edificarea frontului de vest a cvartalului, construindu-se vile urbane cu regim de înălțime maxim P+1E, urmând ca după cel de-al doilea RM să se dezvolte și zona mediană a cvartalului. Marile bulevarde, inclusiv Take Ionescu (bulevard ce brodează ala sud-est acest cvartal) se definitivează între anii 1965-66 prin construirea blocurilor turn [7, p. 181], iar prin planul de sistematizare din anul 1970 întregul cvartalul de la est de strada Popa Șapcă dobândește un caracter propus de zonă de locuințe cu regim de înălțime peste P+4, fiind ridicate după această perioadă blocurile P+4 de pe strada București și dintre blocurile turn. Cvartalul învecinat la vest cu zona de studiu are o dezvoltare stabilă prin caracterul de parc pe care îl are Parcul Botanic. Acest parc rezultă din arealul de manevră și zona de poligon a Școlii de Cadeți, care după bombardamentele din cel de-al doilea război mondial este avariat și se transformă în Clinicile Noi. Actualul parc este dezvoltat în baza proiectului Silviei Grumeza din cel de-al patrulea sfert al secolului XX, însă are la bază un plan dezvoltat de Wilhelm Muhle, un florar local renumit.

Prin PUZ „Spații pentru învățământ și funcțiuni conexe” din anul 2001 și etapele următoare (2007, 2008), o parte din clădirile cu rol secundar din cadrul cazărmilor inițiale din miezul cvartalului sunt demolate și se începe construirea de obiective de scară mare în cadrul cvartalului. Suferă puține modificări zonele limitrofe străzilor Oituz și Popa Șapcă și construcțiile importante din cadrul fostelor ansambluri ale cazărmilor istorice, fiind reconfigurate în mod relevant porțiuni din miezul fostului areal MAPN. Incinta Actualului Penitenciar și Tribunal militar rămâne complet izolată, nefiind inclusă în operațiile de transformare urbană.

f. Concluzii referitoare la evoluția teritoriului studiat

Cvartalul are în prezent un caracter evolutiv disociat, pe de-o parte zona fostelor cazărmi și funcțiuni militare din segmentul estic, cu caracter parțial destructurat în urma operațiilor PUZ recente (2001, 2007, 2008) privind zona destinată spațiilor de învățământ și a funcțiilor conexe, și zona de locuințe colective cu regim de înălțime mare și mediu din segmentul vestic, cu pronunțat caracter urban.

Teritoriul studiat se conturează printr-un proces evolutiv ce debutează odată cu stabilirea defortificării cetății bastionare, la sfârșitul secolului XIX. Prima definiție a cvartalului la finalul secolului XIX este exclusiv pentru rol militar, prima cazarmă din cvartal construindu-se în interiorul bastionului Carol la jumătatea secolului XIX (anul 1843), respectiv Cazarma Ferdinand sau Nandor, ulterior Facultatea de Arte și Design. După demolarea zidurilor și prin actul de construire al clădirilor înlocuitoare pentru armată se va construi și Cazarma Fejervary înainte de anul 1900, urmând în anul 1907 să se construiască Tribunalul Militar și Arsenalul armatei. Astfel, până în prima decadă a secolului XX s-au construit cele mai relevante clădiri din perspectiva funcțiilor militare și armate din cadrul cvartalului, și principalele construcții cu valoare istorică, ocupând zona de est a cvartalului. Clădirile cu funcțiune militară ocupă cvartalul doar în zona de est, până la fosta stradă Vasile Goldiș. Caracterul zonei rămâne unul opac în cadrul țesutului urban până la schimbarea proprietarului. În anul 2004 o parte relevantă din fostul areal aparținând MAPN trece în proprietatea Universității de Vest, ceea ce coincide cu începutul restructurării acestui areal. Restructurarea realizată nu ține însă cont de pre-existența construcțiilor armatei și de modul de funcționare al ansamblurilor acestora, ceea ce duce la fragmentarea parcelelor anterior coerent definite. Structura nou definită prin PUZ creează un sistem de dezmembrări de tip carioaj care rescriu contururile fostelor parcele și separă construcții care anterior constituiau un ansamblu simetric (cele două corpuri simetrice ale Cazarmii Fejervary). Zona de vest a cvartalului include construcții de factură mai nouă cu funcțiune de locuințe ridicate începând anii 70, înlocuind un țesut lipsit de relevanță format în perioada interbelică. În cadrul țesutului, fragmentul de bastion păstrat rămâne în picioare ca un rudiment al cetății, păstrat până după demolarea zidurilor cetății ca un rest de construcție cu rol inițial de organizare de șantier pentru demolare.

2. Date istorice importante, evenimente istorice în teritoriul studiat

Nu se cunosc astfel de date pentru amplasamentul studiat. Pentru teritoriul studiat datele relevante au fost enumerate în capitolul II.1 și sunt în mare general valabile pentru arealul studiat extins.

3. Prezențe arheologice în teritoriul studiat

Conform Registrului Arheologic Național (RAN) și studiilor arheologice prezentate în documentații conexe la documentația PUZ.

4. Monumente istorice, valori de patrimoniu cultural de interes național, situri arheologice în teritoriul studiat

Din punct de vedere al patrimoniului cultural de interes național, ale cărui valori sunt definite în Anexa nr. III la din *Legea nr. 5/2000 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național - Secțiunea a III-a - zone protejate*, zona de implementare face parte din zona de protecție a Ansamblului urban cu nr. crt. g)18. **Centrul istoric al orașului** din cadrul unității administrativ-teritoriale a Municipiului Timișoara.

Terenul care face obiectul PUZ este afectat parțial de zona de protecție a următoarelor obiective:

- situl urban protejat **Situl urban Cartierul "Cetatea Timișoara"**, monument de clasă A, având codul LMI **TM-II-s-A-06095**, localizat între Piața Victoriei-Piața Huniade Iancu - Str. Telbisz Carol - Str. Proclamația de la Timișoara - Str. Hector - Piața Brătianu Ionel I.C. - Str. Oituz - Str. Dima Gh. - Str. Sf. Ioan și datat sec. XVIII – XX, conform listei monumentelor istorice publicată în Monitorul Oficial, partea I, nr. 113 bis din 15.02.2015.
- **Fragment fortificație**, monument de clasă A, având codul LMI **TM-II-m-A-06103.01**, localizat pe Calea Al.I.Cuza și datat sec. 1723-1730, conform listei monumentelor istorice publicată în Monitorul Oficial, partea I, nr. 113 bis din 15.02.2015.
- **Casă**, cod LMI **TM-II-m-B-06175**, adresă Piața Unirii nr. 10, datare sec. XVIII

- Casă, cod LMI TM-II-m-B-06127, adresă str. George Coșbuc nr. 3, datare sec. XVIII
- Casă, cod LMI TM-II-m-B-06157, adresă str. Paul Chinezul nr. 4, datare sec. XVIII
- Bustul lui Eremia Grigorescu, cod LMI TM-III-m-B-06303, datare 1928

În cadrul cvartalului în colțul de sud-vest este localizat un singur monument clasat:

- **Fragmentul fortificație**, monument de clasă A, având codul LMI TM-II-m-A-06103.01, localizat pe Calea Al.I.Cuza și datat sec. 1723-1730

91	TM-II-m-A-06103.01	Fragment fortificație	municipiul TIMIȘOARA	Calea Cuza Al. Ioan	1723 - 1730
----	--------------------	-----------------------	-------------------------	---------------------	-------------

Din punct de vedere al conturilor zonelor construite protejate stabilite prin documentația de specialitate ce însoțește și fundamentează PUG în curs de avizare (documentație de specialitate care a obținut avizul MC nr. 382/U/2016), amplasamentul este parte din **Zona Construită Protejată 07 - Zona funcțională dintre Calea Aradului, str. Popa Șapcă, str. Oituz.**

Situri arheologice în teritoriul studiat conform Registrului Arheologic Național (RAN):

- Denumirea sitului arheologic: **Situl arheologic Cetatea Timișoara - Centrul istoric (Cartier Cetate)**; Codul RAN al sitului arheologic: 155252.06; cod LMI: TM-I-s-A-06050 [15].

Situri arheologice delimitate prin alte studii:

- Denumirea sitului arheologic: **situl arheologic de la Timișoara - Palanca Mare**; Codul RAN al sitului arheologic: 155252.06 [3].
- Denumirea sitului arheologic: **Fortificațiile Cetății Timișoara - Centrul istoric (Cartier Cetate)**; Codul RAN al sitului arheologic: 155252.06 [3].
- Alte situri nominalizate prin documentații conexe care însoțesc acest studiu.

În acest sens arealul este grevat de impuneri ce decurg din regimul de protecție al monumentelor istorice și al siturilor arheologice.

5. Analiza caracteristicilor țesutului urban

a. Analiza tramei stradale: vechime, caracteristici (formă, dimensiuni, utilizări)

Trama stradală perimetrală actuală și traseul căii ferate actuale care delimitează cvartalul și implicit arealul de implementare are ca bază o structură proiectată la începutul secolului trecut. Așa cum am demonstrat anterior (Cap. II.1.d), propunerile urbanistice ale planului de sistematizare din 1901-03 (Planșa PI 11) sunt cele care stabilesc traseele majore de conexiune la nivel urban, bazate pe intenții anterior definite de unul dintre primele planuri de reglementare, cel din anul 1893 (Planșa PI 10), care vizează în mod generic perimetrul construibil obținut în jurul Cetății și conexiunea cu cartierele istorice exterioare cetății. Planul de sistematizare dintre anii 1901-03 a stat la baza planurilor de sistematizare ulterioare și este respectat în mare măsură în configurația contemporană a tramei stradale generale. Planurile ulterioare de la începutul secolului doar amplifică cadrul relațiilor de circulație deja definite cu cartierele exterioare și definesc într-un mod mai fin urbanizarea zonelor interstițiale.

Trama stradală perimetrală cvartalului urmărește un principiu de relaționare de tip radial cu cartierul istoric Cetate, actuala Calea Al.I.Cuza fiind derivată din traseul istoric de legătură între Cetate și cartierul exterior Mehala, conexiune mediată prin Poarta Vienei, iar strada Popa Șapcă este definită prin prelungire din trama ortogonală a cartierului istoric, în timp ce strada Oituz, respectiv Inelul I de circulație care derivă din traseul intern de apărare intra-muros de pe conturul fortificației. Inelul I de circulație și arterele radiale care pornesc din cartierul istoric reprezintă și baza conceptuală a structurii radial-concentrice a dezvoltării urbane de la începutul secolului XX. Trama stradală perimetrală rămâne nealterată de la momentul definirii

ei la începutul secolului trecut, cu mențiunea că o conexiune între capătul nordic al străzii Popa Șapcă și zona de nord se va realiza prin subtraversarea căii ferate abia la mijlocul anilor 70.

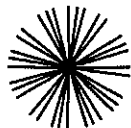
Trama stradală internă a cvartalului suferă o redefinire continuă începând cu primele schițe de sistematizare după defortificare. La începutul secolului XX cvartalul are prevăzute o serie de conexiuni puternice cu cartierul istoric Cetate, prin conexiuni pe direcția nord/sud realizate prin continuarea tramei stradale pre-existente la sud. Prin planul din 1901-03 se realizează o singură arteră internă, care separă parcelele celor două cazărmi și care continuă aproximativ traseul actualei străzi Matei Corvin. Ulterior, în anul 1913 trama internă se amplifică cu un traseu adițional proiectat în continuarea actualei str. Regimentul 5 de vânători, pe limita vestică a cazărmii Ferdinand (Nandor) și o intersecție triangulată de străzi intenționate să deservească zona vestică. Traseul de legătură vestic cu cartierul Cetate se va realiza și se va menține până în perioada interbelică, însă după cea de-a doua jumătate a secolului XX se va transforma într-un rudiment de conexiune la nivel urban, fiind activ doar pe segmentul său de sud, după care este anulat complet prin redefinirea țesutului construit din vestul cvartalului odată cu inserția locuințelor colective și redefinirea circulațiilor de deservire din zonă, corelate cu construirea către Piața Mărăști a unui bloc cu front continuu, care întrerupe posibilitatea de accesare auto din strada Oituz. Prin reorganizarea urbanistică contemporană a cvartalului se propune o arteră de circulație pe direcția nord/sud în relație cu strada Paul Chinezu, însă aceasta nu poate accesa în configurația actuală zona nordică a cvartalului, oprindu-se la conturul Tribunalului Militar/Penitenciar.

Din trama stradală triangulată din zona de vest se păstrează o singură cale de acces și ieșire către calea Al.I. Cuza, materializat abia în anii 70 prin „intrarea Doinei”, odată cu construirea arealului de locuințe colective. Această intrare care deservește întregul areal de locuințe colective a fost glisată către nord comparativ cu trama stradală propusă inițial, și nu a putut fi conectată cu zona de est datorită caracterului închis al incintei armatei. Acest fapt conduce la un profil sub-dimensionat al căii de acces, ea fiind în prezent mult sub-dimensionată în relație cu necesitățile zonei de locuit, la fel și traseele interne din această sub-zonă care au un profil extrem de limitat. Odată cu schimbarea proprietății la începutul secolului XXI, în cadrul fostului areal militar s-a propus o relație de conexiune pe direcția est-vest care leagă intrarea Doinei de strada Popa Șapcă, deservind miezul cvartalului într-un mod mai echilibrat. Această legătură, încă nerealizată fizic, este periclitată în capătul vestic de sub-dimensionarea căii de circulație existente.

b. Analiza parcelarului: vechime, caracteristici (formă, dimensiuni, utilizări)

Parcelarul din interiorul cvartalului, în segmentul de est, este conturat sub formă de parcele mari destinate armatei între începutul secolului XX și anii 1912-1913 (Planșa PI 12), moment în care sunt definitiv contururile distincte ale cazărmiilor și principalelor construcții conexe ale armatei. Principalele parcele sunt cele din zona mediană a cvartalului ocupate de cazărmi, având o configurație inițială în lungime și ocupând întreaga lungime a cvartalului de la strada Oituz până la calea ferată. Parcelele cu funcție militară de pe frontul estic al străzii Popa Șapcă au o structură mai compactă și ocupă suprafețe mai mici. Subdivizarea parcelor mari ale cazărmiilor se operează cel mai probabil odată cu trecerea acestora în proprietatea UVT, odată cu anul 2004.

Parcelarul din interiorul cvartalului în zona de est este definit între mijlocul anilor 60 și mijlocul anilor 70, prin operația de urbanizare a zonei cu locuințe colective. Din punct de vedere formal, parcelele principale care agrementează șiruri de tipologii similare de locuire (blocuri turn, bloc pe colț, blocuri P+4) sunt organizate după conturul circulațiilor perimetrice, respectiv circulația internă de deservire care are o configurație de formă triunghiulară. Parcela din zona de vest care conține fragmentul de fortificație are o formă particulară derivată din constrângeri ale țesutului actual, combinate cu caracterul de rudiment al unui fragment de fortificație amplu redus la conturul actual.

Parcelarul din vecinătatea de nord, inclus în zona de studiu, este definit ca areal nediferențiat la începutul secolului XX, având un profil mono-funcțional, fiind destinat armatei ca poligon de antrenament. La mijlocul secolului XX urmează o sub-diviziune în două areale funcționale distincte, la vest zona radio-televiziune și la est o zonă de depozite pentru trustul de construcții. Prin construirea Mall-ului Iulius în prima sa variantă se vor crea condițiile pentru restructurarea parțială a zonei.

c. Analiza fondului construit (vechime, stil, decorații, alcătuire constructivă)

În baza corelării condițiilor de vechime cu caracteristicile stilistice și arhitectural/constructive, s-a concluzionat că o serie de construcții din cadrul cvartalului au valoare din punct de vedere al protecție patrimoniului material și sunt analizate distinct în cadrul fișelor individuale de evaluare. Aceste construcții sunt enumerate în capitolul IV.1.

Fondul construit din cadrul cvartalului are un caracter eterogen din punct de vedere al vechimii, însă se pot stabili o serie de etape de periodizare reprezentative din punct de vedere al edificării, conform planșă PL 06:

- *Construcții realizate înainte de anii 1800:* Fragment de fortificație și Cazarma Ferdinand (Nandor), actuala Facultate de Arte și Design
- *Construcții realizate înainte de anii 1900:* corpurile principale ce alcătuiesc incinta Cazărmii Fejervary
- *Construcții între începutul secolului XX și primul RM:* corpul de clădire de la colțul intersecției Oituz cu Popa Șapcă, fostul Arsenal Militar, ulterior popotă și spații de cazare; Tribunalul și Parchetul Militar și Penitenciarul, corpurile istorice
- *Construcții realizate în perioada interbelică:* Căminul de garnizoană; extinderea corpului de la intersecția Oituz și Popa Șapcă
- *Construcții realizate în a doua jumătate a secolului XX:* zona de locuințe din segmentul vestic al cvartalului și căminul de nefamiști de pe frontul estic al străzii Popa Șapcă
- *Construcții realizate la începutul secolului XX:* construcțiile cu funcțiune de învățământ și funcțiuni conexe ale UVT și Lenau, unele aflate încă în construcție; intervenții de reabilitare și re-funcționalizare ale majorității clădirilor istorice din cadrul fostelor cazărmi

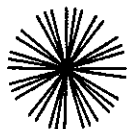
Încadrarea stilistică și alcătuirea constructivă este în corelare cu vechimea construcțiilor. Pentru construcțiile relevante din punct de vedere istoric alcătuirea constructivă este analizată distinct în cadrul fișelor de evaluare a imobilelor și se înscrie în principal în curentul istoricist, în general cu influențe clasiciste.

Din punct de vedere al conformației înălțimii construcțiilor existente, regimul de înălțime este maxim către Calea Al.I.Cuza și descrește către colțul de sud-est al cvartalului și parțial frontul cvartalului către str. Popa Șapcă. Regimul de înălțime în cadrul cvartalului este analizat în detaliu în cadrul documentației PUZ. În urma reconfigurării zonei destinate noilor funcțiuni de învățământ, înălțimea în interiorul cvartalului urmează să crească într-o zonă de înălțime medie între latura de est și cea de vest (max P+5E).

g. Analiza legăturilor dintre acestea (lungimea aliniamentelor, mod și grad de ocupare a parcelelor, retrageri față de aliniament, accese în clădiri ș.a.)

Din punct de vedere morfologic, conturul cvartalului are un caracter discontinuu, cu moduri de ocupare variabile ale parcelelor și lungimi de aliniamente variabile. Se disting mai multe categorii:

- Construcții cu front pe contur de cvartal: blocul P+M+8E din Piața Mărăști, construcția de pe colț Oituz și Popa Șapcă, Penitenciarul și Tribunalul Militar

- Construcții cu așezare liberă pe lot și aliniament retras: blocurile turn din lungul Căii Al.I. Cuza și blocurile P+4E din fâșia dorsală a segmentului de vest a cvartalului
- Construcții cu așezare grupată în interiorul cvartalului: fostele construcții principale din cazarma Fejervary, a căror așezare urmărește o compoziție axială și simetrică
- Construcții cu așezare liberă în interiorul cvartalului: construcțiile de după 2004, organizate conform unei trame ortogonale și având poziții variabile față de căile de circulație nou conturate în interiorul cvartalului

Gradul de ocupare al parcelelor este variabil, și este analizat în cadrul documentației PUZ conexe.

h. Analiza caracteristicilor funcționale

Din punct de vedere funcțional, cvartalul este divizat în două fâșii distincte ca funcționalitate pe direcția nord/sud, respectiv fâșia de vest cu funcțiune de locuire cu înălțime medie și mare și fâșia estică cu funcțiune mixtă, incluzând funcțiuni de educație pe zonele de centru și contur sudic și funcțiuni de timp administrativ în colțul de nord-est, reprezentate de penitenciar/tribunal militar. Colțul de sud-est al cvartalului este lipsit de funcțiune în prezent.

Caracteristicile funcționale ale situației existente sunt detaliate pe larg în cadrul documentației PUZ conexe.

f. Concluzii referitoare la caracteristicile țesutului urban

Din punct de vedere morfologic, textura țesutului urban din zona de implementare este variată, iar zonele distincte au caracter parțial unitar (arealul de locuințe colective din zona de vest) și parțial neunitar (zona de est obținută prin restructurarea parțială a țesutului fostului areal MAPN).

Prin păstrarea caracterului opac și obturat către public al parcelei aparținând MAPN pe toată jumătatea secolului trecut, caracterul valoros al clădirilor istorice din cadrul fostei incinte cu funcțiune militară a rămas necunoscut/netratat mult timp. Primele strategii de urbanizare urmărind principiile contemporane încep chiar anterior schimbării proprietății (2004), în anul 2001 fiind dezvoltat primul PUZ pentru dezvoltarea de clădiri pentru învățământ și funcțiuni conexe, care chiar și în etapele ulterioare din anii 2007 și 2008 păstrează în mare structura urbană definită în anul 2001. Principalele schimbări operate prin aceste PUZ-uri sunt fragmentarea parcelelor ample după principiile urbanismului contemporan, urmărind o divizare conform unui caroiaj ortogonal, indiferent la structura și relațiile dintre corpurile de clădiri existente anterior pe sit. Aceste principii stabilite în urmă cu peste 20 de ani se dovedesc a fi parțial depășite ca principii de dezvoltare, propun artere noi de conexiune parțiale și nesuținute de context, dar mai ales sunt deconectate de la analiza fondului construit istoric valoros, nereușind să producă strategii coerente de integrate a acestui țesut în context contemporan.

Se constată anumite elemente care necesită tratare atentă:

- Integrarea coerentă a construcțiilor istorice în noua dezvoltare urbană, acest aspect fiind complet neglijat anterior, parțial și datorită lipsei de recunoaștere a valorii respectivelor obiective
- Ruperea continuității și compoziției urbane dintre elementele constructive care alcătuiau inițial cazarma Fejervary, respectiv corpurile distincte ale UVT/Facultatea de Litere, Istorie și Teologie – catedra de Teologie și Asociația Memorialul Revoluției. Se propune reconstituirea unui spațiu urban după principii axiale cu tratare unitară între cele două corpuri
- Stabilirea unei conexiuni fizice de tip pietonal/velo mai bune și mai fluide cu cartierul Cetate și cu zona de nord – Iulius Mall
- Tratarea colțului dintre strada Oituz și Popa Șapcă într-un mod urban coerent și stabilirea unui accent vertical, în corelare cu prevederile PUZ Cartier Cetate

III. ZONE ȘI SUBZONE ISTORICE DE REFERINȚĂ

1. Prezentarea caracteristicilor zonelor istorice de referință - definite prin PUG - de pe teritoriul studiat și a prevederilor care se referă la acestea

Documentația **Plan Urbanistic General al Municipiului Timișoara** în vigoare a fost aprobată prin Hotărârea Consiliului Local al Municipiului Timișoara nr.157/28.05.2002, cu termenul de valabilitate extins prin HCL 619/23.11.2018 privind prelungirea valabilității Planului Urbanistic General al Municipiului Timișoara. Încadrarea cvartalului conform PUG încă în vigoare este parțială în **UTR 1** (Fig. 1), „*subzona centrală cu țesut urban constituit ce face parte din zona istorică protejată, cu funcțiuni complexe specifice (instituții publice administrative, culturale, de învățământ superior, instituții financiar-bancare, reprezentanțe state străine, unități comerciale, servicii diversificate, locuire, parcuri, etc.)*” și parțial în **UTR 27** (Fig. 2) „*zonă propusă pentru reconversie funcțională din zonă specială în zonă pentru instituții publice, servicii și locuire*” [13]. Componenta UTR-urilor este detaliată în Cap. II.1.c

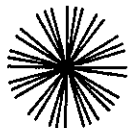
În studiul de fundamentare **SIG pentru PUG în curs de avizare**, pentru care s-a obținut avizul Ministerului Culturii nr. 382/U/2016, cvartalul, identificat cu zona de implantare PUZ, este delimitat, conform conturilor care stabilesc Zonelor Construite Protejate care vor fi dezvoltate prin PUZCP, ca **ZCP 06 - Zona funcțională dintre Calea Aradului, str. Popa Șapcă, str. Oituz**. Descrierea ZCP menționează faptul că „Zona istorică de referință care stă la baza delimitării ZCP este definită de obiectivul punctual al fragmentului păstrat din cetate, dar și de instituțiile de dimensiuni mari de pe conturul exterior. Protecția zonei apare atât din rațiuni de incluziune a unui obiectiv clasat (fragmentul de fortificație) cât și din rațiuni de vecinătate cu centrul istoric și vecinătatea directă cu Cartierul Cetate”. Studiul punctează ca „obiectiv cheie” al subzonei Facultatea de Arte și Design, indicată ca „un punct de interes pentru oraș și mai ales pentru cartierul Cetate”, acesta fiind și unicul obiectiv cu funcțiune de învățământ activ la data elaborării SIG. Cerințele în dezvoltarea PUZCP sunt „definirea unei strategii coerente de intervenție în acest areal, recent eliberat de funcțiunile și obiectivele aparținând MAPN” în relație cu poziția sa relevantă în relație cu principalul cartier istoric. Gradul de protecție al zonei construite protejate se propune ca fiind de importanță locală.

2. Definirea și delimitarea subzonelor istorice de referință, în funcție de modul de dezvoltare și de caracteristicile țesutului urban

Criterii de definire și delimitare a zonelor istorice de referință sunt determinate de: parcelar, trama stradală, aliniamente, mod de ocupare a parcelei și prezența unor construcții cu valoare istorică și arhitecturală. Strategia de delimitare a subzonelor istorice de referință este corelată inclusiv cu identificarea unei serii de obiective relevante din punct de vedere al patrimoniului construit din cadrul cvartalului studiat, lipsite de protecție în mod individual sau ca ansamblu în momentul de față. Astfel, se conturează trei subzone distincte (Planșa PO 02).

3. Zonele și subzonele istorice de referință din teritoriul studiat
 - a. Listarea zonelor istorice de referință, după caracteristicile acestora

La baza conturării celor trei subzone propuse se află elemente relevante de patrimoniu clasat, configurația parcelarului istoric și țesutul construit actual din cadrul fostelor parcele istorice. Primele 2 subzone sunt conturate pornind de la contururi de parcele istorice alterate, dar care încă păstrează un ansamblu relevant de imobile care la un moment dat au funcționat în relație unele cu altele (subzona 2),

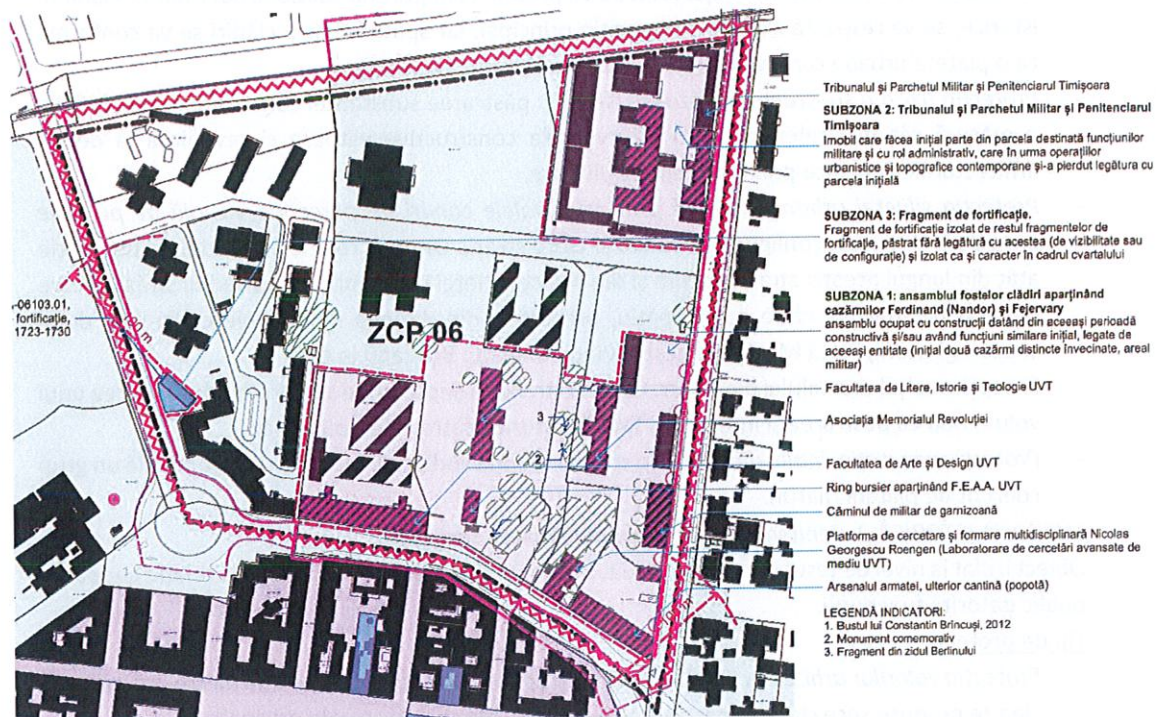

fie incluzând contururi de parcele încă păstrate în forma originală (subzona 2) care conțin imobile care stabilesc un ansamblu. Aceste contururi coincid cu limitele ansamblurilor propuse spre clasare (Cap. V.2.b).

- **SUBZONA ISTORICĂ 1: ansamblul fostelor clădiri aparținând cazărmilor Ferdinand (Nandor) și Fejervary.**
Criteriu de delimitare: ansamblu ocupat cu construcții datând din aceeași perioadă constructivă și/sau având funcțiuni similare inițial, legate de aceeași entitate (inițial două cazărmi distincte învecinate, areal militar) și care au funcționat la un moment dat în relație directă unele cu altele. Parcelarul și modul de ocupare a fost definit între finalul secolului XIX și începutul secolului XX. Păstrează încă într-o măsură relevantă tiparele inițiale de așezare și grupare ale construcțiilor. Cuprinde parțial clădiri cu valoare arhitecturală și istorică, ale căror valoare dpdv. al patrimoniului construit nu este protejată prin clasare.
- **SUBZONA ISTORICĂ 2: Penitenciarul și Tribunalul Militar Timișoara**
Criteriu de delimitare: Imobile care făceau inițial parte din arealul destinat funcțiilor militare și cu rol administrativ, care în urma operațiilor urbanistice și topografice contemporane și-au pierdut legătura cu restul imobilelor. În susținerea definirii subzonei în mod distinct de subzona 1 servește și caracterul opac și blindat al imobilului, datorat funcțiunii sale și modul de relaționare particular cu spațiul public. Parcelarul și modul de ocupare (inițial) a fost definit la începutul secolului XX, după care construcțiile au suferit transformări și augmentări succesive. Cuprinde parțial clădiri cu valoare arhitecturală și istorică, ale căror valoare dpdv. al patrimoniului construit nu este protejată prin clasare.
- **SUBZONA ISTORICĂ 3: Fragment de fortificație.**
Criteriu de delimitare: Fragment de fortificație izolat de restul fragmentelor de fortificație, păstrat fără legătură cu acestea (de vizibilitate sau de configurație) și izolat ca și caracter în cadrul cvartalului. Cuprinde o clădire cu valoare istorică și arhitecturală recunoscută prin clasare: **Fragmentul fortificație**, monument de clasă A, având codul LMI TM-II-m-A-06103.01, localizat pe Calea Al.I. Cuza și datat sec. 1723-1730

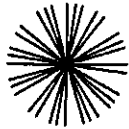

b. Schemă cu evidențierea subzonelor istorice de referință (limite, tipuri)

Figură 16 Extras planșa PO 02 Plan cu evidențierea zonelor și subzonelor istorice de referință și imobile propuse spre clasare, inclusiv evidențierea intervențiilor permise

- **SUBZONA ISTORICĂ 1: ansamblul fostelor clădiri aparținând cazărilor Ferdinand (Nandor) și Fejervary.**
Delimitare mixtă, urmărind parțial limite de proprietate și parțial areale coerente din punct de vedere al organizării construcțiilor cu valoare istorică.
 - **SUBZONA ISTORICĂ 2: Penitenciarul și Tribunalul Militar Timișoara**
Delimitare conform limită de proprietate, fără legătură cu parcelarul din țesutul proxim. Deși inițial a fost definită în relație cu parcelarul și modul de ocupare stabilit în cadrul Subzonei ist. 1, prin operațiile de dezvoltare urbană recente cele două subzone și-au pierdut legătura.
 - **SUBZONA ISTORICĂ 3: Fragment de fortificație.**
Delimitare conform limită de proprietate, fără legătură cu parcelarul din țesutul proxim.
4. Definirea tipului de protecție necesar fiecărei subzone, în funcție de caracteristicile acesteia
- **SUBZONA ISTORICĂ 1: ansamblul fostelor clădiri aparținând cazărilor Ferdinand (Nandor) și Fejervary.**
Zonă aflată în directă legătură cu cartierul istoric Cetate și amplasată în zona de protecție a acestuia. Este definitorie pentru stabilirea unei imagini coerente în relație cu păstrarea valorilor arhitecturale și urbanistice ale cartierului Cetate.
Tip de protecție necesar:
 - *Protecția valorilor arhitecturale și urbanistice:* tipare de ocupare lot, relația dintre corpurile de clădire propuse spre clasare, păstrarea caracteristicilor arhitecturale originale.

Caracter specific: caracterul axial simetric al compoziției alcătuite dintre cele două corpuri principale ale fostei cazărmi Fejervary. Se va proteja configurația spațiului liber dintre clădirile istorice, se va respecta axul de compoziție principal, iar spațiul dintre clădiri se va conforma ca o piațetă urbană care va respecta reguli de compoziție axială.

- *Protecția fizică a substanței construite istorice:* păstrarea substanței construite originale într-o măsură cât mai relevantă prin intervențiile constructive viitoare și revenirea la detalii arhitecturale specifice prin intervențiile viitoare.
- *Protecția siluetei urbane, definită prin principalele conuri de percepție vizuală de pe căile principale de acces:* configurația frontului către strada Oituz în relație cu modul de percepție atât din lungul acestei străzi precum și din direcția Pieței Unirii, prin intermediul străzilor care deschid perspective către acest spațiu, precum și din direcția de apropiere din cele două sensuri giratorii, Piața Mărăști la vest și Piața Ionel I.C. Brătianu la est.
Excepție: colțul cvartalului dintre str. Oituz și str. Popa Șapcă unde se permite dezvoltarea unui volum nou cu păstrarea și integrarea fațadei istorice către cele două străzi
- *Protecția vegetației înalte din areal:* în special în zona sudică dintre clădiri unde se află un grup coerent de platani maturi.

- **SUBZONA ISTORICĂ 2: Penitenciarul și Tribunalul Militar Timișoara.**

Obiect izolat la nivel de țesut și fond construit, având un caracter opac și blindat în relație cu spațiul public datorită funcțiunii.

Tip de protecție necesar:

- *Protecția valorilor arhitecturale și urbanistice:* tipare de ocupare lot, relația dintre corpurile de clădire propuse spre clasare, păstrarea caracteristicilor arhitecturale originale.
- *Protecția fizică a substanței construite istorice:* păstrarea substanței construite originale într-o măsură cât mai relevantă prin intervențiile constructive viitoare și revenirea la detalii arhitecturale specifice prin intervențiile viitoare.
- *Protecția siluetei urbane, definită prin principalele conuri de percepție vizuală de pe căile principale de acces:* configurația frontului către strada Popa Șapcă în relație cu modul de percepție atât din lungul acestei străzi.

- **SUBZONA ISTORICĂ 3: Fragment de fortificație.**

Obiect izolat la nivel de țesut și fond construit, păstrat ca rudiment al fortificației inițiale dar lipsit de legături cu obiecte tipologic similare din imediata vecinătate.

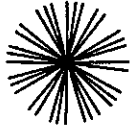
Tip de protecție necesar:

- *Protecția valorilor arhitecturale și protecția fizică a substanței construite istorice:* definirea clară a modului de intervenție permis
- *Protecția siluetei urbane definită prin principalele conuri de percepție vizuală de pe căile principale de acces:*
 - configurația frontului către Calea Al. I. Cuza în relație cu modul de percepție atât din lungul acestei străzi precum și din direcția Pieței Unirii, din direcția de apropiere din Piața Mărăști.
 - Limitarea modului de parcare pe conturul proximal al construcției

5. Definirea modului și gradului de dezvoltare posibil al fiecărei subzone

Schema de dezvoltare generală în cadrul cvartalului presupune:

- Crearea de trasee de circulație coerente care să respecte parțial trama stradală existentă anterior care extindea pe direcția nord/sud străzile din cartierul Cetate (străzile Regimentul 5 de vânători și Matei Corvin) și crearea unei conexiuni noi în continuarea străzii Paul Chinezu (deja definită de

- planurile urbanistice anterioare, dar a cărui traseu nu este coerent definit în relație cu clădirile cu valoare istorică din cadrul cvartalului)
- Definirea de spații publice coerente dezvoltate în primul rând echilibrat în relație cu clădirile istorice pre-existente și cu modul acestora de așezare în cadrul cvartalului
 - Operații în relație cu clădirile de patrimoniu, abordate prin restaurare, consolidare, conservare și reconversie funcțională, printr-un concept contemporan integrator de punere în valoare
 - Operații de inserție de volume noi dezvoltate în relație cu clădirile cu valoare istorică și cele dezvoltate în perioada contemporană ținând cont de: apropierea fizică/distanțarea față de clădirile existente pe sit, principii de vizibilitate, factori de orientare și însorire, conexiuni cu spațiile publice și semipublice din vecinătatea sitului
 - **Clădirile cu valoare de patrimoniu identificate în cadrul acestui studiu vor fi păstrate și integrate în noua structură a ansamblului propus, menținându-se referiri la schema configurației planimetrice inițiale.**
 - **SUBZONA ISTORICĂ 1: ansamblul fostelor clădiri aparținând cazărmilor Ferdinand (Nandor) și Fejervary.**
Mod și grad de dezvoltare posibil:
 - *Se permite modificarea indicatorilor urbanistici însă în strânsă corelare cu condiții derivate din:*
 - *Relațiile cu contextul urban învecinat la sud, care definește grevări asupra cvartalului prin zona de protecție a sa și în baza căruia se definește modul de operare pe contur*
 - *amplasarea construcțiilor existente și caracterul ansamblului fostelor cazărmi*
 - respectarea simetriei impuse de axul compozițional principal al construcțiilor simetrice ale fostei cazărmi Fejervary
 - păstrarea unei zone libere în lungul axului principal al compoziției simetrice dintre cele două volume pentru sublinierea vizibilității ansamblului de pe direcția principală de apropiere din sud
 - Respectarea unor retrageri față fațadele clădirilor istorice, pentru asigurarea percepției și coerenței ansamblului de construcții cu valoare de patrimoniu reperate prin studiu
 - *Trama de circulații publice nou propuse cu grade diferite de permeabilitate auto/velo/pietonală va fi structurate având ca model trama stradală istorică.*
 - *Pentru construcția amplasată pe colțul de sud-est al cvartalului lipsită de funcțiune în prezent și aflată într-o stare generalizată de degradare este permisă reconfigurarea și dezvoltarea într-un obiect urban contemporan, cu păstrarea fațadelor istorice către stradă și integrarea lor în propunere.*
 - **SUBZONA ISTORICĂ 2: Penitenciarul și Tribunalul Militar Timișoara.**
Mod și grad de dezvoltare posibil:
 - *Nu se permit extinderi sau supraetajări ale corpurilor istorice reperate în cadrul acestui studiu*
 - **SUBZONA ISTORICĂ 3: Fragment de fortificație.**
Mod și grad de dezvoltare posibil:
 - *Indicatorii urbanistici rămân neschimbați*
 - *Nu se permit extinderi sau supraetajări*
 - *Se recomandă reconfigurarea spațiului verde dintre fațada principală și trotuar pentru o mai bună percepere a monumentului*

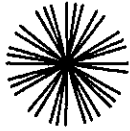
IV. IDENTIFICAREA VALORILOR DE PATRIMONIU CONSTRUIT

1. Identificarea construcțiilor valoroase

În cadrul analizei cvartalului s-au identificat, pe lângă obiectivele de patrimoniu deja clasate, o serie de construcții care prezintă valoare din punct de vedere al criteriilor stabilite prin *Normele metodologice din 18 aprilie 2008 de clasare și inventariere a monumentelor istorice*. Acestea sunt detaliate în cadrul fișelor individuale de evaluare, inclusiv în relație cu analiza individuală a criteriilor de evaluare valorică, fiind propuse spre clasare sub forma a două ansambluri distincte (Anexe).

Valoarea lor este determinată de considerente de vechime, precum și de criterii de valoare urbanistică și arhitecturală, iar gruparea lor ca ansambluri încă recognoscibile ca și criterii de grupare și de așezare coerentă susține valoarea individuală aproximativ scăzută a construcțiilor considerate individual.

- Ansamblul cazărmilor Ferdinand, Nandor și funcțiuni conexe
 - *Facultatea de Arte și Design din cadrul Universității de Vest din Timișoara* Cf. nr. 449076
Fosta cazarmă Ferdinand, stil istoricist timpuriu cu reminiscențe neoclasiciste.
 - *Facultatea de litere, istorie și teologie (UVT)* Cf. nr. 433377
 - *Asociația Memorialul Revoluției* Cf. nr. 430861
Construcții cu dispunere simetrică în cadrul organizării parcelei istorice, parte din ansamblul inițial al fostei cazărmi Fejervary. Stil istoricism de factură clasicistă.
 - *Platformă de Cercetare și Formare Multidisciplinară Nicholas Georgescu Roengen - Laboratoarele de Cercetări Avansate de Mediu (UVT)* Cf. nr. 442412
 - *Ringul bursier FEEA (UVT)* Cf. nr. 433377
Construcții ce făceau parte din ansamblul inițial al fostei cazărmi Fejervary, corpuri cu valoare secundară în cadrul ansamblului. Stil inițial istoricism de factură clasicistă.
 - *Arsenalul armatei, ulterior cantină (popotă)* Cf. nr. 442413
Construcție organizată pe parcelă distinctă, parte integrantă din cvartalul ocupat de funcțiuni militare la începutul secolului XX. Stil inițial istoricism de factură clasicistă cu bosaje și ancadramente specifice, simplificat în perioada interbelică.
 - *Căminul de garnizoană* Cf. nr. 430860
Construcție organizată pe parcelă distinctă, parte integrantă din cvartalul ocupat de funcțiuni militare la începutul secolului XX. Relevantă ca o componentă târzie în cadrul ansamblului extins al armatei.
- Ansamblul Tribunalului și Parchetul Militar și Penitenciarul Timișoara
 - Alcătuit din două corpuri distincte de clădiri cu valoare istorică și arhitecturală, concepute ca ansamblu la momentul edificării.
 - Stil arhitectural eclectic cu compoziție volumetrică de factură neobarocă. Decorațiunile specifice sunt parțial neobaroce, parțial neoclasiciste și parțial secesion.
 - Adresă: strada Popa Șapcă nr. 7, CF. nr. 450934 și 450935
 - Corp C1 (450934) Pavilion central și Corp C1 (450985)

Adițional față de construcțiile care au potențialul de a susține clasarea ca ansambluri, se consideră valoroase câteva fragmente de gard cu detalii și elemente valoroase (vezi de asemenea planșe, și Anexe):

• **Împrejmuiri și elemente decorative:**

S-au păstrat doar în mod fragmentar împrejmuiri sau elemente din împrejmuiri cu valoare istorică:

- *Fragmentele de gard de incintă dintre construcțiile istorice prezente la fila aliniamentelor către str. Oituz și Popa Șapcă, în dreptul fostelor porți de acces în incinta militară:*
 - o fragment de gard cu parapet inferior din cărămidă plină și parapet superior din grilaj metalic păstrat către str. Oituz, între Platforma de cercetare și Fostul arsenal militar/popotă, încadrat în Cf. nr. 442412;
 - o fragment de gard opac de zidărie și poartă de acces metalică din tablă cu aruncătoare de roată de piatră la bază, păstrat către str. Popa Șapcă, între Fostul arsenal militar/popotă și corpul anexă din cadrul aceleiași imobil, încadrat în Cf. nr. 442413. Gardul în sine nu prezintă o valoare arhitecturală specială, însă aruncătoarele de roți sunt detalii particulare valoroase în mod punctual;
 - o fragment de gard de zidărie și poartă de acces din grilaj metalic cu aruncătoare de roată de piatră la bază, păstrat către str. Popa Șapcă, între Fostul arsenal militar/popotă și Căminul de garnizoană, încadrat în Cf. nr. 430860;
- *Fragment de gard cu urme de gloanțe, posibil vestigii de la Revoluția din 1989²² în interiorul zidului de incintă al cvartalului pe fila interioară a gardului în dreptul porții de acces din dreptul străzii Constantin Brâncuși, CF. nr. 430860, coordonate 45.760585887783364, 21.23260652305042, arealul fiind inclus în zona de protecție a sitului protejat al Cartierului Cetate conform studiu istoric de fundamentare PUG în curs de avizare.*
- *Două structuri metalice din metal forjat pentru susținerea copertinelor de acces la Ringul bursier FEEA (UVT) și Platforma de Cercetare și Formare Multidisciplinară Nicholas Georgescu Roengen - Laboratoarele de Cercetări Avansate de Mediu (UVT)*

2. Identificarea amenajărilor valoroase

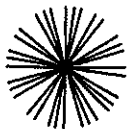
Nu s-au păstrat amenajări valoroase.

Plantații valoroase în cadrul cvartalului: din vegetația inițială s-au păstrat o serie de copaci de talie mare, cei mai reprezentativi din perspectiva relației cu construcțiile cu caracter istoric fiind:

- o platanii maturi amplasați în sudul cvartalului, între strada Oituzului, fosta clădire poartă a cazarmii Fejervary (ringul bursier FEEA) și actualul centru de cercetare al UVT. Aceștia definesc un grup relativ coerent de arbori de talie mare
- o aliniament de pomi în fața fațadei de vest (principale) în Muzeul Memorialul Revoluției

Și alte specii de pomi maturi sunt prezenți pe teren (tei, sălcii, etc.), recomandându-se o cartare atentă a speciilor și stării vegetației mature în vederea păstrării și integrării cât mai echilibrate a vegetației existente în cadrul zonelor ce prevăd dezvoltare prin PUZ. În zona de vest a cvartalului în relație cu zona de locuințe colective sunt definite zone verzi de dimensiune mare cu vegetație de talie mare și vegetație de aliniament în lungul str. Al.I .Cuza.

²² În corelare cu prevederile HCL nr. 485 din 16.12.2021 Privind aprobarea „Regulamentului de intervenție cu privire la reabilitarea fațadelor clădirilor care prezintă urme ale Revoluției din decembrie 1989 în Municipiul Timișoara”, care propune „conservarea și punerea în valoare a urmelor istorice ale Revoluției din decembrie 1989, respectiv (...) prevenirea ștergerii urmelor de gloanțe/alte proiectile sau de grafitti, în cadrul lucrărilor de conservare, consolidare, restaurare și reabilitare a fațadelor clădirilor clasate/în curs de clasare ca monumente istorice grupa A sau B (...), aflate în zone de protecție a monumentelor istorice sau în zone construite protejate (...)”.

3. Identificarea spațiilor și perspectivelor valoroase

Spațiile valoroase existente pe situl studiat sunt:

- *Piața Oituz*, de fapt mai degrabă identificabilă ca scuar datorită calităților ei de spațiu de tip buznar de tip degajament în raport cu strada Oituz. Spațiul de tip degajament a rezultat prin demolarea zidurilor inițiale ale cazărmilor și crearea unei zone „rupte” de coerența clădirilor pre-existente din cadrul ansamblurilor fostelor cazărmi, în special a celor către nord. Acest caracter de zonă fracturată este susținut și de conformarea limitei nordice a scuarului printr-un zid de cărămidă care bordează diferența de nivel între planul scuarului și cota terenului natural de la nord.
- *Zona circulațiilor pietonale din jurul Pieței Mărăști*, care deși au fost îngustate prin modernizarea sensului giratoriu susțin încă un profil eminent urban al spațiului public.
- *Piațeta nevalorificată dintre cele două corpuri principale ale fostei cazărmi Fejervary, respectiv corpul Asociației Memorialului Revoluției și Facultatea de Litere, Istorie și Teologie*, un spațiu valoros din punct de vedere al concepției urbanistice, cu potențial plastic și ambiental determinat de relația construcțiilor care îl definesc și de unitatea lor stilistică, care în prezent este divizat printr-un gard conform limite de proprietate actuale și este folosit preponderent ca spațiu de parcare de către UVT. Este dezvoltat după un caracter axial simetric și funcționa inițial ca spațiu de manevre și zonă de reprezentare.
- *Curtea din spate a Facultății de Arte și Design*, un spațiu valoros de importanță secundară din punct de vedere al vizibilității și relației cu circulațiile actuale pe sit. Valoarea sa este dată de modul în care relaționează cu activitățile din cadrul facultății, devenind un loc de expunere improptu al lucrărilor de sculptură în special, precum și de relația cu obiectul arhitectural în sine, care îi conferă o atmosferă urbană. Acest spațiu riscă să fie modificat ca și caracter în momentul în care se va construi corpul din vecinătatea nordică, respectiv Spațiul de învățământ pentru Facultatea de Arte și Design și Facultatea de Muzică și Teatru aparținând UVT.

La nivel urban, silueta Cartierului Cetate reprezintă o imagine ușor identificabilă și cu un caracter specific. Elaboratorii Regulamentului urban al Cartierului Cetate consideră „perceperea Cartierului Cetate ca ansamblu din diverse puncte ale orașului” ca fiind „un actor important al identității lui” [2]. Zona de percepție a cartierului Cetate în vecinătate este considerată „o zonă de influență a zonei de rezervație Cartierul „Cetate” în cadrul urban învecinat”, iar menținerea acesteia este definită prin măsuri specifice în regulament [2].

Pentru identificarea perspectivelor valoroase s-a analizat vizibilitatea de pe conturul cvartalului și din câteva puncte reprezentative din miezul său. Conurile de vizibilitate și panoramele studiate vor fi denumite prin cod alfabetic, pentru a putea fi urmărite în mod facil și corelat cu descrierea textuală:

A: percepția ansamblului Pieței Mărăști, vedere colț cvartal din sud-vest. Articulația modernistă a colțului și gabaritul locuințelor multifamiliale stabilește un caracter urban cu densitate ridicată în acest capăt, susținut și de blocurile turn înșiruite în lungul Căii Al. I. Cuza precum și de blocul pandant realizat ca plombă pe limita nordică a cartierului Cetate.

Figură 17 Vedere a Pieței Mărăști din Cazarma U

B: percepția colțului cvartalului de sud-est, intersecția străzilor Oituz și Popa Șapcă. Construcția existentă are o tratare de colț specifică perioadei în care a fost realizată extinderea (perioada interbelică), articulând colțul într-un mod sensibil. Acest mod de operare stabilește un pandant plauzibil la nivel urban pentru caracterul arhitectural și granulația specific al clădirilor istorice din cadrul Cartierului Cetate. La scară urbană însă, în raport cu contextul din imediata vecinătate (bloc turn la est și front echilibrat constituit pe strada Popa Șapcă), prezența colțului cvartalului în context urban ar putea fi marcată mai puternic pe verticală – în corelare cu prevederile PUZ Cartier Cetate.

Figură 18 Vedere a colțului cvartalului, fostul Arsenal miliar, ulterior popotă

C: vedere colț cvartal din nord-est, Tribunalul și Parchetul Militar, Penitenciarul. Vederea către construcția din aliniament este relevantă, aceasta are ținută la nivel urban și stabilește un aliniament coerent, însă datorită coborârii arterei de circulație auto nu există posibilitatea definirii unui spațiu urban de suport mai amplu la nivelul cotei trotuarului, care să dea stabilitate construcției din punct de vedere al percepției urbane. Datorită funcțiunii acesteia pozatul este interzis.

Figură 19 Vedere în lungul străzii Popa Șapcă²³

D: vedere în lungul străzii Oituz către Facultatea de Arte și Design. Construcția reprezintă un obiect cu valoare și ținută urbană la nivel de percepție pe conturul cvartalului.

Figură 20 Vedere în lungul străzii Oituz către vest²⁴

E: percepția fragmentului de bastion, monument clasat. Datorită dimensiunilor sale reduse, precum și datorită faptului că a rămas ca un rudiment neintegrat în contextul mai larg, obiectivul nu este integrat în mod echilibrat în contextul urban mai amplu și nu este corect perceput de la nivel urban.

Figură 21 vedere din Piața Mărăști spre fragment bastion²⁵

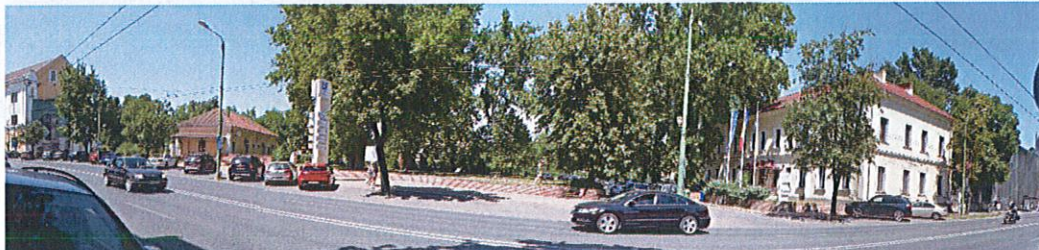
²³ Sursă: google.com

²⁴ Sursă: google.com

²⁵ Sursa: google.com

F: panoramă a Pieței Oituz. Datorită configurației lenticulare în lungul axului inelului I de circulație, nu sunt susținute prin această configurație urbană perspective coerente în relație cu străzile din zona cartierului Cetate care au potențialul de a dezvolta relații pe direcția nord-sud.

Figură 22 Vedere panoramică a Pieței Oituz

G: detaliere a percepției spațiului dintre clădirile simetrice ale fostei cazărmi Fejervary (prelungirea axului str. Paul Chinezu) în perioada primăverii. Se percepe faptul că axul simetric al ansamblului ar susține o circulație pe această direcție (și nu pe calea de acces auto actuală). Această direcție este susținută de o circulație pietonală la nivel de sit, nesusținută însă pentru că se oprește într-un gard de plasă metalică și plantații de tuia pe limita proprietății Facultății de Litere, Istorie și Filosofie., și în plan îndepărtat se blochează în clădirea în curs de edificare a Gimnaziului Lenau.

Figură 23 Vedere de detaliu a spațiului dintre clădirile simetrice²⁶

G1: panoramă a spațiului dintre clădirile simetrice ale fostei cazărmi Fejervary, vedere în lungul axului pe direcția nord/sud dintre ele. Potențiala relație cu un ax de circulație pe direcția nord/sud nu a fost luată în considerare la amplasarea corpului Școlii Gimnaziale Lenau, aflată în construcție în acest moment. De asemenea spațiul cu potențial urban dintre clădiri nu este deloc valorificat la momentul de față, inclusiv percepția sa fiind aproape nulă de la nivelul observatorului pedestru.

²⁶ Sursa: google.com

Figură 24 Vedere a spațiului dintre clădirile simetrice ale fostei cazărmi Fejervary

H: perspectivă în lungul axului pe direcția nord/sud în prelungirea străzii Matei Corvin în perioada primăverii. Acest traseu poate fi susținut prin circulații pietonale și velo, distanța dintre clădirile existente către frontul străzii Oituz nu permite o penetrare auto consistentă. Capătul perspectivei pe acest traseu este susținut de volumul UBC (United Business Center) din cadrul Iulius Mall.

H.1: perspectivă pe axul nord/sud din dreptul Facultății de Litere, Istorie și Filosofie spre nord. Reprezintă una dintre puținele perspective din lungul axelor pe direcția nord/sud propuse a se dezvolta în interiorul cvartalului care prezintă o valoare la momentul actual, fiind parțial susținută de volume de scară mare dispuse coerent.

Figură 25 Vedere în lungul axului generat de strada Matei Corvin în interiorul cvartalului.

Conform definiției din DEX, **vizibilitatea** reprezintă însușirea de a fi vizibil; distanța maximă până la care un obiect, luat ca punct de reper, rămâne vizibil în condiții atmosferice date; starea de claritate a

atmosferei, care permite să se vadă obiectele până la o anumită distanță²⁷. În mediul urban vizibilitatea unui monument sau a unui grupaj de construcții cu valoare istorică este în sine un deziderat uneori destul de complicat de îndeplinit. Acesta este determinat de condițiile atmosferice, alinierea construcțiilor, aliniamentul imobilelor, modul de așezare al construcțiilor unele față de altele, modul de configurare al limitei dintre spațiul public și privat, înălțimea construcțiilor, predominanța unor obiecte de arhitectură în planul orizontal sau vertical, culoarea și textura materialelor de construcție, densitatea contextului urban.

Conurile de vizibilitate influențează modul de percepție al monumentului, ansamblului sau sitului, protejarea și valorificarea lui. Protejarea relației dintre un monument și zona sa de protecție constă în supravegherea calității intervențiilor noi și poate merge până la impunerea unor restricții în apropierea acestuia.

Analizând perspectivele și percepția din contextul urban mai amplu, respectiv de pe conturul cvartalului, se observă faptul că zona relevantă din punct de vedere istoric este bine percepută de pe contur, de pe străzile Oituz și Popa Șapcă. Clădirile de pe contur respectă parțial un aliniament coerent către limitele arterelor publice și o parte din ele au o prezență urbană marcantă (facultatea de arte și design, penitenciarul – perspectivele C și D). O prezență urbană nesuștinută la nivel individual o are fragmentul de fortificație (perspectiva E), imobil clasat, în principal datorită lipsei unor strategii de integrare a sa în contextul spațiului urban din imediata vecinătate. De asemenea, Piața Oituz nu susține prin configurația ei actuală nu relații echilibrate cu străzile pe direcția nord/sud din cadrul Cartierului Cetate (panorama F). Pentru îmbunătățirea relațiilor de percepție la nivel de contur cvartal, se fac recomandări în Cap. V.

Din analiza interiorului cvartalului se constată că potențialele direcții de legătură pe direcția nord/sud care se pot constitui prin extinderea străzilor din cartierul istoric Cetate, respectiv str. Matei Corvin și str. Paul Chinezu oferă perspective doar parțial susținute de contextul construit actual. Aceste axe au potențialul de a deveni circulații coerente și echilibrate la nivelul cvartalului, integrând vederi coerente asupra contextului existent construit cu valoare istorică (perspectivele G, G.1 și H, H.1). De asemenea spațiul liber dintre clădirile simetrice ale fostei cazărmi Fejervary (Facultatea de Litere, Istorie și Filosofie și Asociația Memorialul Revoluției) are un potențial deosebit din punct de vedere al calităților urbane și ambientale în relație cu compoziția arhitecturală, însă în prezent acesta nu este deloc pus în valoare.

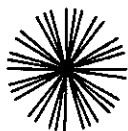
4. Date semnificative referitoare la construcții și amenajări

Date semnificative ale edificării construcțiilor cu valoare istorică, încă păstrate:

- *Fragment de fortificație:*
 - datarea sa conform LMI 2015 este 1723 – 1730, însă în baza hărților evolutive se propune revizuirea acesteia ca post 1781 și ante 1807
- *Facultatea de Arte și Design:*
 - datare 1843 (cf. inscripție fronton): „Ferdinandus. I. Austr. Imper. Hunga. Boh. Rex HV(?) MDCCCXXXIII”
 - inițial Cazarma Ferdinand sau Nándor (construită sub împăratul austriac Ferdinand), mai târziu Cazarma Regele Ferdinand (al României)
 - 1931 – vizita regelui Carol I
 - refuncționalizare în facultatea de Arte și Design în anul 2002²⁸, când i se atribuie sediul actual

²⁷ DEX

²⁸ Sursă: <https://arte.uvt.ro/home-prezentare-facultate/>

- *clădirile componente ale fostei cazărmi Fejervary* (Platformă de Cercetare și Formare Multidisciplinară Nicholas Georgescu Roengen - Laboratoarele de Cercetări Avansate de Mediu (UVT); Facultatea de litere, istorie și teologie (UVT); Asociația Memorialul Revoluției; Ringul bursier aparținând FEEA (UVT))
 - date 1898-1899
 - inițial Cazarma Fejérváry, mai târziu Cazarma Regina Maria
 - 1931 – vizita regelui Carol I
 - *Platformă de Cercetare și Formare Multidisciplinară Nicholas Georgescu Roengen:*
 - reparare acoperiș în anul 1926 conform inscripție
 - reabilitare între anii 2011-2012
 - *Facultatea de litere, istorie și teologie:*
 - refuncționalizare și reabilitare 2020-2022
 - *ringul bursie FEEA:*
 - refuncționalizare și reconfigurare a fațadei, aproximativ 2010
 - *Asociația Memorialul Revoluției:*
 - Reabilitare acoperiș 2019
 - *Arsenalul armatei, ulterior cantină (popotă):*
 - Datare 1907
 - Perioada interbelică, extindere către est și reconfigurare structurală și arhitecturală
- *Ansamblul Tribunalului și Parchetul Militar și Penitenciarul Timișoara*
 - Datare 1907
 - În anul 1972 se intabulează dreptul de administrare operativă directă în favoarea Ministerului Afacerilor Interne prin Penitenciarul Timișoara
 - Reorganizări și extinderi succesive pe toată durata existenței
- Începând cu anul 2004, odată cu trecerea în proprietatea UVT a unei părți semnificative din fostul areal aparținând MAPN, încep operațiile contemporane de urbanizare și de reconfigurare parțială a amenajărilor

5. Concluzii referitoare la elementele care necesită protecție și la natura protecției

Cvartalul care face obiectul implementării PUZ conține un imobil clasat și este grevat de zona de protecție a sitului urban protejat *Situl urban Cartierul "Cetatea Timișoara"*, monument de clasă A și de o serie de zone construite protejate generate de imobile individuale din cadrul Cartierului Cetate (Cap. II.4). Adicional, prin studiu s-au identificat o serie de clădiri cu valoare de patrimoniu care prezintă valori potențiale din perspectiva clasării.

Starea de conservare structurală și arhitecturală a obiectelor care compun cvartalul este variabilă. Configurația din punct de vedere urbanistic a cvartalului este relativ haotică, lipsind un concept integrator de circulații și spații publice constituite coerent la nivelul fostului areal al armatei.

A. Concluzii ale evaluării din punct de vedere urbanistic

- Compoziția ansamblului simetric determinat de corpurile principale de clădire ale fostei cazărmi Fejervary (Facultatea de litere, istorie și teologie și Asociația Memorialul Revoluției) și sublinierea axului principal de compoziție
- Punerea în valoare a spațiului cu caracter urban și plastic determinat de relația cu construcțiile simetrice din cadrul fostei cazărmi Fejervary și de unitatea stilistică a acestora
- Consolidarea axelor de circulație pe direcția nord/sud, pe structura anterior definită a tramei stradale de la început de secol XX. Necesită susținere prin definirea lor ca și canale vizuale.

- Tip de protecție:
 - prin modul de configurare al noii dezvoltări urbane și prevederi specifice definite prin SIZ – prevederi urbanistice
 - prin reglementările urbanistice în vigoare cu privire la protecția patrimoniului (PUZ, SIG)
- B. Concluzii ale evaluării din punct de vedere istoric și arhitectural**
 - Din punct de vedere istoric și al autenticității s-au identificat două ansambluri urbane pentru care se poate propune clasare. Valoarea lor este medie, ele încadrându-se din punct de vedere valoric în obiective de importanță locală.
 - Tip de protecție:
 - prin propunerea clasării în baza fișelor de evaluare individuale din cadrul anexelor
 - prin prevederile legislației în vigoare cu privire la obiective de patrimoniu
 - prin definirea mai precisă a modului de intervenție prin proiectele de restaurare și intervenție – prevederi proiectuale, structurale și arhitecturale
- C. Elemente valoroase din punct de vedere arhitectural, plastic și ambiental**
 - fragmente de gard cu caracter variabil
 - Vegetația matură din cadrul zonei cu valoare istorică (fostul areal MAPN).
 - Tip protecție: prin prevederi specifice definite prin SIZ – prevederi urbanistice
- D. Potențiale vestigii arheologice**
 - Având în vedere suprapunerea peste cvartal a mai multor situri arheologice reperate, precum și cunoașterea faptului că o parte relevantă de cvartal se suprapune peste amprentele fostelor fortificații, se ia în considerare potențialul arheologic foarte mare al teritoriului. Ampretele fortificației preexistente precum și alte vestigii arheologice pot potența valoarea amenajărilor din spațiul public urban în curs de definire.
 - Tip de protecție:
 - prin prevederile legislației în vigoare cu privire la obiective arheologice
 - prin modul de configurare al noii dezvoltări urbane și prevederi specifice definite prin SIZ – prevederi urbanistice și de prevederi de detalii proiectual referitor la designul suprafețelor

V. STABILIREA MODULUI DE CONSTRUIRE ÎN TERITORIUL STUDIAT

1. Stabilirea elementelor protejate și a metodelor de protecție ale acestora

Cvartarul care face obiectul implementării PUZ conține un imobil clasat și este gravat de zona de protecție a sitului urban protejat **Situl urban Cartierul "Cetatea Timișoara"**, monument de clasă A și de o serie de zone construite protejate generate de imobile individuale din cadrul Cartierului Cetate (Cap. II.4). Adicional, prin studiu s-au identificat o serie de caracteristici ale cvartalului care face obiectul PUZ precum și o serie de clădiri cu valoare de patrimoniu care prezintă valori potențiale din perspectiva clasării. Metodele de protecție ale acestora sunt determinate pe de-o parte de nevoile specifice de protecție ale substanței construite și ale caracterului arhitectural și pe de altă parte de caracteristicile și morfologia cvartalului raportată la elementele construite, structura parcelelor istorice și posibilități de relaționare cu zona din sud, zonă cu relevanță istorică, urbanistică și arhitecturală deosebit de ridicată.

a. Descrierea metodei de selectare a elementelor protejate

O parte dintre elementele conținute în cadrul cvartalului au deja statut de elemente sau zone de protecție definite din perspectiva patrimoniului. Acestea au fost anterior detaliate în Cap. II.4.

Selectarea caracteristicilor urbane are la bază analiza pe mai multe paliere a contextului urbanistic, respectiv: analiza tramei stradale și a parcelarului din punct de vedere istorico-evolutiv (Planșele PL02 și

PL03), analiza evoluției țesutului (Planșa PL04), analiza caracteristicilor și evoluției sintetice a parcelor (Planșa PL05), analiza amprentelor fortificației în forma maximală peste țesutul contemporan (Planșa PL01), analiza perspectivelor în context urban (Cap.IV.3).

Selectarea elementelor construite protejate se bazează pe o sinteză a concluziilor analizelor de tip istoric, vizual, arhitectural și conceptual, ținând cont de analiza evoluției configurației parcelarului și a țesutului în cadrul cvartalului (Planșele PLO3 și PLO4) precum și de analiza sintetică a fondului construit (Planșa PLO6). Au fost identificate și selectate în urma studiului o serie de construcții care prezintă valoare din punct de vedere al criteriilor stabilite prin *Normele metodologice din 18 aprilie 2008 de clasare și inventariere a monumentelor istorice*, categoria fond construit, care în prezent nu au statut de protecție. Acestea sunt grupate în două configurații cu potențial de clasare ca ansambluri, și construcțiile care le alcătuiesc prezintă mai multe categorii valorice care se traduc în grade diferite de permisivități de operare asupra lor, din perspectiva sintezei determinate de valoare arhitecturală, urbanistică, stare constructivă și reprezentativitate în relație cu ansamblul.

b. Caracteristici ale elementelor protejate și stabilirea modului de protecție

CARACTERISTICI ALE ELEMENTELOR PROTEJATE

STABILIREA MODULUI DE PROTECȚIE

b.1. Caracteristici urbane la nivel mai amplu

- Trama stradală istorică definită anterior, parcelarul istoric și fondul construit cu valoare istorică din cartierul istoric Cetate.	Protejate prin apartenența la zona de protecție a sitului urban Cetate, obiectiv protejat din punct de vedere a patrimoniului.

- Siluete urbane raportate la percepția de pe principalele direcții de percepție de pe contur cvartal.	Protejare prin stabilirea modului de operare pe contur cvartal în special în relație cu străzile Oituz și Popa Șapcă.

b.2. Caracteristici urbane la nivel de cvartal și parcelar

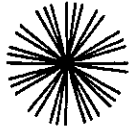
- Tiparele de ocupare a parcelor pentru incintele fostelor cazărmi, granulație	Protejate prin apartenența la zona de protecție a monumentelor din zona proximală și din cadrul cvartalului.
- Scara construcțiilor din cadrul incintelor fostelor cazărmi, relații specifice între construcții în relație cu conturul fostelor incinte	Protejare prin stabilirea de restricții de construire în raport cu elemente valoroase.

- Trama stradală anterioară în cadrul cvartalului, în prezent dispărută	Protejare prin dezvoltarea viitoarelor trasee de circulație pe direcția nord/sud din această tramă.

- Perspective valoroase în raport cu țesutul construit existent	Protejate prin măsuri de protejare a vizibilității obiectelor și definirea principalelor canale de vizibilitate pe sit.

- Spații cu potențial de spații urbane valoroase, care rezultă din configurația și modul de amplasare al construcțiilor definit anterior	Protejate prin definirea lor și formulare mod de operare prin reconfigurare.

b.3. Caracteristici la nivelul obiectelor construite

- Caracter arhitectural, structural și plastic al construcțiilor existente pe sit, atât cele cu valoare de patrimoniu deja stabilită cât și cele cu valoare identificată prin acest studiu
- Protecție deja în vigoare prin clasare sau prin apartenența la zona de protecție a monumentelor din zona proximală și din cadrul cvartalului.
- Protejare adițională prin:
- formulare propuneri de clasare
 - stabilirea modului posibil de operare și de intervenție permis.

b.4. Vegetație pre-existentă valoroasă

- Grupuri de copaci maturi de diferite specii, amplasați în zone relevante pentru schema de organizare pre-existentă în incintele fostelor cazărmi
 - Specii valoroase
- Protejare prin apartenența la zona de protecție a monumentelor din zona proximală.
- Protejare prin definirea modului de reglementare și de operare în relație cu zonele verzi propuse.

b.5. Vestigii arheologice prezente

- Urmele fortificației bastionare a Cetății Timișoara.
- Protejate prin delimitările siturilor arheologice și prin legislația în vigoare în domeniul protejării vestigiilor arheologice.

c. Elemente protejate, după tip, grad de protecție, intervenții permise

TIPURI DE ELEMENTE PROTEJATE

INTERVENȚII PERMISE

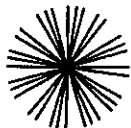
c.1. Elemente la nivel urban mai amplu

- Trama stradală istorică definită anterior, parcelarul istoric și fondul construit cu valoare istorică din cartierul istoric Cetate.
- Generarea de conexiuni noi cu țesutul cartierului Cetate în relație cu trama pre-existentă la sud, care a servit ca bază tramei inițiale anterior definite în cadrul cvartalului. Se vor dezvolta traversări posibile ale străzii Oituz doar trasee obținute în continuarea străzilor din trama istorică: str. Matei Corvin și str. Paul Chinezu.
-
- Siluete urbane raportate la percepția de pe principalele direcții de percepție de pe contur cvartal.
- Se va păstra un caracter urban similar cu cel existent în raport cu contur cvartal.
 - Se stabilesc zone prevăzute ca zone neconstruite pe contur cvartal în relație cu aliniamentele către străzile Oituz și Popa Șapcă:
 - o Se interzice implantarea de construcții între Facultatea de Arte și Design și Platforma Platforma de Cercetare și Formare Multidisciplinară Nicholas Georgescu Roengen
 - Se permite dezvoltarea unui volum nou pe colțul cvartalului dintre str. Oituz și str. Popa Șapcă cu păstrarea și integrarea fațadei istorice către stradă.

c.2. Caracteristici urbane la nivel de cvartal și parcelar

-
- Tiparele de ocupare a parcelelor pentru incintele fostelor cazărmi, granulație
 - Scara construcțiilor din cadrul incintelor fostelor cazărmi, relații specifice între construcții în relație cu conturul fostelor incinte
 - Se stabilesc clar zonele posibile de dezvoltare în raport cu țesutul existent precum și indicatori urbanistici care să nu aducă prejudicii caracterului specific
 - În raport cu ansamblul fostei cazărmi Fejervary se stabilesc zone fără permisivitate de construire cu scopul de a păstra vizibilitatea și de a defini percepția ansamblului cât mai apropiată de imaginea istorică
-
- Trama stradală anterioară în cadrul cvartalului, în prezent dispărută
 - Se dezvoltă o tramă de circulații publice cu grade diferite de permeabilitate auto/velo/pietonală, pornind de la schema tramei stradale istorice preexistente:
 - Traseele de circulație principale pe direcția nord/sud vor prelua trasee și configurații preexistente:
 - o axul principal pe direcția nord/sud se va dezvolta pe traseului fostei străzi *Salustius* (anul 1931, planșa PI 13), fiind singurul care poate susține o dezvoltare continuă pe întregul ax longitudinal al cvartalului.
 - o Axul secundar pe direcția nord/sud se va dezvolta în lungul axului de simetrie dintre clădirile simetrice ale fostei cazărmi Fejervary, acesta putând susține o dezvoltare parțială pe axul longitudinal.
 - Traseele de circulație secundare vor fi dezvoltate pe direcția est/vest, stabilind în mod obligatoriu conexiuni cu cel puțin unul dintre traseele principale pe direcția nord/sud.
 - o Către frontul străzii Popa Șapcă, acestea vor stabili puncte de conexiune în apropierea fostelor porți ale incintei
 - Se recomandă configurarea suprafețelor de circulație auto din cadrul Subzonei istorice 1 ca suprafețe de tip *shared space*.
-
- Perspective valoroase în raport cu țesutul construit existent
 - Se stabilesc o serie de canale principale de vizibilitate în raport cu construcțiile istorice valoroase și cu traseele de circulație propuse în cadrul cvartalului, corelate cu importanța acestora
 - o Canalele principale de vizibilitate au lățimea de 40m și corespund traseelor principale de circulație pe direcția nord/sud
 - o Canalele secundare de vizibilitate au lățimea de 20m și corespund traseelor secundare de circulație și/sau sunt corelate cu fațadele clădirilor istorice
 - Se stabilește în cadrul canalelor o permeabilitate vizuală neîngrădită spre imobilele istorice
-

- Spații cu potențial de spații urbane valoroase, care rezultă din configurația și modul de amplasare al construcțiilor definit anterior
 - Spații urbane principale:
 - o *Piața Oituz*: se propune reconfigurare. Este necesară o reconectare mai puternică prin intermediul suprafeței acestei între clădirile istorice care stabilesc aliniamentul la strada Oituz precum și o conexiune echilibrată între acest spațiu și traseele de circulație către nord
 - o *Piațeta dintre cele două corpuri principale ale fostei cazărmi Fejervary*: se propune dezvoltarea amenajării după o schemă axial-simetrică cu sublinierea axului de simetrie, urmărind principiile de configurare ale clădirilor și spațiului aferent. Axul de simetrie principal devine ax compozițional pentru zona proximală și va coincide în dreptul acestor construcții cu axul traseului de circulație pe direcția nord/sud.
În relație cu schema simetrică impusă de construcții, amenajarea spațiului public se va raporta prin integrarea axului compozițional principal al ansamblului de pe direcția nord-sud. Schema generală a amenajării nu trebuie să se supună în întregime unei scheme simetrice, în schimb trebuie să ofere un fundal aproximativ neutru și cu o tratare relativ unitară, pentru a permite percepția echilibrată a monumentelor și a ansamblului.
 - Spații urbane secundare:
 - o *Spațiul definit între frontul sudic al construcțiilor fostei cazărmi Fejervary și frontul nordic al Ringului bursier FEEA*: se va configura ca o extensie și zonă liminală a spațiului urban principal definit între clădirile principale ale fostei cazărmi
 - o *Curtea facultății de Arte și Design*: se va configura ca un spațiu urban secundar integrat traseului principal de circulație pe direcția nord/sud
 - o *Spațiul urban de la vest de Facultatea de Litere, Istorie și Teologie, în lungul traseului principal pe direcția nord/sud*
 - Aceste spații vor permite permeabilitate totală din punct de vedere al accesului public.

c.3. Caracteristici la nivelul obiectelor construite

- Caracter arhitectural, structural și plastic al construcțiilor existente pe sit, atât cele cu valoare de patrimoniu deja stabilită cât și cele cu valoare identificată prin acest studiu
 - Se stabilește un mod general de operare și intervenție permis pentru clădirile istorice din cadrul cvartalului
 - Se stabilește un mod particular de intervenție permis, adaptat condițiilor și stării fiecărei dintre construcțiile cu valoare istorică

c.4. Vegetație pre-existentă valoroasă

- Grupuri de copaci maturi de diferite specii, amplasați în zone relevante pentru schema de organizare pre-existentă în incintele fostelor cazărmi
 - Se vor cartografi și se vor formula propuneri ferme pentru păstrarea elementelor valoroase din cadrul vegetației mature și/sau valoroase din zona de dezvoltare propusă prin PUZ
- Specii valoroase
 - Se va întocmi la faza DTAC un studiu cu privire la integrarea zonelor verzi existente și propuse.

- Se stabilește un procent de zonă verde la sol de minim 15%
- Principala zonă verde amenajată din cadrul cvartalului se va defini în relație cu imobilele cu valoare istorică și cu platanii prezenți între Ringul bursier FEEA (UVT) și Platforma de Cercetare și Formare Multidisciplinară Nicholas Georgescu Roengen (UVT)
- Vegetația relevantă existentă se va conserva și se va integra în relație cu spațiile publice propuse

c.5. Vestigii arheologice prezente

- Urmele fortificației bastionare a Cetății Timișoara. Se propun moduri optime și echilibrate de marcarea a memoriei acestora în relație cu spațiul urban, conform tendințelor contemporane pentru punerea în valoare a acestui tip de vestigii.

2. Elemente protejate din perimetrul PUZ

a. Listare după tip, grad de protecție și intervenții permise:

a.1. Imobile protejate cu titlul de monumente istorice (inclusiv menționarea regimului de protecție special: VPC IN, MLPM)

Conform listei monumentelor istorice publicată în Monitorul Oficial, partea I, nr. 113 bis din 15.02.2015, perimetrul PUZ include un singur obiectiv clasat, respectiv **Fragmentul de fortificație**, monument de clasă A, având codul LMI **TM-II-m-A-06103.01**, localizat pe Calea Al.I.Cuza și datat sec. 1723-1730.

91	TM-II-m-A-06103.01	Fragment fortificație	municipiul TIMIȘOARA	Calea Cuza Al. Ioan	1723 - 1730
----	--------------------	-----------------------	-------------------------	---------------------	-------------

a.2. Imobile protejate prin apartenența la zone de protecție ale m.i.

Terenul care face obiectul PUZ este afectat parțial de zona de protecție a următoarelor obiective:

- situl urban protejat **Situl urban Cartierul "Cetatea Timișoara"**, monument de clasă A, având codul LMI **TM-II-s-A-06095**, localizat între Piața Victoriei-Piața Huniade Iancu - Str. Telbisz Carol - Str. Proclamația de la Timișoara - Str. Hector - Piața Brătianu Ionel I.C. - Str. Oituz - Str. Dima Gh. - Str. Sf. Ioan și datat sec. XVIII – XX, conform listei monumentelor istorice publicată în Monitorul Oficial, partea I, nr. 113 bis din 15.02.2015.
- **Fragment fortificație**, monument de clasă A, având codul LMI **TM-II-m-A-06103.01**, localizat pe Calea Al.I.Cuza și datat sec. 1723-1730, conform listei monumentelor istorice publicată în Monitorul Oficial, partea I, nr. 113 bis din 15.02.2015.
- **Casă**, cod LMI **TM-II-m-B-06175**, adresă Piața Unirii nr. 10, datare sec. XVIII
- **Casă**, cod LMI **TM-II-m-B-06127**, adresă str. George Coșbuc nr. 3, datare sec. XVIII
- **Casă**, cod LMI **TM-II-m-B-06157**, adresă str. Paul Chinezul nr. 4, datare sec. XVIII
- **Bustul lui Eremia Grigorescu**, cod LMI **TM-III-m-B-06303**, datare 1928

Zona de protecție cumulată a acestor obiective precum și a obiectivului izolat Fragment fortificație Cod LMI inclus în cadrul cvartalului care face obiectul PUZ, adaptată pe limite de proprietate, a fost definită

prin Studiul Istoric general (SIG) definit ca studiu de fundamentare al PUG în curs de avizare care a obținut avizul Ministerului Culturii nr. 382/U/2016 – Fig. 9 Planșa PO 01.

a.3. Imobile protejate prin PUZ+R

Prin PUZ și regulament sunt protejate imobilele care alcătuiau ansamblul cu funcțiune militară definit la finalul secolului XIX și începutul secolului XX în cadrul cvartalului și imobilul cu statut de monument, respectiv Fragmentul de fortificație.

Corpurile componente sunt tratate diferențiat în ceea ce privește gradul de protecție și tipul de intervenții conform capitol V.1.c.

a.4. Spații publice protejate (sau componente ale acestora: statui, plantații)

Nu există în cadrul cvartalului care face obiectul implementării PUZ spații publice protejate, statui sau plantații cu caracter public protejate.

În cadrul cvartalului există însă o serie de spații cu acces public (definit ca atare sau doar permis fără înscriere clară ca atare în documente – conform Planșă proprietate asupra terenului aferentă PUZ) care cuprind elemente în sensul definit de acest sub-capitol, respectiv:

- **Spații libere valoroase definite prin incintele ocupate anterior de cazărmi:** spațiul cu valoare urbanistică, arhitecturală, plastică și ambientală cu definiție axial-simetrică reprezentat de spațiul reconstruit dintre fostele corpuri principale ale cazărmi Fejervary (Facultatea de Litere, Istorie și teologie și Asociația Memorialul Revoluției), definit inițial cel mai probabil ca și curte de manevre și de paradă.
- **Spațiu cu caracter public amplasat pe domeniu privat:** Piața Oituz, definită ca un scuar de formă lenticulară configurat între frontul estic al Facultății de Arte și Design, frontul sudic al Ringului Bursier FEEA și artera de circulație recent definită către miezul cvartalului pe direcția nord/sud.
- **Statui și lucrări de artă, neîncadrate în LMI:**
 - Bustul lui Constantin Brâncuși amplasat în Piața Oituz, realizat 2012
 - Sculpturi amplasate în fața accesului în clădirea Asociației Memorialul Revoluției:
 - Monumente comemorative
 - Fragment din Zidul Berlinului

Figură 26 Bustul lui Constantin Brâncuși

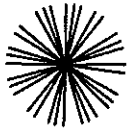
Figură 27 Monumente comemorative

Figură 28 Fragment din zidul Berlinului

a.5. Alte elemente protejate (plantații interioare, împrejuriri, decorații)

În prezent nu există elemente protejate ca atare de tipul celor în această categorie, ci există exclusiv elemente din aceste categorii protejate în baza apartenenței la zona de protecție a sitului urban Cartier Cetate. Acestea au fost enumerate la cap. IV.1 și IV.2.

b. Propuneri de includere a unor imobile în Lista monumentelor istorice

În cadrul analizei cvartalului s-au identificat, pe lângă obiectivele de patrimoniu deja clasate, o serie de construcții care prezintă valoare din punct de vedere al criteriilor stabilite prin *Normele metodologice din 18 aprilie 2008 de clasare și inventariere a monumentelor istorice*. Acestea sunt detaliate în cadrul fișelor individuale de evaluare, inclusiv în relație cu analiza individuală a criteriilor de evaluare valorică, fiind propuse spre clasare sub forma a două ansambluri distincte (vezi Anexe).

Se propun două ansambluri distincte spre clasare, iar conturul lor stă la baza delimitării subzonelor istorice 1 și 2. Valoarea componentelor ansamblurilor propus este diferită, fiind determinată de vechime, valoare urbanistică și arhitecturală. În funcție de valoarea lor diferențiată se va putea stabili inclusiv un mod diferit de operare.

- Ansamblul cazărmilor Ferdinand, Nandor și funcțiuni conexe
 - determină conturarea Subzonei 1
 - ansamblu ocupat cu construcții datând din aceeași perioadă constructivă și/sau având funcțiuni similare inițial, legate de aceeași entitate (inițial două cazărmi distincte învecinate, areal militar)
 - *Facultatea de Arte și Design din cadrul Universității de Vest din Timișoara (UVT)* Cf. nr. 449076 Imobil relevant ca valoare istorică și arhitecturală
 - *Facultatea de litere, istorie și teologie (UVT)* Cf. nr. 433377 Imobil relevant ca valoare istorică și arhitecturală
 - *Asociația Memorialul Revoluției* Cf. nr. 430861 Imobil relevant ca valoare istorică și arhitecturală
 - *Platformă de Cercetare și Formare Multidisciplinară Nicholas Georgescu Roengen - Laboratoarele de Cercetări Avansate de Mediu (UVT)* Cf. nr. 442412 Imobil relevant ca valoare istorică și arhitecturală
 - *Ringul bursier FEEA (UVT)* Cf. nr. 433377 Imobil relevant ca valoare istorică și arhitecturală
 - *Arsenalul armatei, ulterior cantină (popotă)* Cf. nr. 442413 Imobil cu valoare istorică mare și valoare arhitecturală medie, relevant ca parte a ansamblului dar aflat într-o stare avansată de degradare
 - *Căminul de garnizoană* Cf. nr. 430860 Imobil cu valoare istorică și arhitecturală mică, dar relevant ca parte a ansamblului
 - *Platanii și vegetația relevantă din cadrul delimitării ansamblului*
- Ansamblul Tribunalului și Parchetul Militar și Penitenciarul Timișoara
 - determină conturarea Subzonei 2
 - Imobile care făceau inițial parte din parcela destinată funcțiunilor militare și cu rol administrativ, care în urma operațiilor urbanistice și topografice contemporane și-au pierdut legătura cu parcela inițială
 - Alcătuit din două corpuri distincte de clădiri cu valoare istorică și arhitecturală, concepute ca ansamblu la momentul edificării, adresă strada Popa Șapcă nr. 7

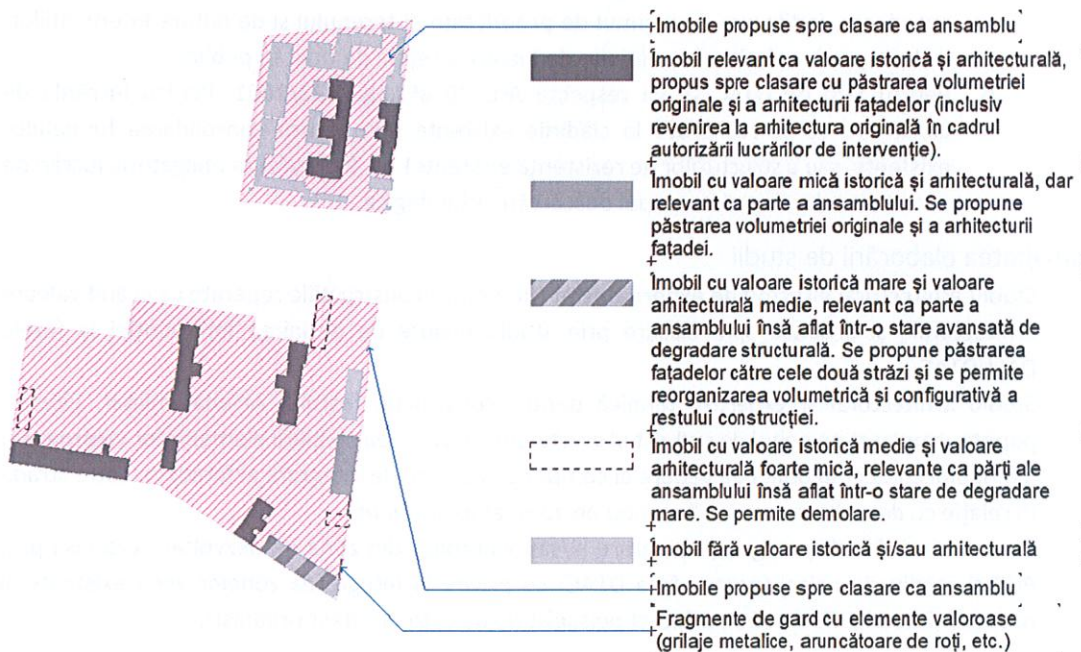

- Corp C1 (450934) Pavilion central
- Corp C1 (450985) Corp către stradă, funcțiuni administrative

De asemenea, prin studiu se propunere revizuirea datării pentru imobilul clasat **Fragment fortificație**, cod LMI **TM-II-m-A-06103.01**. În cadrul studiului hărților evolutive derulat pentru studiu se constată faptul că fragmentul din care face parte bastionul se construiește ulterior fazei inițiale de construcție a fortificației.

Datare conform LMI 2015: 1723 - 1730

Datare propusă pentru revizuire: **post 1781 și ante 1807**

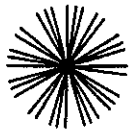

Figură 29 Evidențierea imobilelor propuse spre clasare după categoriile de intervenție permise, extras planșă PO 02

- Elemente de gestiune și reglementare care decurg din SIZ (condiții generale care trebuie preluate în PUZ+RLU, obligativitatea elaborării de studii istorice prealabile construirii/desființării pentru anumite imobile; propuneri de punere în valoare a teritoriului pentru uzul administrației publice locale)

Condiții generale de preluat în PUZ+RLU

- Art. 24 alin (1) din legea nr. 422 privind protejarea monumentelor istorice* republicată, cu modificările și completările ulterioare: Intervențiile care se efectuează asupra imobilelor care nu sunt monumente istorice, dar care se află în zone de protecție a monumentelor istorice sau în zone construite protejate se autorizează pe baza avizului Ministerului Culturii și Cultelor sau, după caz, al serviciilor publice deconcentrate ale Ministerului Culturii și Cultelor și a celorlalte avize, potrivit dispozițiilor legale în vigoare.
- De asemenea se vor respecta prevederile *legii nr. 422 privind protejarea monumentelor istorice* republicată, cu modificările și completările ulterioare în ceea ce privește:

- a. condiționările intervenției asupra monumentelor istorice din punct de vedere al pregătirii specialiștilor și experților desemnați să lucreze asupra monumentului istoric (art. 24 din legea nr. 222).
 - b. Autorizarea executării intervențiilor asupra monumentelor istorice (autorizația de construire, de desființare și autorizații referitoare la intervenții asupra monumentelor istorice (art. 23 din legea 422).
- III. Patrimoniul arheologic al zonei va fi protejat prin măsuri de supraveghere arheologică pe durata efectuării săpăturilor necesare intervențiilor de orice fel sub nivelul terenului natural sau sub nivelul de călcare al subsolului.
- a. Se vor realiza sondaje arheologice în zonele pentru care nu există rapoarte arheologice anterioare, indiferent de regimul de proprietate al terenului și de natura intervențiilor, inclusiv pentru săpăturile prilejuite de lucrări la rețele de utilități publice.
 - b. Pentru faza de DTAC se va respecta Art. 36 al Legii 422/2001: Pentru lucrările de construire ce se realizează la clădirile existente (ex. pentru consolidarea fundațiilor existente, sau a structurilor de rezistență existente) vor fi prevăzute obligatoriu lucrări de cercetare arheologică în scopul descărcării arheologice.

Obligativitatea elaborării de studii

- I. Studiu arhitectural întocmit de expert atestat MC pentru construcțiile reperate ca având valoare arhitecturală și propuse spre clasare prin studiu înainte de definirea intervenției la fazele DALI/DTAC.
- II. Studiu arhitectural și expertiză tehnică pentru construcția fostului Arsenal militar, ulterior popota, amplasat pe colțul de sud-est al cvartalului, în vederea stabilirii elementelor valoroase și a modului corect din punct de vedere al comportării statice de integrare al fațadelor către stradă în relație cu dezvoltarea unui volum nou pe acest amplasament.
- III. Cartarea individuală a vegetației mature și/sau valoroase din zona de dezvoltare propusă prin PUZ și studiu de peisaj (pentru faza DTAC) cu privire la integrarea zonelor verzi existente și propuse (întocmit fie de către arhitect peisagist fie de către arhitect urbanist).

Propuneri de punere în valoare a teritoriului

- I. Se va defini o tramă de circulații publice cu structură diferențiată auto/velo/pietonală și grade diferite de permeabilitate în cadrul cvartalului
 - II. Se vor defini zone cu acces public neîngrădit în spațiile urbane amenajate ca piețe/piațete și în zonele amenajate ca atare
3. Analiza potențialului de dezvoltare a fiecărei subzone (creșteri posibile ale gradului de ocupare a parcelelor și modul în care se poate obține, îmbunătățirea fondului construit)
- **SUBZONA ISTORICĂ 1: ansamblul fostelor clădiri aparținând cazărmilor Ferdinand (Nandor) și Fejervary.**
Mod și grad de dezvoltare posibil:
 - Se permit dezvoltări punctuale de obiective noi, cu condiționări foarte explicite referitoare la poziționare, amprentă și constrângeri volumetrice
 - Pentru imobilul fostului Arsenal militar și fosta popotă, construcție amplasată pe colțul de sud-est al cvartalului, lipsită de funcțiune în prezent și aflată într-o stare generalizată de degradare este permisă reconfigurarea și dezvoltarea într-un obiect urban contemporan, cu păstrarea fațadelor istorice către stradă și integrarea lor în propunere.

- Se va dezvolta o tramă de circulații publice cu grade diferite de permeabilitate auto/velo/pietonală, pornind de la schema tramei stradale istorice preexistente.
 - o Traseul principal pe direcția nord/sud propus între clădirile simetrice ale fostei cazărmi Fejervary (în prezent Asociația Memorialul Revoluției și Facultatea de Litere, Istorie și Teologie UVT) va avea un traseu care coincide cu axul de simetrie între aceste corpuri de clădire.
 - o Păstrarea unei zone libere neconstruite în lungul axului principal de simetrie al construcțiilor principale ale fostei cazărmi Fejervary între strada Oituz și acestea, egal cu distanța dintre fronturile opuse ale clădirilor, pentru protejarea vizibilității obiectelor de pe direcția principală de apropiere din sud
- Se vor dezvolta o serie de spații publice cu grade diferite de importanță și moduri diferite de relaționare la construcțiile cu valoare de patrimoniu:
 - o spații publice principale de tip piațete publice urbane în relație cu clădirile cu valoare istorică reprezentative. Grupajul de construcții dezvoltate după o schemă simetrică determinat de corpurile principale ale fostei cazărmi Fejervary susține crearea unei piațete publice generată pe principii de organizare urmărind axa de simetrie a ansamblului.
 - o spații publice secundare în zonele liminale ale clădirilor cu valoare istorică și a celor definite/reconfigurate în faza contemporană.
 - o Piața Oituz, respectiv spațiul public existent configurat în relație cu frontul estic al facultății de Arte și Design, frontul sudic al clădirii ringului bursier FEEA și artera de circulație recent propusă către miezul cvartalului se va reconfigura în relație cu noile spații publice dezvoltate prin PUZ
- Corpurile cu valoare istorică vor fi abordate prin restaurare, consolidare, conservare și parțial reconversie funcțională²⁹, printr-un concept contemporan integrator de punere în valoare.
- Respectarea unei retrageri de minim 20 m pentru zonele noi de implant față de fronturile direct învecinate ale clădirilor cu valoare istorică, pentru asigurarea percepției și coerenței ansamblului valoros
- Pentru imobilul fostului Arsenal militar și fosta popotă, construcție amplasată pe colțul de sud-est al cvartalului, lipsită de funcțiune în prezent și aflată într-o stare generalizată de degradare este permisă reconfigurarea și dezvoltarea într-un obiect urban contemporan, cu păstrarea fațadelor istorice către stradă și integrarea lor în propunere.
- Vegetația înaltă se va cartă și se va proteja, modul de dezvoltare spațială al zonelor publice integrând în mod activ și coerent aceste elemente.

Creșteri posibile ale gradului de ocupare: permise cu condiționări derivate din configurația ansamblului

- SUBZONA ISTORICĂ 2: Penitenciarul și Tribunalul Militar Timișoara.
Mod și grad de dezvoltare posibil:
 - Nu se permit extinderi sau supraetajări ale corpurilor istorice reperate în cadrul acestui studiu

Creșteri posibile ale gradului de ocupare: posibile în limita indicilor urbanistici aprobați prin PUG

- SUBZONA ISTORICĂ 3: Fragment de fortificație.
Mod și grad de dezvoltare posibil:
 - Indicatorii urbanistici rămân neschimbați

²⁹ Cele care nu au făcut încă obiectul acestei transformări

- Nu se permit extinderi sau supraetajări
- Se recomandă reconfigurarea spațiului verde dintre fațada principală și trotuar pentru o mai bună percepere a monumentului
- Se interzice parcare în proximitatea imobilului, pe o distanță de cel puțin 6 metri de la fila exterioară a fațadelor.

Creșteri posibile ale gradului de ocupare: nu sunt permise

4. Stabilirea modului de construire permis în teritoriul studiat pentru toate imobilele, în funcție de obiectivele de punere în valoare a elementelor protejate și de obiectivele de dezvoltare ale teritoriului

Recomandări și prescripții în cadrul zonei de protecție a obiectivelor de patrimoniu

- a. Se vor valorifica atât perspectivele favorabile spre amplasament cât și dinspre acesta spre vecinătăți.
- b. Toate zonele neconstruite de la nivelul subzonelor istorice stabilite vor reprezenta spații liber accesibile public, neîngrădite.
- c. Pentru toate construcțiile (propușe sau existente) se va respecta **Regulamentul privind identitatea cromatică a clădirilor din municipiul Timișoara**³⁰, secțiunea referitoare la clădiri din zonele istorice (Anexa 2).

ANEXA 2

CLĂDIRILE DIN ZONELE ISTORICE

NOTĂ:
1. Culoare de bază pot fi folosite și pentru culori pentru accente.
2. Paleta de culoare indică codurile de culoare NCS (Natural Colour System, care este standardul internațional de culoare folosit în producerea vopselelor).
3. Această carte are doar un caracter orientativ. Din cauza diferențelor de vedere dintre prim/monșionul calculanților și culoare este necesar să consultați un pictor profesionist.

Figură 30 Paleta de culori permise pentru clădirile din zonele istorice conform Regulamentul privind identitatea cromatică a clădirilor din municipiul Timișoara³¹

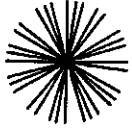
Tratarea suprafețelor pietonale și carosabile, a spațiilor publice și a spațiilor cu acces public neîngrădit.

- a. Spațiile publice și cu acces public din cadrul propunerii vor fi abordate printr-un concept unitar și o abordare stilistică contemporană și coerentă pentru toate zonele.
- b. Din punct de vedere stilistic și cromatic finisajele suprafețelor de circulație și a elementelor de mobilier urban va fi tratate similar și vor reflecta o imagine contemporană, modernă.

³⁰ https://hcl.civicul.ro/view-hcl/hcl_455_10.10.2014

³¹ Sursa: [https://hcl.civicul.ro/view-](https://hcl.civicul.ro/view-hcl/hcl_455_10.10.2014/attachment/006_paleta_de_culori_pt_cladiri_istorice.pdf)

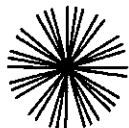
[hcl/hcl_455_10.10.2014/attachment/006_paleta_de_culori_pt_cladiri_istorice.pdf](https://hcl.civicul.ro/view-hcl/hcl_455_10.10.2014/attachment/006_paleta_de_culori_pt_cladiri_istorice.pdf)

- c. Spațiile publice principale și secundare definite prin SIZ pot fi agrementate amenajări specifice, mobilier urban, amenajări specifice, oglinzi de apă, diverse forme de mobilare în acord cu specificul funcțional din vecinătatea imediată, pot fi configurate pentru a permite corelarea diferențelor de nivel din cadrul sitului și pot fi mobilate temporar cu funcțiuni comerciale.
- d. Amenajarea va fi astfel configurată încât să favorizeze o percepție corespunzătoare asupra construcțiilor cu valoare istorică.
- e. Spațiile publice principale, secundare și suprafețele pietonale pot îndeplini funcțiuni diferențiate și multiple, corelate cu funcțiunile construcțiilor direct învecinate. Aceste funcțiuni pot fi permanente sau temporare și vor fi diferențiate și variate pentru a susține activități cât mai diverse în relație cu imobilele existente.
 - i. Se vor include zone de recreere, de joacă, de studiu, de comerț, de evenimente, trasee de circulație principale, etc.
 - ii. Funcția de eveniment va fi încurajată prin soluții de transformare facilă și reversibilă a spațiului, pentru adaptarea sa la diferite situații.
 - iii. Funcția de recreere necesită mobilier urban destinat repaosului și șederii, atât în spații adăpostite de vânt și soare, cât și în zone expuse.
 - iv. Funcția de comerț va fi una exclusiv mobilă în spațiul pietonal.
 - v. Proiectarea unor soluții polivalente este preferabilă zonificării și mobilierului specific destinat exclusiv fiecărei funcțiuni în parte.
 - vi. Toate soluțiile de mobilare pentru evenimente și funcțiuni comerciale vor avea un caracter în totalitate reversibil.
- f. Toate spațiile publice vor fi agrementate pentru a permite circulația neîngrădită a persoanelor cu dizabilități. Se va asigura obligatoriu în condiții de siguranță accesibilitatea pentru toate categoriile de vârstă, persoane cu dizabilități și minimizarea riscurilor de accidentare pentru acestea.
- g. Spații cu configurație particulară – *spațiul de tip piațetă dintre cele două corpuri principale ale fostei cazărmi Fejervary (facultatea de Litere, Istorie și Teologie și Asociația Muzeul Revoluției)*:
 - i. se propune dezvoltarea amenajării după o schemă axial-simetrică cu sublinierea axului de simetrie, urmărind principiile de configurare ale clădirilor și spațiului aferent.
 - ii. Axul de simetrie principal devine ax compozițional pentru zona proximală și va coincide în dreptul acestor construcții cu axul traseului de circulație pe direcția nord/sud.
 - iii. În relație cu schema simetrică impusă de construcții, amenajarea spațiului public se va raporta prin integrarea axului compozițional principal al ansamblului de pe direcția nord-sud.
 - iv. În relație cu schema simetrică impusă de construcții, amenajarea spațiului liber dintre acestea se va raporta prin integrarea axului compozițional principal al ansamblului de pe direcția nord-sud. Schema generală a amenajării nu trebuie să se supună în întregime unei scheme simetrice, în schimb trebuie să ofere un fundal aproximativ neutru și cu o tratare relativ unitară, pentru a permite percepția echilibrată a imobilelor istorice și a ansamblului determinat de acestea.
 - v. Se admit elemente asimetrice în cadrul amenajării, însă acestea vor fi complementare zonei centrale care subliniază axul principal al compoziției și vor fi astfel integrate încât să creeze zone ponderate în relație cu suprafața de la nivelul terenului (în sensul de a nu crea suprafețe mari care contravin regulii de simetrie, sau elemente care prin prezența lor fizică devin percepute ca disonante în relație cu ansamblul cu valoare istorică).
- h. Se recomandă configurarea suprafețelor de circulație auto din cadrul Subzonei istorice 1 ca suprafețe de tip *shared space*.

Recomandări privind conceptul de punere în valoare a vestigiilor arheologice

- a. Se recomandă punerea în valoare a vestigiilor arheologice prin marcarea lor parțială (și nu totală) în cadrul suprafețelor pietonale, carosabile și în spațiile verzi reconfigurate. Se va urmări o strategie de

selecție sintetică de marcare a urmelor, care preferabil vor fi localizate în spațiile publice de tip piațete și spații conexe, și nu pe toată suprafața amenajată.

- b. Pentru marcarea vestigiilor în suprafața de călcare sau carosabilă se vor folosi materiale moderne și rezistente la trafic (beton amprentat, inserții metalice, suprafețe cu lumini integrate în planul de călcare, piatră gravată la CNC, etc.)

Mobilier urban

- a. Din punct de vedere stilistic și cromatic imaginea amenajărilor, a elementelor de mobilier urban și a finisajelor generale va fi una contemporană, modernă.
- b. Mobilierul urban poate cuprinde (dar nu este limitat la): mobilier de șezut, coșuri de gunoi, elemente de signalectică și panouri informaționale, elemente de iluminat urban, etc.. Toate elementele de mobilier urban vor fi selectate și vor răspunde unui concept unitar din perspectiva materialității, cromaticii generale și a conceptului stilistic.
- c. Designul mobilierului urban va fi contemporan, iar materialele și tehnicile de confecționare vor fi rezistente la intemperii și acte de vandalism
- d. Panouri informaționale:
 - i. Pot fi folosite pentru semnalarea funcțiilor specifice din cadrul cvartalului, pot conține hărți generale de orientare dar și pentru expunerea istoricului locului, precum explicitare vestigii arheologice, amprenta fortificației și conformarea și istoricul incintelor fostelor cazărmi
 - ii. În amplasarea acestora se va urmări poziționarea în puncte cheie în relație cu principale direcții de apropiere pietonale și în conexiune cu spațiile publice principale sau secundare din cadrul cvartalului
 - iii. Panourile vor fi confecționate din materiale moderne (metal, aluminiu eloxat, sticlă serigrafiată, etc.) cu rezistență ridicată și vor avea un concept minimal de design, conform cu tendințele contemporane.
- e. Stațiile de transport urban și eventualele chioșcuri de comercializare bilete/abonamente sau comerț stradal trebuie să respecte același concept constructiv și limbaj vizual și să nu împietzeze percepția unitară în cadrul cvartalului.

Definirea modului de operare asupra construcțiilor cu valoare istorică

Mod de operare asupra construcțiilor protejate:

Fragment de fortificație, cod LMI TM-II-m-A-06103.01

Nu este permisă extinderea sau supraetajarea.

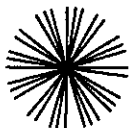
Utilizări permise: Funcțiuni culturale, educaționale, comerciale, alimentație publică.

Intervenții permise:

- Operații de restaurare, consolidare, conservare și reconversie funcțională, în corelare cu o soluție arhitecturală definită în relație cu calitățile clădirii. Soluțiile de intervenție se vor defini cu precizie prin studiul arhitectural ce urmează a fi întocmit pentru faza de proiectare DTAC.
- Umplerea rosturilor cu mortar de var, înlocuirea/completarea zidăriei acolo unde lipsește sau este degradată iremediabil cu cărămidă veche (în special colțul vestic).
- Schimbarea tâmplăriei cu una adecvată (este exclus PVC).
- Închiderea golurilor anistorice de pe latura de NE.
- Iluminat arhitectural.

Intervenții permise cu condiționări:

- Din punct de vedere structural, se vor respecta și se vor integra concluziile și prevederile expertizei tehnice.
- Eliminarea vegetației de la acoperiș, dacă prezintă riscuri structurale pentru construcție, cu refacerea straturilor inițiale de sol de pe acesta.

- Sunt permise recompartimentări interioare, într-o proporție mică raportat la suprafață, care să nu producă alterări relevante percepției spațiului interior în integritatea sa.
- Schimbări ale funcțiunii, cu condiția de a respecta utilizările permise sau permise cu condiționări.

Intervenții interzise:

- Instalații / utilaje exterioare, montate pe fațade.
- Operații invazive care pot conduce la deteriorarea structurală a imobilului.
- Crearea de șlițuri inestetice prin suprafețele din cărămidă.
- Tencuirea la scară largă a suprafețelor de cărămidă definitorii pentru această construcție.
- Înlăturarea stratului de vegetație de peste bolțile construcției.
- Străpungerea zidăriei cu alte goluri, decât cele înzidite, care se pot redeschide la nevoie.

Mod de operare asupra construcțiilor din zonele de protecție ale obiectivelor protejate și/sau construcțiilor propuse spre clasare:

- Nu sunt permise extinderi ale construcțiilor propuse spre clasare (cu excepția imobilului Arsenalului militar din intersecția străzilor Oituz și Popa Șapcă).
- Pentru toate construcțiile cu valoare istorică (cu excepția imobilului Arsenalului militar din intersecția străzilor Oituz și Popa Șapcă) se impune păstrarea geometriei șarpantelor inițiale, fiind permisă mansardarea (în cazul celor care nu au încă spațiul podului mansardat).
- În cadrul intervențiilor asupra clădirilor cu valoare istorică viitoare se va urmări respectarea cât mai apropiată a imaginii istorice în cadrul configurării fațadelor. Se va respecta geometria generală a fațadelor, ritmul plin-gol și proporția și configurația bosajelor, urmărindu-se surse documentare și imagini istorice.
- Operațiile de intervenție asupra imobilelor istorice din viitor se vor realiza cu materiale compatibile și specifice clădirilor istorice.
- Este interzisă folosirea de tâmplării de PVC și folosirea de decorații prefabricate din polistiren.

Facultatea de Arte și Design (UVT): Lucrările se vor executa în viitor cu materiale corespunzătoare clădirilor istorice. Se vor păstra elementele constructive originale precum bolțile/arcele, ancadramentele, șarpanta. În cadrul intervențiilor viitoare asupra imobilului se propune revenirea la aspectul istoric al clădirii, conform imaginii istorice, precum transformarea ferestrelor late dispuse orizontal în două ferestre înguste dispuse vertical sau refacerea bosajelor.

Platformă de Cercetare și Formare Multidisciplinară Nicholas Georgescu Roengen - Laboratoarele de Cercetări Avansate de Mediu (UVT): Rezolvarea problemelor de natură statică. Folosirea exclusivă de materiale compatibile cu clădirile istorice, care să permită inspectarea elementelor constructive cu ochiul liber (spre deosebire de gips-carton sau astereala care acoperă căpriorii din interior). În cadrul intervențiilor viitoare asupra imobilului se propune revenirea la aspectul istoric al clădirii, conform imaginii istorice și detalii vizibile în tratarea fațadei la imobilul Asociației Memorialul Revoluției.

Facultatea de litere, istorie și teologie (UVT): Conservarea clădirii la exterior și folosirea materialelor compatibile cu clădirile istorice.

Asociația Memorialul Revoluției: Reabilitarea fațadelor exterioare după aspectul inițial al acestora. Se recomandă folosirea tâmplăriei de lemn configurate după modelul original. Se permite mansardarea doar cu păstrarea șarpantei istorice, cu păstrarea vizibilă a elementelor constructive la interior. Păstrarea liniei generale a conceptului de intervenție în amenajarea de interior, respectiv conservarea detaliilor constructive și finisajelor la interior pentru a păstra caracterul de cazarmă trecută prin diferite regimuri.

Ringul bursier aparținând FEEA (UVT): În cadrul intervențiilor viitoare asupra imobilului se propune revenirea la aspectul istoric al clădirii, conform imaginii istorice și prin similitudine cu detalii tipologic asemănătoare de la corpurile de clădire aparținând cazarmii Fejervary. Conservarea clădirii la exterior și folosirea materialelor compatibile cu clădirile istorice.

Arsenalul armatei, ulterior cantină (popotă) (UVT): Se permite redefinirea volumetrică a imobilului și dezvoltarea parcelei printr-o manieră contemporană, cu respectarea amprentei construcțiilor care defineau inițial ansamblul, conform planșă *PO 03 plan cu evidențierea potențialului de dezvoltare al teritoriului după gradul de dezvoltare și mod de construire permise.*

Se va păstra soluția actuală de elaborare a colțului și a fațadelor către stradă și se vor integra fațadele existente către stradă în noua dezvoltare. Se vor păstra într-o manieră cât mai relevantă materialități și detalii specifice (placarea de cărămidă ceramică, a detaliilor de pe fronton, inclusiv vazon și spiră de tablă) și se va încerca revenirea la detaliile fațadei istorice conform documente istorice. Se vor marca clar părțile păstrate în raport cu elementele contemporane.

Ansamblul Tribunalului și Parchetul Militar și Penitenciarul Timișoara: Conservarea/restaurarea tuturor elementelor artistice valoroase atât la interior cât și la exterior, precum decorațiuni din ipsos și tencuială, feronerie (grilaje, balustrade, gard metalic), tâmplării, coșurile de fum și înlocuirea tâmplăriilor din PVC, unde au fost înlocuite, cu unele din lemn respectând modelul celor originale. Înlăturarea aparatelor de aer condiționat de pe fațadă. În cadrul intervențiilor viitoare asupra imobilului se propune revenirea la aspectul istoric al clădirii, conform imagini istorice, inclusiv refacerea învelitorii din tablă după modelul celei inițiale.

Dezvoltări viitoare în cadrul cvartalului

- a. Concepția volumetrică generală a noilor volume și intervenții: Integrarea în zonă a construcțiilor noi se va face cu respectarea și corelarea atât a regulilor de bază privind ocuparea terenului, cât și a celor privind amplasarea și conformarea construcțiilor, în acord cu destinația acestora.
- b. Concepția volumetrică generală va urmări protejarea și punerea în valoare a fondului construit existent, cu respectarea regulilor de compoziție arhitectural-urbanistică a zonei, urmărindu-se integrarea construcțiilor noi în fondul construit existent.
- c. Impactul obiectelor arhitecturale noi trebuie să fie unul benefic în raport cu clădirile istorice.
- d. Concepția arhitecturală a noilor construcții în raport cu construcțiile cu valoare istorică trebuie să se diferențieze printr-un mod de tratare contemporan care să poată să confere un fundal cu valențe neutre în raport cu acestea.

Noile volume vor urmări o imagine modernă, bazată pe contrast morfologic în raport cu clădirile ansamblului protejat.

- i. Se interzic suprafețe vitrate de mari dimensiuni (tip perete cortină), cu excepția zonelor care deserveșc servicii sau zonele publice în relație cu funcțiunile de învățământ etc., caz în care acestea trebuie realizate astfel încât să se afle într-o relație armonioasă cu construcțiile istorice.
- ii. Se interzice utilizarea improprie a materialelor (placaje ceramice strălucitoare sau suprafețe metalice strălucitoare), utilizarea culorilor stridente.
- iii. Cromatica va fi una temperată, subordonată și secundară față de cromatica utilizată în tratarea construcțiilor istorice.
- iv. Pentru suprafețele exterioare ale fațadelor principale (excepție străpungeri la nivelul parterului și retrageri, pentru care se poate folosi o culoare adițională din paleta culorilor de bază sau de accent) se va folosi o triadă cromatică alcătuită dintr-o culoare de bază pentru tratarea suprafețelor de câmp, o culoare de accent pentru tratarea suprafețelor complementare suprafețelor de câmp, și o culoare destinată detaliilor arhitecturale (tâmplării, feronerie, etc.) bazate pe *Regulamentul privind identitatea cromatică a clădirilor din municipiul Timișoara*³², secțiunea referitoare la clădiri din zonele istorice (Anexa 2). Propunerea de zugrăvire a fațadei trebuie să fie corelată cu geometria și elementele fațadei.

³² https://hcl.civicul.ro/view-hcl/hcl_455_10.10.2014

Rețele edilitare și instalații

- a. Se vor uniformiza pe conturul cvartalului stâlpilor de iluminat stradal și stâlpilor ce susțin instalația pentru firobuz.
- b. Rețelele edilitare vor fi rezolvate subteran.
- c. Instalațiile pentru climatizare nu se vor monta pe fațadele către domeniul public și către culoarele de vizibilitate stabilite.

Împrejurări

- a. Sunt interzise împrejurări noi de orice fel, cu excepția celor prevăzute prin lege.

Bibliografie

- [1] URBANPROIECT, *Conținutul cadru al studiilor istorice de fundamentare a documentațiilor de urbanism*, București, 2002.
- [2] PRODID.SRL, „REGULAMENT DE URBANISM, Cartierul Cetate Timișoara,” Timișoara, 1998.
- [3] M. Balaci și F. Munteanu, „Raport privind cercetările arheologice preventive efectuate în Timișoara, Pța. Mărăști, Str. Calea Aradului, str. Oituz, Str. G. Dima (mai-iunie 2018),” Timișoara, 2018.
- [4] M. Bâldea și G. Domokos-Pășcu, „Studiu istoric zonal. Evoluția amplasamentului Cazarmii U, Timișoara, jud. Timiș,” 2019.
- [5] A. Junie și M. Opriș, *Studiu de fundamentare. Zone construite protejate Timișoara 2011*, Timișoara, 2011.
- [6] M. Opriș, Timișoara. Monografie urbanistică. Volumul I, Timișoara: Editura Brumar, 2007.
- [7] M. Opriș, Timișoara. Mică monografie urbanistică, București: Editura Tehnică, 1987.
- [8] C. Glăvan, „Defortificarea cetății Timișoara,” *Analele Banatului, S.N., Arheologie – Istorie*, vol. XXI, pp. 421-430, 2013.
- [9] R. Radoslav, „Blogul lui Radu,” [Interactiv]. Available: <https://radulblog.wordpress.com/2021/11/17/recuperarea-arhivelor-urbanistice-din-romania-ii-schita-de-sistematizare-timisoara-1964-sstm64-elaborator-dsapcb-timisoara-partea-a-doua-solutii-propuse/>. [Accesat 15 07 2022].
- [10] R. Radoslav, „Blogul lui Radu,” [Interactiv]. Available: <https://radulblog.wordpress.com/2016/09/04/4-imobil-locuinte-de-serviciu-si-birouri-rtv-str-demetriade-calea-aradului-timisoara-1980-1982/>. [Accesat 10 07 2022].
- [11] <http://enciclopediaromaniei.ro/wiki/Timi%C5%9Foara>. [Interactiv].
- [12] „<https://ro.wikipedia.org/wiki/Timi%C8%99oara>,” [Interactiv].
- [13] G. M. A. A. E. S. E. G. O. H. L. B. Dan Popa, *PLANUL URBANISTIC GENERAL al Municipiului Timișoara*.
- [14] R. Liliana, „Intervenții în arhitectura centrului istoric din Timișoara în a doua jumătate a secolului al XIX-lea,” *Tibiscum. Studii și comunicări de etnografie și istorie*, vol. VI, 1986.

bâldea maja birou individual de arhitectură
str. j.n. preyer nr.21, ap.12. timișoara. romania
CIF: 31077535 tel. 0040 0726311007
maja.baldea@gmail.com

[15] „Repertoriul Arheologic National (RAN),” [Interactiv]. Available:
<http://ran.cimec.ro/sel.asp?descript=timisoara-municipiul-timisoara-timis-situl-arheologic-cetatea-timisoara-centrul-istoric-cod-sit-ran-155252.06>. [Accesat 30 07 2021].

Întocmit:

Dr. arh. Maja Bâldea
Specialist atestat MCC nr. **425 S/03.02.2011**

Documentație nr. **39/2022**
conf. registru de evidență

Marius Moldovan
Istoric artă, M. cons.patrim.

ANEXE

1. Fișele elementelor protejate

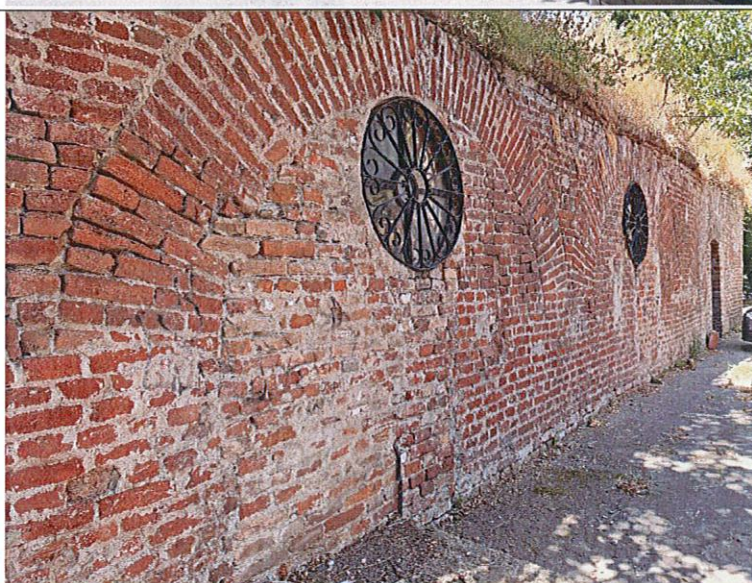
1.1. Fișă: Fragment fortificație

Cod LMI	TM-II-m-A-06103.01
a. Descrierea precisă a imobilelor	
Adresă	Calea Cuza Al. Ioan
Referințe cadastrale	CF nr. 434255
Plan de situație	
Fotografii Colțul vestic (fațada de NV resp. SV)	

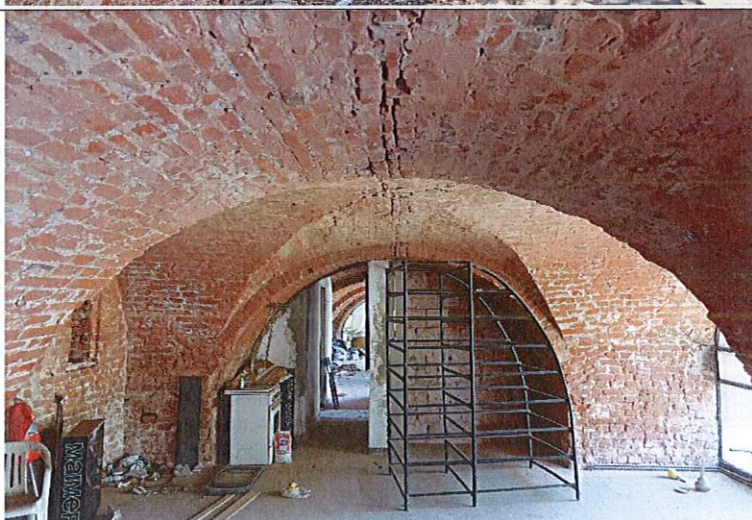
Colțul nordic
(fațada de NE
resp. NV)

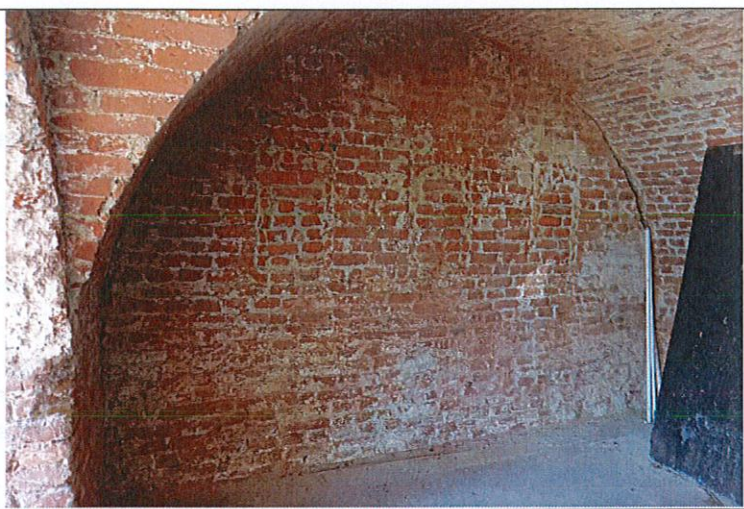

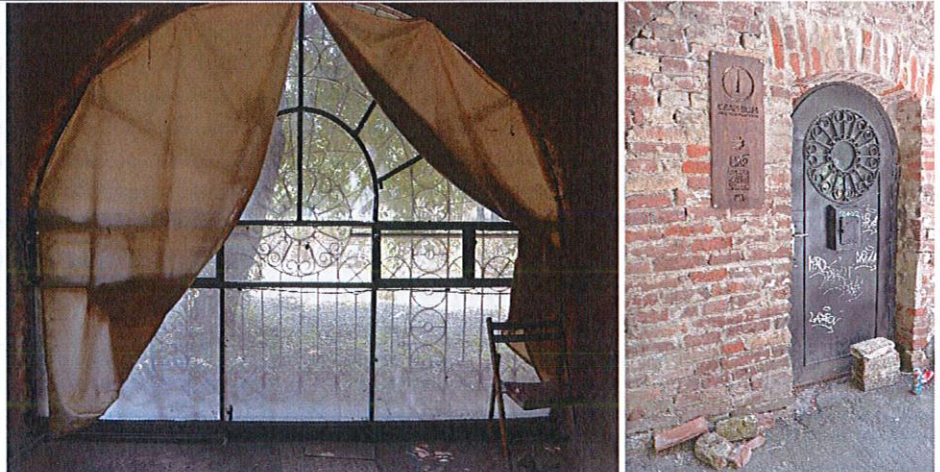

Fațada de NE
cu zidăria
deranjată de
inserarea
unor goluri
ulterioare.

Vedere
interioară în
lungime către
SE, cu fisuri
vizibile în
cheia bolții

<p>Zidul de NV cu trei ambrazuri înzidite</p>	
<p>Inscripții chirilice pe fațada de NV</p>	
<p>Detaliu tâmplărie contemporană: vedere din interior, detaliu exterior latura de nord-est</p>	

b. Datarea componentelor, informații istorice semnificative

<p>Datare</p>	<p>Datare conform LMI 2015: 1723 - 1730 Datare propusă pentru revizuire: post 1781 și ante 1807</p>	
<p>Informații istorice</p>	<p>Autor:</p>	<p>Necunoscut</p>
	<p>Constructor:</p>	<p>Necunoscut</p>

semnifi- cative	Comanditar:	Probabil "K.k. Bauamt" ¹
	Cetatea Timișoarei a fost construită după ultimele cercetări între 1732 și 1765. ² Corpul de clădire existent însă a putut fi identificat ca făcând parte dintr-o structură în formă de "W" ce se afla în interiorul Ravelinului VIII, dispusă în axul Porții Vienei, între ravelin și poartă. Clădirea respectivă apare pe planuri de abia de la 1807 (Pl. 8, pe care apar construcții similare în cadrul altor ravelinuri), în 1781 ³ nefiind încă construită.	
c. Principale caracteristici morfologice		
Poziție în cadrul ansamblului	Amplasată la limita vestică a arealului analizat către Calea Alexandru Ioan Cuza, fiind poziționată ușor rotită față de traiectoria străzii.	
Caracteristici morfologice	Clădire de tip monovolum cu regim de înălțime P, constând dintr-o succesiune de 5 bolți în cruce din cărămidă, acoperit cu straturi de pământ impermeabile la origini, în prezent acoperită cu o vegetație abundentă.	
d. Regimul juridic de protecție		
	Regim de monument istoric de clasă A - Monument de importanță națională	
e. Descrierea precisă a elementelor protejate (clădiri, corpuri de clădiri, alte elemente)		
	<p>Construcția din cărămidă (dimensiuni ca. 29x13/14x7/7.5 cm) constă în 5 spații boltite cu plan în formă de cruce (cu bolți cilindrice ce se întâlnesc sub forma unei bolți în cruce) succesive, delimitate prin arce dublou, ce constau în adăugarea unui singur rând de cărămizi pe suprafața bolții cu care nu sunt întreșute, cu excepția zonei nașterii de boltă. Aceste arce dublou sunt prezente doar de-a lungul direcției NV-SE, cu excepția spațiului de NV, care prezintă arcul dublou către deschiderea de SV a acestuia. Acest fapt întărește ipoteza că această construcție făcea parte din construcția în formă de "W", care se continua întocmai prin deschiderea de SV a spațiului de la NV și al cărei parte cea mai mare a fost demolată probabil odată cu defortificarea hotărâtă în 1892⁴. O continuare a construcției în acest punct ar trebui să fie vizibilă prin urme de spargere a cărămizii cel puțin în zona arcului prin care acum se face accesul, însă suprafața acestuia pare să fi fost refăcută cu cărămizi care nu au fost distruse la demolarea parțială a clădirii, fiind vizibil un rost către rândul exterior de cărămizi al bolții (rost care nu poate fi observat la celelalte bolți pe latura de SV). Ipoteza este confirmată și de faptul că bolțile sunt deschise către SV și SE (interiorul cetății) și înzidite către NV și NE, cu urme de ambrazuri înzidite, acestea din urmă fiind laturile care trebuiau apărate. Fațada de NE prezintă câte un acces prin zidăria de închidere a bolților celor două spații din extremități, fiecare închis printr-un arc segmentar. Aceste accese au fost inserate ulterior, având în vedere rezidirea ulterioară a șpaletilor, care se poate citi din modul de așezare a cărămizilor. Este posibil ca și spațiile centrale să fi avut în decursul timpului astfel de accese, înzidite probabil odată cu inserarea a câte un gol rotund. Colțul vestic a fost rezidit cu alt tip de cărămidă și se desprinde din nou din zid.</p>	
f. Utilizări permise, permise cu condiționări, interzise		
Utilizare actuală	În prezent neutilizat.	
Utilizări permise	Funcțiuni culturale, educaționale, comerciale, alimentație publică.	

¹ Mihael Oprisch: Die städtebauliche Entwicklung der Festungsstadt Temeswar/Timișoara. Berlin, 2021. Vol. 1, p. 160.

² Ibidem, p. 194.

³ Mihael Oprisch: Die städtebauliche Entwicklung der Festungsstadt Temeswar/Timișoara. Berlin, 2021. Vol. 2, p. 181.

⁴ Josef Geml, Vechea Timișoară în ultima jumătate de secol. 1870-1920. Timișoara 2016. P. 24.

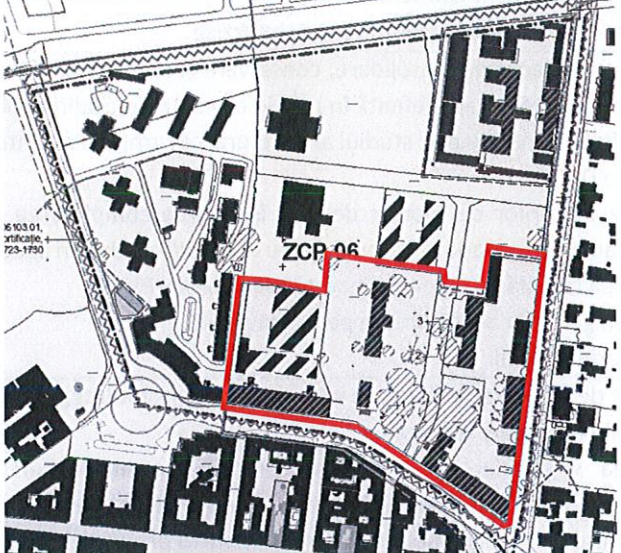
Utilizări permise cu condiționări	-
Utilizări interzise	Orice alte utilizări decât cele permise sau permise cu condiționări. Activități care pot provoca degradarea clădirilor protejate sau sunt incompatibile cu statutul de monument istoric.
g. Intervenții permise, permise cu condiționări, interzise	
Intervenții permise	Operații de restaurare, consolidare, conservare și reconversie funcțională, în corelare cu o soluție arhitecturală definită în relație cu calitățile clădirii. Soluțiile de intervenție se vor defini cu precizie prin studiul arhitectural ce urmează a fi întocmit pentru faza de proiectare DTAC. Umplerea rosturilor cu mortar de var, înlocuirea/completarea zidăriei acolo unde lipsește sau este degradată iremediabil cu cărămidă veche (în special colțul vestic). Schimbarea tâmplăriei cu una adecvată (este exclus PVC). Închiderea golurilor anistorice de pe latura de NE. Iluminat arhitectural.
Intervenții permise cu condiționări	Din punct de vedere structural, se vor respecta și se vor integra concluziile și prevederile expertizei tehnice. Eliminarea vegetației de la acoperiș, dacă prezintă riscuri structurale pentru construcție, cu refacerea straturilor inițiale de sol de pe acesta. Sunt permise compartimentări interioare, într-o proporție mică raportat la suprafață, care să nu producă alterări relevante percepției spațiului interior în integritatea sa. Schimbări ale funcțiunii, cu condiția de a respecta utilizările permise sau permise cu condiționări.
Intervenții interzise	Instalații / utilaje exterioare, montate pe fațade. Operații invazive care pot conduce la deteriorarea structurală a imobilului. Crearea de șlițuri inestetice prin suprafețele din cărămidă. Tencuirea la scară largă a suprafețelor de cărămidă definitorii pentru această construcție. Înlăturarea stratului de vegetație de peste bolțile construcției. Străpungerea zidăriei cu alte goluri, decât cele înzidite, care se pot redeschide la nevoie.
h. Condiții speciale de construire/desființare	
	Nu este cazul.

Autor fișă	Dr. arh. Maja Bâldea	Marius Moldovan
Calitatea autorului	Specialist atestat MCC nr. 425 S/03.02.2011	Istoric artă, M. cons.patrim.
Data redactării fișei		27.07.2022

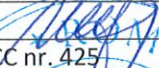

2. Fișe de evaluare ale construcțiilor și amenajărilor

2.1. Fișă de evaluare: Ansamblul cazărmilor Ferdinand, Nandor și funcțiuni conexe

Identificator conform CF sau alt sistem de identificare	CF. nr. 449076, CF. nr. 433377, CF. nr. 442412, CF. nr. 442413, CF. nr. 430860
Identificare conform plan de situație	
Datare	Jumătatea secolului XIX și începutul secolului XX Datarea individuală în cadrul fișelor de evaluare individuale ale imobilelor
Autor	variabil
Constructor	variabil
Funcțiune anterioară	<ul style="list-style-type: none"> - Cazarma Ferdinand sau Nándor (construită sub împăratul austriac Ferdinand), mai târziu Cazarma Regele Ferdinand (al României) - Cazarma Fejérváry,⁵ cazarma batalionului orașenesc de infanterie (nr. 61), mai târziu Cazarma Regina Maria. - Arsenalul armatei, ulterior cantină (popotă)
Funcțiune actuală	<ul style="list-style-type: none"> - Facultatea de Arte și Design din cadrul Universității de Vest din Timișoara - Facultatea de litere, istorie și teologie (UVT) - Asociația Memorialul Revoluției - Platformă de Cercetare și Formare Multidisciplinară Nicholas Georgescu Roengen - Laboratoarele de Cercetări Avansate de Mediu (UVT) - Ringul bursier FEEA (UVT) - Arsenalul armatei, ulterior cantină (popotă) - Căminul garnizoanei
Justificare din punct de vedere al valorii ansamblului	Clădirile fostului areal mono-funcțional destinat scopurilor militare, definit între mijlocul secolului XIX și începutul secolului XX, reprezintă un grup coerent din perspectivă istorică, funcțională, arhitecturală și parțial urbanistică. Sunt incluse corpuri de clădire aparținând cazărmii Ferdinand (Nandor), ansamblului fostei cazarmă Fejérváry și fostul arsenal militar. Conturul este determinat inclusiv de relații încă active la nivel urban și de acces între corpurile de clădire distincte, și poate fi potențat din perspectiva propunerilor PUZ.

⁵ Denumită după baronul Gezá Fejérváry, Ministrul Apărării al Ungariei la acea vreme. Városi Közlöny – Temesvár, 1899/7, p. 257.

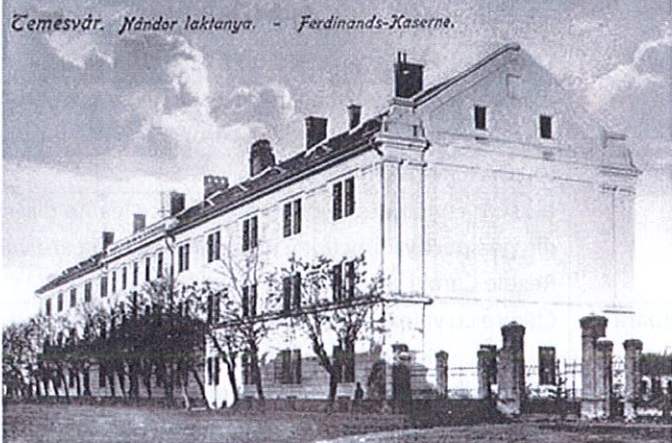
	<ul style="list-style-type: none"> - <u>Facultatea de Arte și Design din cadrul Universității de Vest din Timișoara</u> reprezintă Fosta cazarmă Ferdinand, stil istoricist timpuriu cu reminiscențe neoclasiciste. - <u>Facultatea de litere, istorie și teologie (UVT) și Asociația Memorialul Revoluției</u> sunt construcții cu dispunere simetrică în cadrul organizării parcelei istorice, parte din ansamblul inițial al fostei cazărmi Fejervary. Stil istoricism de factură clasicistă. - <u>Platforma de Cercetare și Formare Multidisciplinară Nicholas Georgescu Roengen - Laboratoarele de Cercetări Avansate de Mediu (UVT) și Ringul bursier FEEA (UVT)</u> sunt construcții ce făceau parte din ansamblul inițial al fostei cazărmi Fejervary, corpuri cu valoare secundară în cadrul ansamblului. Stil inițial istoricism de factură clasicistă. - <u>Arsenalul armatei, ulterior cantină (popotă)</u> este o construcție organizată pe parcelă distinctă, parte integrantă din cvartalul ocupat de funcțiuni militare la începutul secolului XX. Stil inițial istoricism de factură clasicistă cu bosaje și ancadramele specifice, simplificat în perioada interbelică. - <u>Căminul de garnizoană</u> este o construcție organizată pe parcelă distinctă, parte integrantă din cvartalul ocupat de funcțiuni militare la începutul secolului XX. Relevantă ca o componentă târzie în cadrul ansamblului extins al armatei.
Autor fișă	Dr. arh. Maja Bâldea Marius Moldovan
Calitatea autorului	Specialist atestat MCC nr. 425 S/03.02.2011 Istoric artă, M. cons.patrim.
Data redactării fișei	3.08.2022

Identificator conform CF sau alt sistem de identificare	CF. nr. 449076 (Corpul C1)
Identificare conform plan de situație	
Datare	1843 (cf. inscripție fronton): „Ferdinandus. I. Austr. Imper. Hunga. Boh. Rex HV(?) MDCCCXXXIII”
Autor	Necunoscut
Constructor	Necunoscut
Denumiri anterioare	Cazarma Ferdinand sau Nándor (construită sub împăratul austriac Ferdinand), mai târziu Cazarma Regele Ferdinand (al României)
Funcțiune anterioară	cazarmă
Funcțiune actuală	Facultatea de Arte și Design din cadrul Universității de Vest din Timișoara
Poziție în cadrul ansamblului	În sudul arealului analizat, cu orientare est-vest de-a lungul străzii Oituz. Inițial construcția închidea bastionul nr. IX (Bastionul Carol) către interiorul cetății. Clădirea reprezintă corpul principal din cadrul unui ansamblu de clădiri, și singurul obiect păstrat. Clădirile anexă au fost demolate la începutul secolului XXI.
Încadrare stilistică	Istoricism de factură clasicistă cu registre orizontale delimitate de brâuri profilate, un antablament simplu sugerat de asemenea prin diferite profilaturi și bosaje de colț.
Descriere constructivă	O singură travée S+P+2E+M acoperită cu o șarpantă în două ape. Peste o zonă de soclu ce corespunde parterului se înalță cele două etaje reunite prin pilaștri dubli colosali ce susțin o arhitravă sugerată prin planul tencuiei în zona dinspre cornișă. Rezalitul mijlociu se distinge prin ferestrele mai înguste dispuse pe înălțime, delimitate doar de câte un pilastru colosal, prin frontonul al cărui inscripție s-a pierdut și prin oculii orbi de la nivelul parterului plasați între ferestre, deasupra nivelului acestora. Clădirea își păstrează caracterul în bună măsură, deși s-au pierdut vechile lucarne ”ochi”, bosajele de la parter și dintre pilaștrii de la etaj, cât și șpaletii din cadrul ferestrelor dispuse pe orizontală (acestea constituind inițial câte un grup de două ferestre alăturate dispuse pe înălțime echivalente celor de pe rezalit) sau orice elemente de tâmplărie, ferestrele inițiale având un raport de 2:1 între cercevelele inferioare și cele superioare, fiecare ochi de geam fiind împărțit din nou în patru la ferestrele duble. Calcanul inițial simplu a primit ulterior de asemenea pilaștri dubli, după construirea cazărmilor alăturate (și încă unul de pilaștri simpli probabil în cadrul unei consolidări) și două volute în vârful

	<p>timpanului.⁶ Fațada secundară dinspre nord dă impresia unei arcade (constând în arce segmentare și lezene) prin folosirea diferitelor planuri de tencuială, transpunând forma arcelor care compun zidul nordic către exterior la nivelul etajului 2.</p> <p>Din punct de vedere constructiv, interiorul clădirii este martor al perioadei de construire prin structura sa de rezistență bazată în cea mai mare măsură pe bolți din cărămidă cilindrice (coridor subsol, anumite încăperi parter) sau <i>a vela</i> între arce dublou (gangul central de acces, coridoare parter și etaje, majoritatea sălilor, casa scârilor la est de gang, cu plan dreptunghiular și trei rampe – două lungi și una scurtă – dispuse în jurul unui mic luminător). Dintre elementele constructive se mai păstrează la interior ancadrame de uși din piatră (gresie) la subsol și șarpanta acum mansardată, având o structură specifică vremii cu arbaletrieri dispuși la 90° față de căpriori (uniți printr-un lonjeron), sprijiniți în corzile acum secționare și sprijinind câte o pană longitudinală de fiecare latură, astfel realizându-se un sistem de rigidizare longitudinală (de factură eclectică). Toate îmbinările identificate sunt realizate prin cepuire solidarizată cu cui de lemn. Traveei inițiale i-au fost adăugate două case de scară moderne pe latura nordică.</p>	
Stare de conservare actuală	Bună, dar cu folosirea materialelor necorespunzătoare unei clădiri istorice (ghips-carton, tencuiele pe bază de ciment etc. Mici daune vizibile în zona de cornișă.	
Analiza criteriilor de clasare	CRITERII	CALIFICATIVE
	CRITERIUL VECHIMII	mare
	Autenticitatea concepției, a procedeelelor de construcție și a amplasamentului este dată, în timp ce cea a materialelor este scăzută.	
	CRITERIUL VALORII ARHITECTURALE, ARTISTICE ȘI URBANISTICE	medie
	Valorarea partiului funcțional, a compoziției volumetrice și abordării stilistice. Caracterul reprezentativ pentru program și pentru contextul cultural-istoric. Clădirea este reprezentativă pentru construcțiile cu rol militar de mijloc de secol XIX, fațada acesteia păstrându-și caracterul definitoriu în ciuda modificărilor aduse și trebuie privită în ansamblu cu celelalte cazărmi construite mai târziu adiacent, împărțând cu acestea același rol funcțional.	
	CRITERIUL FRECVENȚEI (RARITATE ȘI UNICITATE)	medie
	Clădire comparabilă cu alte cazărmi de pe fostul teritoriu al Ungariei construite către mijlocul secolului XIX, a căror frecvență nu poate fi dedusă cu certitudine.	
	VALOARE MEMORIAL-SIMBOLICĂ	mică
Nu sunt cunoscute evenimente istorice legate direct de această construcție, însă din perspectiva funcțiunii inițiale construcția are valoare la nivel local. Regele Carol I vizitează de câteva ori cazărmiile.		
Sinteza evaluării valorice	Clădire cu valoare istorică prin procedeele de construcție, funcțiunea și vechimea sa și cu valoare arhitecturală medie în pofida modificărilor survenite. Aceste argumente împreună cu rolul funcțional comun justifică clasarea clădirii ca imobil clasat individual dar și parte a unui ansamblu de categorie B constând în fostele cazărmi din zona studiată.	
Propunere de atitudine	Lucrările se vor executa în viitor cu materiale corespunzătoare clădirilor istorice. Se vor păstra elementele constructive originale precum bolțile/arcele, ancadramele, șarpanta. În cadrul intervențiilor viitoare asupra imobilului se	

⁶ Orașul se declara pregătit să decoreze fațadele laterale/calcanele în anul 1900, dar și în anul 1908 se vorbește de tencuirea și zugrăvirea cazărmi, deci probabil de abia în 1908 a fost modificat calcanul. Városi Közlöny – Temesvár, 1908/2-2, p. 172; Városi Közlöny – Temesvár, 1900/6, p. 140.

	propune revenirea la aspectul istoric al clădirii, precum transformarea ferestrelor late dispuse orizontal în două ferestre înguste dispuse vertical sau refacerea bosajelor.
<p>Scurt documentar fotografic</p> <p>Cazarma Nándor / Ferdinand înainte de Primul Război Mondial (înainte de modificarea calcanelor, cu valuri de pământ aparținând fortificației încă prezente)⁷</p>	
<p>Cazarma Nándor / Ferdinand înainte de Primul Război Mondial (ornamentul de la baza frontonului lateral vizibil în capătul clădirii indică faptul că deja fusese modificat calcanul)⁸</p>	
<p>Cazarma Nándor / Ferdinand, sec XX înainte de Primul Război Mondial (calcanului i s-au aplicat deja pilaștrii și gardul cazarmii adiacente este deja ridicat în locul fortificației)⁹</p>	

⁷ Sursa: <https://banatulazi.ro/wp-content/uploads/2017/06/cazarma-nandor.jpg>

⁸ Sursa:

<https://gallery.hungaricana.hu/en/SzerencsKepeslap/1255949/?list=eyJxdWVyeSI6ICJuYW55kb3IgbGFrdGFueWVEdGVtZXN2YXl1fQ&img=0>

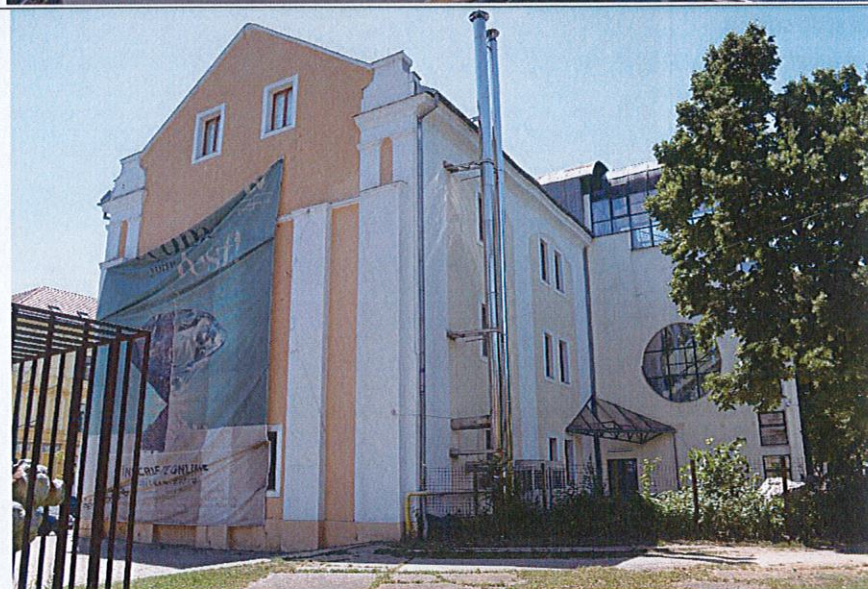
⁹ Sursa: Lucian Muntean,

<https://www.facebook.com/photo/?fbid=485076091618002&set=a.424552211003724>

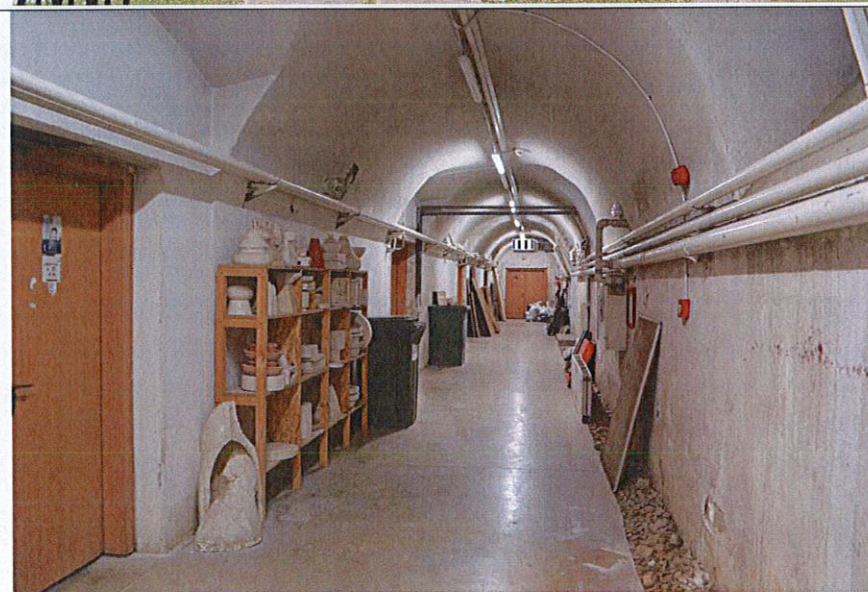
Vedere generală
dinspre SE cu
fațada dinspre str.
Oituz și fațadă
estică

Vedere fațadă
estică și fațadă
posteroară

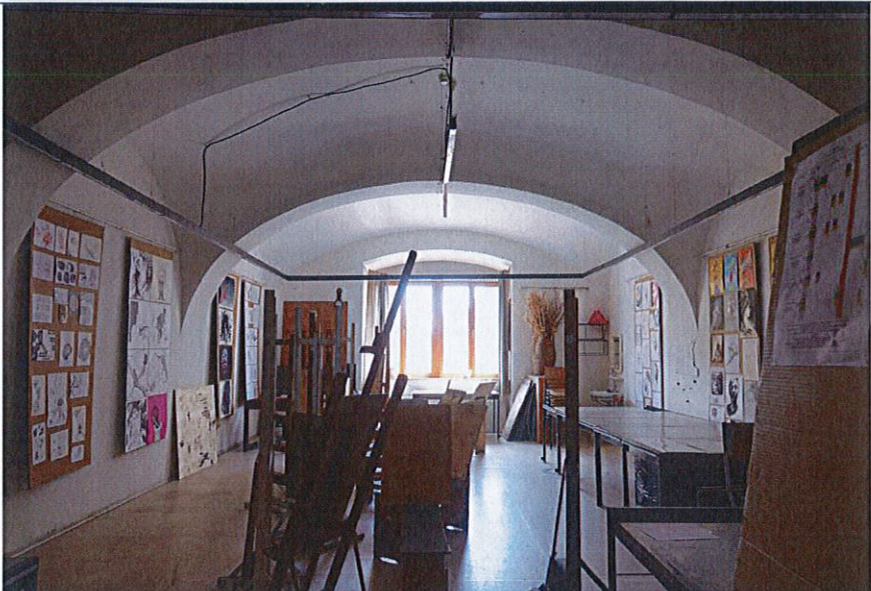
Coridor cu boltă în
plin contru la
subsol

Coridor cu bolți *a vela* delimitate prin arce dublou la etaj, de-a lungul fațadei nordice, ce facilitează accesul către încăperi (dispuse către sud)

Sală spre sud cu bolți *a vela* și arce dublou

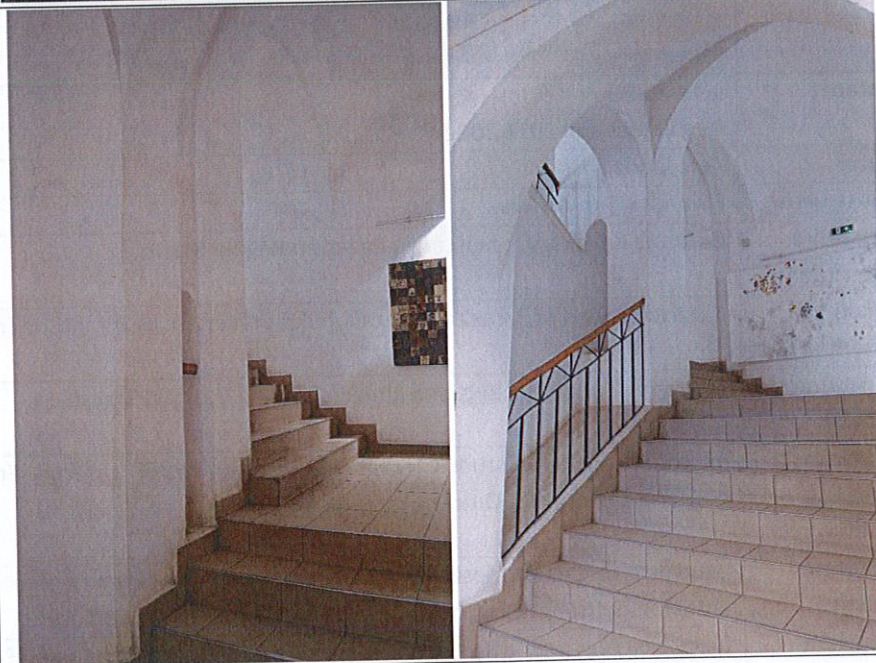
Ancadrament ușă din piatră (gresie) la subsol

Șarpanta mansardată

Casa scărilor istorică, adiacentă gangului mijlociu de intrare

Autor fișă

Dr. arh. Maja Bâldea

Marius Moldovan

Calitatea autorului

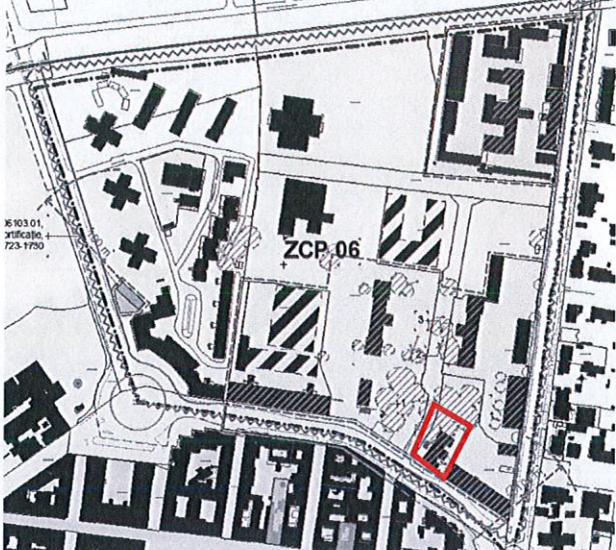
Specialist atestat MCC nr. 425
S/03.02.2011

Istoric artă, M. cons.patrim.

Data redactării fișei

27.07.2022

Identificator conform CF sau alt sistem de identificare	CF. nr. 442412 (Corp C21)
Identificare conform plan de situație	
Datare	1898-1899 Reabilitare anii 2011-2012
Autor	Arh. János Kassay
Constructor	Firma fraților Winkler
Denumire anterioară	Cazarma Fejérváry, ¹⁰ mai târziu Cazarma Regina Maria.
Funcțiune anterioară	Cazarma ofițerilor ¹¹ , cazarma batalionului orășenesc de infanterie (nr. 61).
Funcțiune actuală	Educație și cercetare în cadrul Universității de Vest din Timișoara
Poziție în cadrul ansamblului	În sudul arealului studiat resp. SE incintei fostei cazărmi Fejérváry, orientată perpendicular pe str. Oituz pe direcția NE-SV.
Încadrare stilistică	Istoricism de factură clasicistă cu registre orizontale delimitate de brâuri profilate, un antablament simplu sugerat de asemenea prin diferite profilaturi.
Descriere constructivă	Clădire cu regim de înălțime S+P+E și amprentă la sol în formă de "E" cu brațele spre SE și fațada principală spre NV, ce prezintă două rezalite laterale a câte două axe. Construcție din cărămidă și șarpantă de lemn cu planșeu din bolțișoare pe grinzi metalice peste subsol. Construcția se află peste foste fundații ale fortificației, astfel adâncimea, grosimea, dar și modul de construire al acestora variază ¹² (de ex. folosirea de arce la întâlnirea cu ziduri deja existente sau a "betonului"). Celelalte planșee nu pot fi văzute întrucât întreaga clădire este modernizată și eventuale elemente de construcție istorice nu pot fi văzute. Prezenta inițial decorațiuni simple precum bosaje de colț, asize mai puțin proeminente în câmpul fațadei și ancadramente simplu profilate în jurul ferestrelor și cu chei de boltă și un lintel deasupra acestora la parter respectiv la

¹⁰ Denumită după baronul Gezá Fejérváry, Ministrul Apărării al Ungariei la acea vreme. Városi Közlöny – Temesvár, 1899/7, p. 257.

¹¹ Városi Közlöny – Temesvár, 1899/7, p. 256.

¹² Városi Közlöny – Temesvár, 1899/7, p. 257.

	<p>etaj. Prezenta același limbaj arhitectonic ca și cele două cazărmi pentru soldați din cadrul complexului. În prezent clădirea și-a pierdut decorațiunile, având doar ancadrame fără profilaturi și lezene de colț. În fața accesului dispus în axul clădirii (care duce spre scara cu două rampe situată în jumătatea nordică a traveei perpendiculare centrale) este amplasată o copertină susținută pe stâlpi metalici istorică.</p>	
Stare de conservare actuală	<p>Medie. Clădirea a fost reabilitată acum ca. 10 ani, însă sunt vizibile daune precum fisuri structurale prin pardoseală și pereți la etaj și la nivelul șarpantei și ciupercă la astereala ce nu permite inspectarea elementelor constructive de lemn. Nu păstrează elemente decorative istorice.</p>	
Analiza criteriilor de clasare	CRITERII	CALIFICATIVE
	CRITERIUL VECHIMII	medie
	Construită 1898-1899.	
	CRITERIUL VALORII ARHITECTURALE, ARTISTICE ȘI URBANISTICE	mică
	Fără valoare deosebită din momentul construcției, acum și aceea pierdută în urma operațiilor de refuncționalizare și reconfigurare a fațadei.	
	CRITERIUL FRECVENȚEI (RARITATE ȘI UNICITATE)	mică
	Nu prezintă elemente de raritate sau unicitate, cu excepția fundării peste ziduri aparținând fortificațiilor orașului.	
	VALOARE MEMORIAL-SIMBOLICĂ	mică
Nu sunt cunoscute evenimente istorice legate direct de această construcție, însă din perspectiva funcțiunii inițiale construcția are valoare la nivel local. Regele Carol I vizitează de câteva ori cazărmiile.		
Sinteza evaluării valorice	<p>Clădire cu valoare individuală scăzută, însă valoroasă ca parte a ansamblului fostei cazarmă Fejérváry și din perspectiva relației funcționale cu clădirile atât din interiorul cazarmii, cât și cazarma Ferdinand alăturată sau arsenalul. Este justificată clasarea clădirii ca parte a unui ansamblu de categorie B împreună cu acestea.</p>	
Propunere de atitudine	<p>Rezolvarea problemelor de natură statică. Folosirea exclusivă de materiale compatibile cu clădirile istorice, care să permită inspectarea elementelor constructive cu ochiul liber (spre deosebire de gips-carton sau astereala care acoperă căpriorii din interior). În cadrul intervențiilor viitoare asupra imobilului se propune revenirea la aspectul istoric al clădirii, conform imagini istorice.</p>	
Scurt documentar fotografic	<p>Vedere antebelică a cazarmii ofițerilor și a clădirii de poartă acum demolată dinspre vest</p> <p>13, 14</p> <p><i>Fejérváry-Kazarm</i> <i>ol. Inf. Reg.</i></p>	

¹³ Sursa: <https://www.facebook.com/banatultimisoarei/photos/a.621686004580910/565697260179785/>

¹⁴ se păstrează cea dispusă perpendicular pe aceasta, actualul ring bursier al FEEA

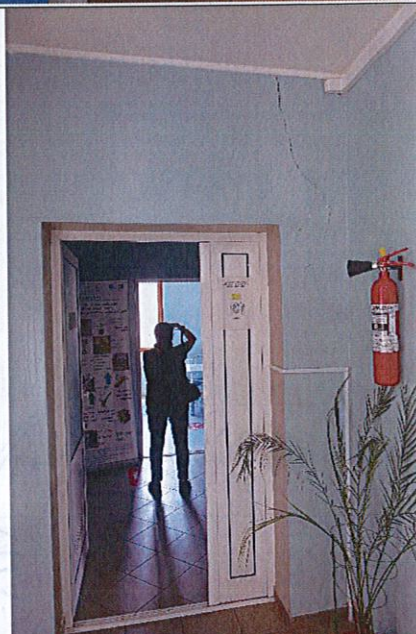
<p>Vedere antebelică dinspre SSE. În partea stângă se disting cele două clădiri de poartă¹⁵</p>	
<p>Vedere actuală dinspre vest.</p>	
<p>Vedere fațadă posterioară, fațadă estică.</p>	

¹⁵ Sursa: <https://www.facebook.com/banatulTimisoarei/photos/a.742899975792845/782335495182626/>

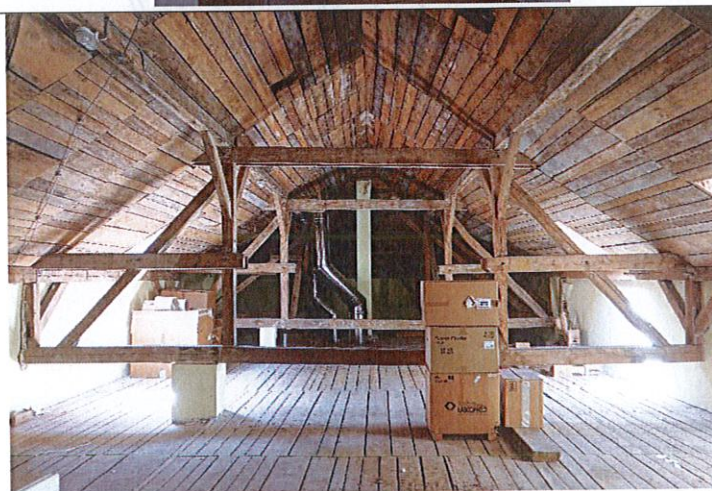
Vedere subsol cu planșeu din bolțișoare pe grinzi metalice.

Vedere etaj 1 modernizat (gresie, uși PVC, tavan din gips-carton), însă cu fisuri structurale.

Vedere șarpantă de factură eclectică (cu învelitoare din țiglă), cu astereală afectată de ciupercă.

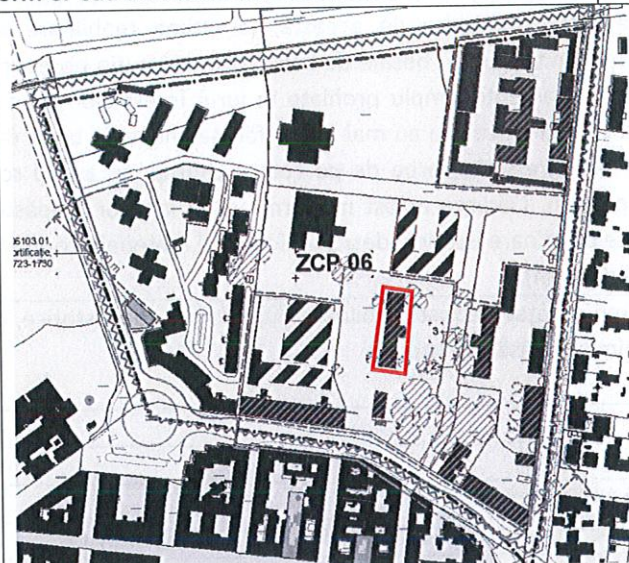

Fragment din gardul înconjurător al cazărni Fejérváry păstrat între cazarma ofițerilor și clădirea alăturată a arsenalului.

Autor fișă	Dr. arh. Maja Bâldea	Marius Moldovan
Calitatea autorului	Specialist atestat MCC nr. 425 S/03.02.2011	istoric artă, M. cons.patrim. <i>M</i>
Data redactării fișei		29.07.2022

Identificator conform CF sau alt sistem de identificare	CF. nr. 433377
Identificare conform plan de situație	
Datare	1898-1899 Reabilitare anii 2020
Autor	Arh. János Kassay
Constructor	Firma fraților Winkler
Denumire anterioară	Cazarma Fejérváry ¹⁶ , mai târziu Cazarma Regina Maria.
Funcțiune anterioară	Cazarmă pentru soldați ¹⁷ în cadrul cazărmii Fejérváry, ¹⁸ cazarma batalionului orășenesc de infanterie (nr. 61).
Funcțiune actuală	Facultatea de litere, istorie și teologie în cadrul Universității de Vest din Timișoara.
Poziție în cadrul ansamblului	În zona de centru-sud a arealului studiat resp. Partea de NV a incintei fostei cazărmi Fejérváry, orientată perpendicular pe str. Oituz pe direcția N-S, de-a lungul unei străzi nou concepute la momentul construirii, la care s-a renunțat. Una din două clădiri identice, așezate în oglindă.
Încadrare stilistică	Istoricism de factură clasicistă cu registre orizontale delimitate de brăuri profilate, un antablament simplu sugerat de asemenea prin diferite profilaturi și bosaje de colț.
Descriere constructivă	Clădire cu regim de înălțime P+E+M în forma unei travee cu câte un pavilion în extremități creat prin folosirea de rezalite de ambele laturi ale clădirii și un corp alipit de travee la centrul clădirii către est, adăpostind casa de scări accesibilă printr-una din cele două uși de intrare din zona de mijloc a fațadei vestice, casă de scări ce la rândul ei facilitează accesul către culoarele de legătură dintre cele două pavilioane, dispuse de-a lungul fațadei estice. Construcție din cărămidă și șarpantă de lemn cu învelitoare din țiglă solzi. Clădirea se află peste foste fundații ale fortificației, astfel adâncimea, grosimea, dar și modul de construire al acestora (de ex. folosirea de arce

¹⁶ Denumită după baronul Gezá Fejérváry, Ministrul Apărării al Ungariei la acea vreme. Városi Közlöny – Temesvár, 1899/7, p. 257.

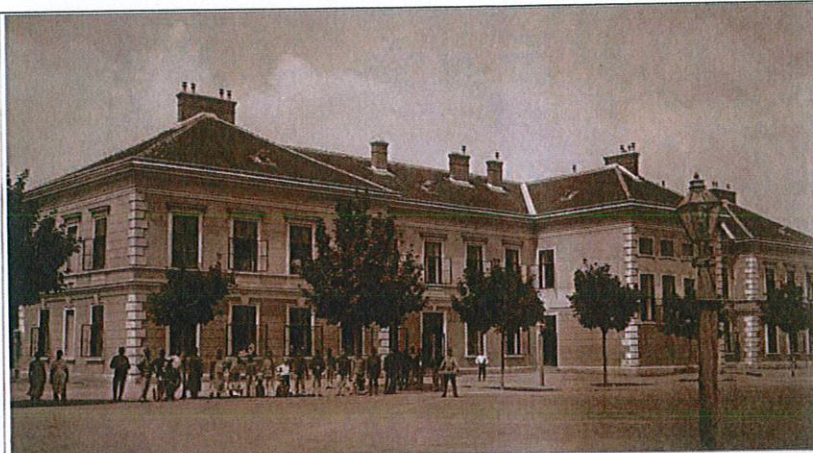
¹⁷ Városi Közlöny – Temesvár, 1899/7, p. 256.

¹⁸ Denumită după baronul Gezá Fejérváry, Ministrul Apărării al Ungariei la acea vreme. Városi Közlöny – Temesvár, 1899/7, p. 257.

	la întâlnirea cu ziduri deja existente sau a "betonului") variind. ¹⁹ Folosește exact același limbaj arhitectural ca și cazarma ofițerilor în forma ei inițială, însă este ceva mai amplă. Spre deosebire de aceasta, la ultima reabilitare a fost refăcută ornamentația din tencuială: bosaje de colț, asize mai puțin proeminente în câmpul fațadei și ancadramente simplu profilate în jurul ferestrelor și un lintel deasupra acestora la etaj (la parter nu au mai fost refăcute cheile de boltă deasupra tuturor ferestrelor sau ferestrele oarbe de pe corpul central, ce aveau rolul de a păstra simetria acestuia). Clădirea a fost modernizată la interior, nepăstrându-se niciun elemente de cu valoare istorică, deși s-au folosit și materiale compatibile (tâmplărie și șarpantă de lemn).	
Stare de conservare actuală	Bună. În timp ce fațada a fost reabilitată după forma celei istorice, la interior nu se conservă nimic o trăsătură istorică.	
Analiza criteriilor de clasare	CRITERII	CALIFICATIVE
	CRITERIUL VECHIMII	medie
	Construită 1898-1899.	
	CRITERIUL VALORII ARHITECTURALE, ARTISTICE ȘI URBANISTICE	medie
	Valorarea partiului funcțional, a compoziției volumetrice și abordării stilistice. Caracterul reprezentativ pentru program și pentru contextul cultural-istoric. Valoare urbanistică dată de includerea ei într-o compoziție urbană simetrică. Fără valoare deosebită la momentul construcției, însă păstrează caracterul spartan al unei clădiri militare simple de sfârșit de secol XIX.	
	CRITERIUL FRECVENȚEI (RARITATE ȘI UNICITATE)	mică
	Nu prezintă elemente de raritate sau unicitate, cu excepția fundării peste ziduri aparținând fortificațiilor orașului.	
	VALOARE MEMORIAL-SIMBOLICĂ	medie
Nu sunt cunoscute evenimente istorice legate direct de această construcție, însă din perspectiva funcțiunii inițiale construcția are valoare la nivel local. Regele Carol I vizitează de câteva ori cazărmile.		
Sinteza evaluării valorice	Clădire cu valoare istorică și arhitecturală medie, însă prin apartenența la fosta cazarmă Fejérváry și relația funcțională atât cu clădirile din interiorul cazărmii, cât și cazarma Ferdinand alăturată sau arsenalul. Este justificată clasarea clădirii ca parte a unui ansamblu de categorie B împreună cu acestea.	
Propunere de atitudine	Conservarea clădirii la exterior și folosirea materialelor compatibile cu clădirile istorice.	

¹⁹ Városi Közlöny – Temesvár, 1899/7, p. 257.

**Scurt
documentar
fotografic**
Vedere
antebelică a
cazărnii vestice
din cadrul
cazărnii
Fejérváry
dinspre SE cu
partea din spate
a clădirii.²⁰

Fejérváry Kiszern.

61 Inf. Regt.

Vedere
exterioară
dinspre est.

Vedere
exterioară
dinspre SSE.

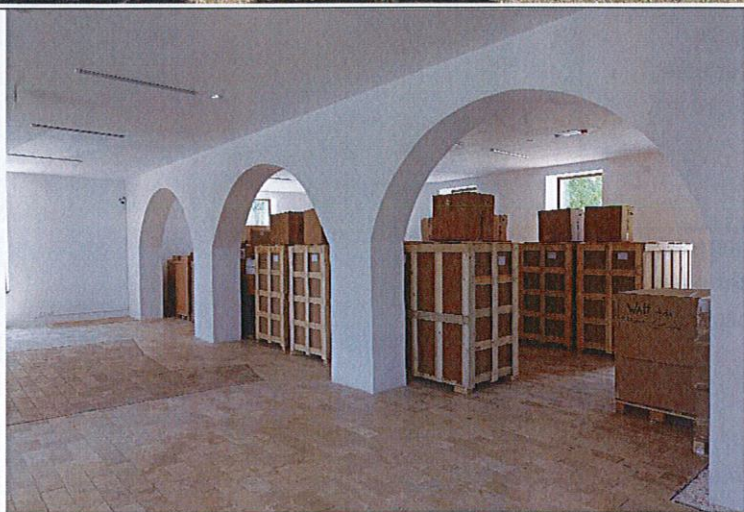

²⁰ Sursa: <https://www.facebook.com/banatultimisoarei/photos/a.621686004580910/565695450179966>

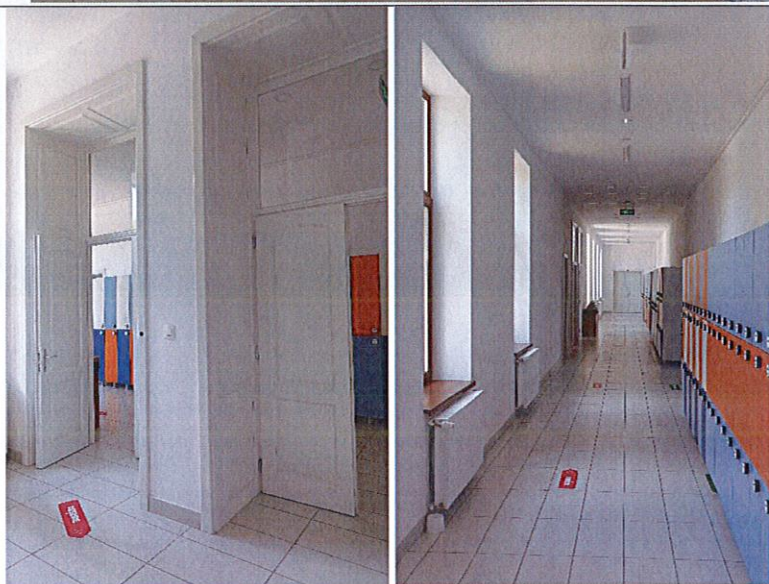
Vedere exterioră dinspre SV cu fațada vestică.

Vedere de la parterul pavilionului sudic.

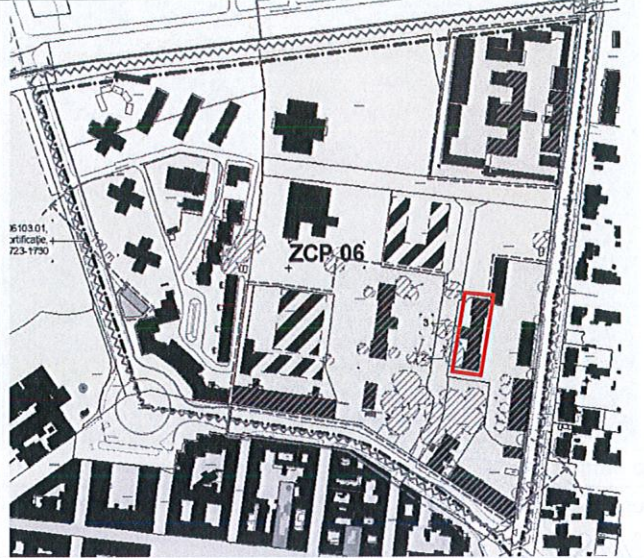

Uși din lemn/MDF noi cu oberlicht și coridor la parterul clădirii.

<p>Interiorul mansardei cu șarpanta refăcută modern. Unele elemente de lemn sunt panotări alipite pentru a mima elementele structurale ale șarpantei.</p>		
<p>Autor fișă</p>	<p>Dr. arh. Maja Bâldea</p>	<p>Marius Moldovan</p>
<p>Calitatea autorului</p>	<p>Specialist atestat MCC nr. 425 S/03.02.2011</p>	<p>Istoric artă, M. cons.patrim. <i>U</i></p>
<p>Data redactării fișei</p>	<p>29.07.2022</p>	

Identificator conform CF sau alt sistem de identificare	CF. nr. 430861 (C1)
Identificare conform plan de situație	
Datare	1898-1899
Autor	Arh. János Kassay
Constructor	Firma fraților Winkler
Denumire anterioară	Cazarma Fejérváry ²¹ , mai târziu Cazarma Regina Maria.
Funcțiune anterioară	Cazarmă pentru soldați ²² în cadrul cazărmii Fejérváry, ²³ cazarma batalionului orășenesc de infanterie (nr. 61).
Funcțiune actuală	Asociația și Muzeul Memorialul Revoluției.
Poziție în cadrul ansamblului	În zona de centru-est a arealului studiat respectiv partea de NE a incintei fostei cazărmii Fejérváry, orientată perpendicular pe str. Oituz pe direcția N-S. Una din două clădiri identice, așezate în oglindă.
Încadrare stilistică	Istoricism de factură clasicistă cu registre orizontale delimitate de brâuri profilate, un antablament simplu sugerat de asemenea prin diferite profilaturi și bosaje de colț.
Descriere constructivă	Clădire cu regim de înălțime P+E+pod în forma unei travee cu câte un pavilion în extremități creat prin folosirea de rezalite de ambele laturi ale clădirii și un corp alipit de travee la centrul clădirii către vest, adăpostind casa de scări, ce facilitează accesul la coridoarele dispuse în lungul clădirii către fațada din spate. Construcție din cărămidă, planșeu din bolțișoare peste grinzi metalice între parter și etaj și șarpantă de lemn cu învelitoare din țigla. Clădirea se află peste foste fundații ale fortificației, astfel adâncimea, grosimea, dar și modul de construire al acestora (de ex. folosirea de arce la întâlnirea cu ziduri deja existente sau a "betonului") variind. ²⁴ Accesul în clădire se face direct în coridorul dispus pe latura vestică de legătură între cele două pavilioane, la sud de corpul ce adăpostește casa scării. Limbajul arhitectural folosit la fațadă este exact același ca și la

²¹ Denumită după baronul Gezá Fejérváry, Ministrul Apărării al Ungariei la acea vreme. Városi Közlöny – Temesvár, 1899/7, p. 257.

²² Városi Közlöny – Temesvár, 1899/7, p. 256.

²³ Denumită după baronul Gezá Fejérváry, Ministrul Apărării al Ungariei la acea vreme. Városi Közlöny – Temesvár, 1899/7, p. 257.

²⁴ Városi Közlöny – Temesvár, 1899/7, p. 257.

	<p>cazarma ofițerilor în forma ei inițială (însă această cazarmă este ceva mai amplă): bosaje de colț, asize mai puțin proeminente în câmpul fațadei și ancadrame simple profilate în jurul ferestrelor și un lintel deasupra acestora la etaj (la parter lipsesc cheile de boltă deasupra ferestrelor cât și ancadramele celor de pe corpul central). Clădirea nu a fost modernizată recent la interior, astfel păstrându-se elemente constructive istorice din perioada construirii și din perioada comunistă (probabil și din perioada interbelică): trepte din piatră, planșee vizibile, șarpanta din perioada construirii, mozaicuri de factură mai nouă. Dintre ferestre a putut fi identificată una singură din perioada construirii, cu patru cercevele, cele noi cu sticlă izolatoare nefiind după model istoric.</p>	
Stare de conservare actuală	<p>Medie. Deși fațada nu este reabilitată, prin elementele conservate în interior, clădirea își păstrează caracterul militar dobândit la construire și de-a lungul timpului.</p>	
Analiza criteriilor de clasare	CRITERII	CALIFICATIVE
	CRITERIUL VECHIMII	medie
	Construită 1898-1899.	
	CRITERIUL VALORII ARHITECTURALE, ARTISTICE ȘI URBANISTICE	medie
	<p>Valorarea partiului funcțional, a compoziției volumetrice și abordării stilistice. Caracterul reprezentativ pentru program și pentru contextul cultural-istoric. Valoare urbanistică dată de includerea ei într-o compoziție urbană simetrică. Fără valoare deosebită la momentul construcției, însă păstrează caracterul spartan al unei clădiri militare simple de sfârșit de secol XIX cu adăugiri/modificări de secol XX.</p>	
	CRITERIUL FRECVENȚEI (RARITATE ȘI UNICITATE)	mică
	<p>Nu prezintă elemente de raritate sau unicitate, cu excepția fundării peste ziduri aparținând fortificațiilor orașului.</p>	
	VALOARE MEMORIAL-SIMBOLICĂ	mică
<p>Cu excepția unor vizite regale nu se cunosc evenimente istorice legate de această clădire sau alte motive care să îi confere valoare memorial-simbolică.</p>		
Sinteza evaluării valorice	<p>Clădire cu valoare istorică și arhitecturală medie, însă prin apartenența la fosta cazarmă Fejérváry și relația funcțională atât cu clădirile din interiorul cazarmii, cât și cazarma Ferdinand alăturată sau arsenalul este justificată clasarea clădirii ca parte a unui ansamblu de categorie B împreună cu acestea.</p>	
Propunere de atitudine	<p>Reabilitarea fațadelor exterioare după aspectul inițial al acestora. Se recomandă folosirea tâmplăriei de lemn configurate după modelul original.</p> <p>Se permite mansardarea doar cu păstrarea șarpantei istorice, cu păstrarea vizibilă a elementelor constructive la interior.</p> <p>Păstrarea liniei generale a conceptului de intervenție în amenajarea de interior, respectiv conservarea detaliilor constructive și finisajelor la interior pentru a păstra caracterul de cazarmă trecută prin diferite regimuri.</p>	

<p>Schițe²⁵</p> <p>Relevu plan parter</p>	<p>RELEVU PLAN PARTER S.construită = 830 mp</p>
<p>Relevu plan etaj</p>	<p>RELEVU PLAN ETAJ S.construită = 830 mp</p>
<p>Fațada de vest</p>	<p>REPARAȚII CONSTRUCTIVE ȘI INSTALAȚII AFERENTE AMENAJĂRI INTERIOARE LA CLĂDIREA ASOCIAȚIEI „MEMORIALUL REVOLUȚIEI 16-22 DECEMBRIE 1989” - TIMIȘOARA</p> <p>FAȚADA PRINCIPALA VEST</p>
<p>Scurt documentar fotografic Vedere antebelică a cazărni vestice dinspre SE (partea din spate a clădirii).²⁶</p>	<p><i>Schivovitz, Kuvencin.</i></p> <p><i>B.I. Inf. Rept.</i></p>

²⁵ Sursă: Botescu M&H arhitecți SRL, proiectant de specialitate arh. Mihai Botescu, proiect „Reparații construcție și instalații aferente, amenajări interioare la clădirea Asociației „Memorialul Revoluției 16-22 Decembrie 1989” – timișoara”

²⁶ Sursa: <https://www.facebook.com/banatulmisoarei/photos/a.621686004580910/565695450179966>

Vedere exterioră dinspre SV, cu corpul central al casei de scări.

Vedere încăpere interioară parter cu pardoseală din mozaic din perioada comunistă.

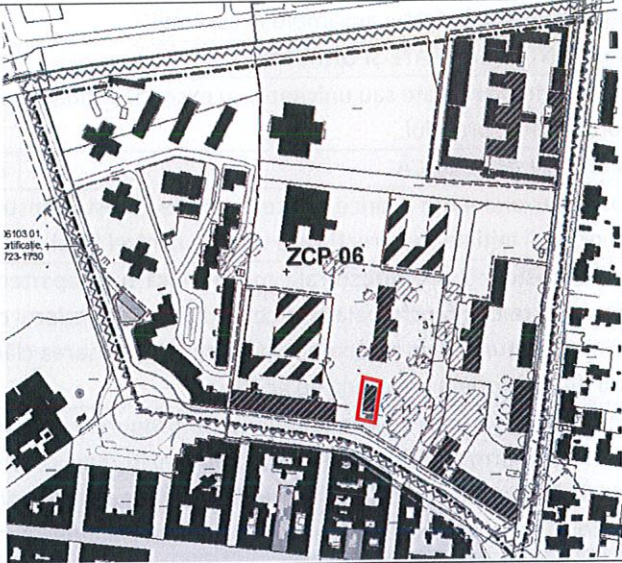
Scările și coridor parter, unde se poate observa sistemul constructiv al planșeului: bolțișoare peste grinzi metalice.

<p>Interiorul podului cu una din două zone delimitate prin ziduri de cărămidă.</p>		
<p>Vedere șarpantă peste pavilionul sudic.</p>		
<p>Autor fișă</p>	<p>Dr. arh. Maja Bâldea</p>	<p>Marius Moldovan</p>
<p>Calitatea autorului</p>	<p>Specialist atestat MCC nr. 425 8/03.02.2011</p>	<p>Istoric artă, M. cons.patrim.</p>
<p>Data redactării fișei</p>	<p>29.07.2022 </p>	

Fișă de evaluare: Ringul bursier aparținând FEEA (UVT)

Identificator conform CF sau alt sistem de identificare		CF. nr. 433377 (C19)
Identificare conform plan de situație		
Datare	1898-1899 Reabilitare anii 2020	
Autor	Arh. János Kassay	
Constructor	Firma fraților Winkler	
Funcțiune anterioară	Fosta clădire poartă a Cazărmii Fejérváry ²⁷ , mai târziu Cazarma Regina Maria.	
Funcțiune actuală	Ringul bursier de simulări antreprenoriale al Facultății de Economie și Administrare a Afacerilor (UVT)	
Poziție în cadrul ansamblului	Amplasată în mijlocul laturii de sud a cvartalului, către Piața Oituz.	
Încadrare stilistică	Nu mai conține suficiente detalii pentru a permite încadrare, fiind la bază o construcție simplă și lipsită de detalii.	
Descriere constructivă	Clădire cu regim de înălțime parter de formă rectangulară simplă. Construcție din cărămidă și șarpantă de lemn în două ape cu învelitoare din țiglă solzi. Clădirea a fost modernizată la interior, nepăstrându-se niciun elemente de cu valoare istorică, deși s-au folosit și materiale compatibile (tâmplărie și șarpantă de lemn). În dreptul accesului se păstrează structura metalică istorică a copertinei de acces, realizată din fier forjat. Aceasta are valoare artistică ridicată comparativ cu cea a Platformei de cercetare.	
Stare de conservare actuală	Bună. În timp ce fațada a fost reabilitată prin simplificare și reinterpretare, respectiv crearea unor ancadramente geometrice simplificare la toate ferestrele, la interior nu se conservă nimic o trăsătură istorică.	
Analiza criteriilor de clasare	CRITERII	CALIFICATIVE
	CRITERIUL VECHIMII	medie
	Construită 1898-1899.	
	CRITERIUL VALORII ARHITECTURALE, ARTISTICE ȘI URBANISTICE	mică

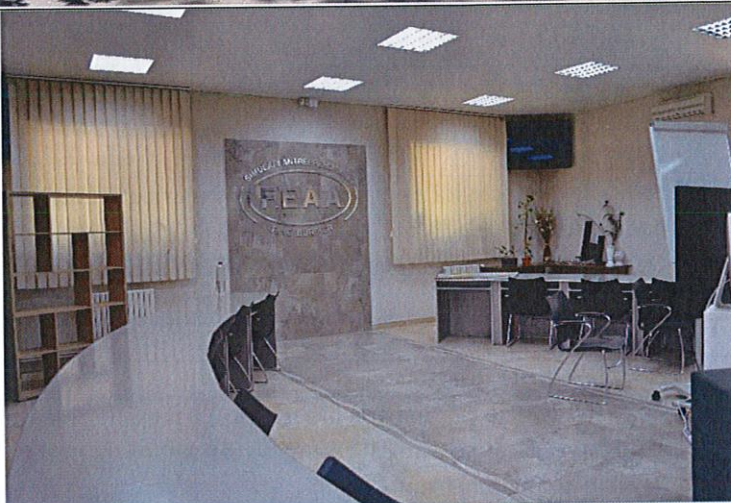
²⁷ Denumită după baronul Gezá Fejérváry, Ministrul Apărării al Ungariei la acea vreme. Városi Közlöny – Temesvár, 1899/7, p. 257.

	<p>Fără valoare deosebită la momentul construcției, însă păstrează caracterul spartan al unei clădiri militare simple de sfârșit de secol XIX. Are exclusiv valoare urbanistică prin prisma încadrării sale în fostul ansamblu al cazărmii.</p>		
	<table border="1"> <tr> <td>CRITERIUL FRECVENȚEI (RARITATE ȘI UNICITATE)</td> <td>mică</td> </tr> </table>	CRITERIUL FRECVENȚEI (RARITATE ȘI UNICITATE)	mică
CRITERIUL FRECVENȚEI (RARITATE ȘI UNICITATE)	mică		
	<p>Nu prezintă elemente de raritate sau unicitate, cu excepția fundării peste ziduri aparținând fortificațiilor orașului.</p>		
	<table border="1"> <tr> <td>VALOARE MEMORIAL-SIMBOLICĂ</td> <td>medie</td> </tr> </table>	VALOARE MEMORIAL-SIMBOLICĂ	medie
VALOARE MEMORIAL-SIMBOLICĂ	medie		
	<p>Nu sunt cunoscute evenimente istorice legate direct de această construcție, însă din perspectiva funcțiunii inițiale construcția are valoare la nivel local.</p>		
Sinteza evaluării valorice	<p>Clădire cu valoare istorică și arhitecturală medie, însă prin apartenența la fosta cazarmă Fejérváry și relația funcțională atât cu clădirile din interiorul cazărmii, cât și cazarma Ferdinand alăturată sau arsenalul. Este justificată clasarea clădirii ca parte a unui ansamblu de categorie B împreună cu acestea.</p>		
Propunere de atitudine	<p>În cadrul intervențiilor viitoare asupra imobilului se propune revenirea la aspectul istoric al clădirii, conform imagini istorice și prin similitudine cu detalii tipologic asemănătoare de la corpurile de clădire aparținând cazărmii Fejervary. Conservarea clădirii la exterior și folosirea materialelor compatibile cu clădirile istorice.</p>		
<p>Scurt documentar fotografic</p> <p>Fațada de sud, acces în clădire și copertina cu structură istorică păstrată</p>			
<p>Fațada de est și relația cu Piața Oituz și Bustul lui Constantin Brâncuși</p>			

Fațada de est

Interior, sala principală, finisaje moderne care nu țin cont de caracterul istoric al clădirii

Detalii interioare, fisuri la buiandrugi

Autor fișă

Dr. arh. Maja Bâldea

Marius Moldovan

Calitatea autorului

Specialist atestat MCC nr. 425
S/03.02.2011

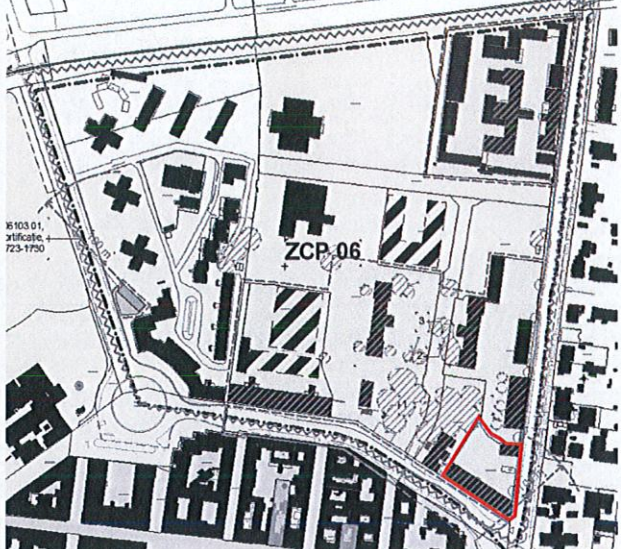
Istoric artă, M. cons.patrim.

Data redactării fișei

3.08.2022

Fișă de evaluare: Arsenalul armatei, ulterior cantină (popotă) (UVT)

Identificator conform CF sau alt sistem de identificare	CF. nr. 442413
Identificare conform plan de situație	
Datare	<p>1907, fiind construită de către oraș pentru armată drept "clădire compensatorie" pentru defortificare.²⁸</p> <p>Operație de extindere către est și modificări structurale de amploare în perioada interbelică.</p>
Autor	Probabil Eduard Reiter
Constructor	Probabil Eduard Reiter ²⁹
Funcțiune anterioară	<p>Arsenal (magazie de echipamente militare) pentru Regimentul de Infanterie nr. 61, staționat în cazarma alăturată și mai târziu cantină (popotă)</p> <p>Pavilion dormitoare (conform CF)</p>
Funcțiune actuală	Lipsit de funcțiune
Poziție în cadrul ansamblului	Amplasată în colțul de sud-est al arealului analizat, ca travee aliniată la strada Oituz, însă cu funcțiune de clădire de colț, fiind prelungită ulterior până la intersecția cu str. Popa Șapcă.
Încadrare stilistică	Stil inițial istoricism de factură clasicistă cu bosaje și ancadrame specifice, simplificat în perioada interbelică prin înlăturarea profilelor și adăugarea unui fronton de colț ce poartă amprenta vremii.
Descriere constructivă	<p>Construcție din cărămidă cu planșee din beton armat turnate peste grinzi metalice profil "I", sprijinite la rândul lor de console de cărămidă la întâlnirea cu zidurile (introduse în perioada interbelică) cu regim de înălțime S+P+E1 (câte 4 axe laterale) și E2 în zona centrală a clădirii (8 axe și casa scării centrală încununată cu un atic simplu și care iese ușor în rezalit, identificabilă prin două ferestre de dimensiuni mari dispuse pe verticală situate la mijlocul înălțimii dintre etaje, între timp înlocuite cu ferestre mai mici dispuse pe orizontală – la fațada dinspre str. Oituz) și cu acoperiș plat (în forma inițială probabil un acoperiș cu învelitoare de tablă cu înclinație foarte</p>

²⁸ Josef Geml, Vechea Timișoară în ultima jumătate de secol. 1870-1920. Timișoara 2016. P. 24.

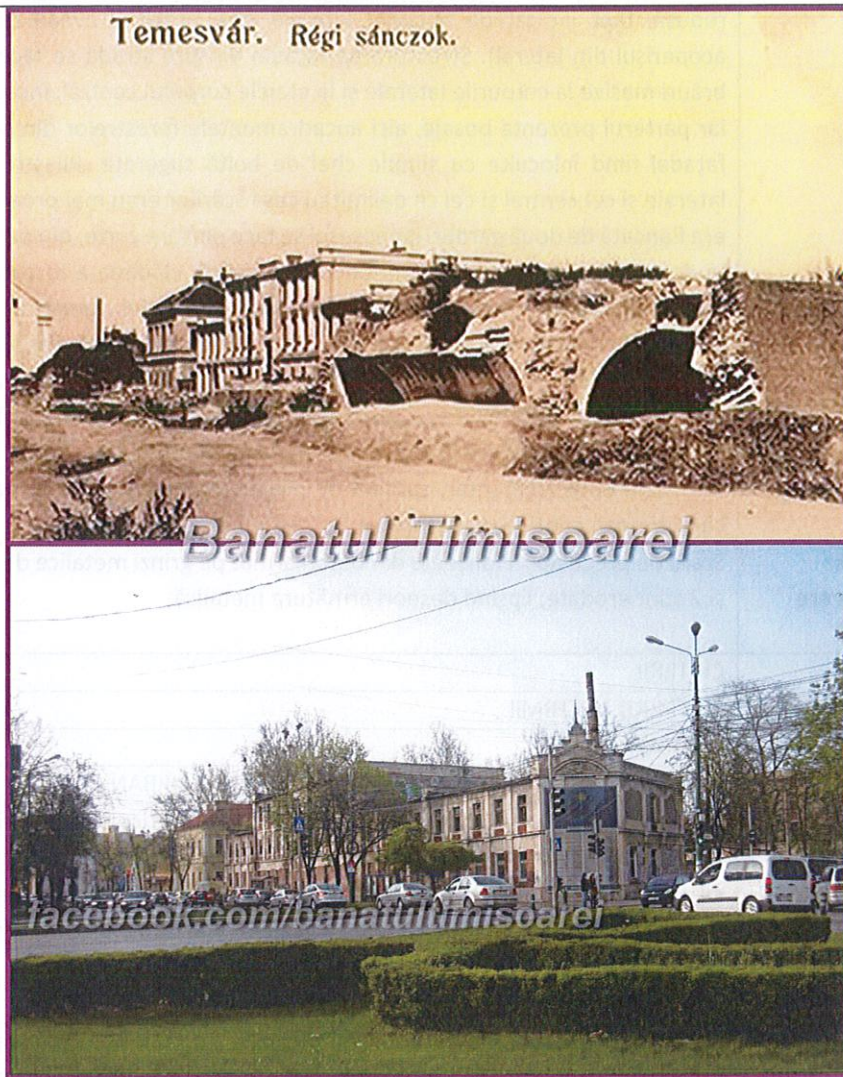
²⁹ În baza asemănărilor cu fosta magazie de alimente (mai târziu fabrica Fructus), care la rândul ei deținea elemente foarte asemănătoare clădirii tribunalului garnizoanei. De altfel, și magazia de fân și paie, tot parte din construcțiile compensatorii a fost construită tot de Eduard Reiter.

Városi Közlöny – Temesvár, 1906/1, p. 121.

	<p>redusă, fapt indicat de aticurile laterale care probabil aveau rolul de a masca acoperișul din lateral). Structurarea fațadei dinspre stradă se făcea prin pilaștri și brâuri masive la corpurile laterale și la etajele corpului central, încadrând ferestrele, iar parterul prezenta bosaje, aici ancadramentele ferestrelor din celelalte zone ale fațadei fiind înlocuite cu simple chei de boltă sugerate. Pilaștri dintre corpurile laterale și cel central și cei ce delimitau casa scârilor erau mai proeminenți. Clădirea era flancată de două garduri iar accesul se face dinspre curte, din partea opusă străzii în dreptul casei de scară. În perioada interbelică, clădirea a fost modernizată, atât structural cât și la înfățișarea acum simplificată. Astfel, ferestrele au devenit mai scunde, fiind înconjurate de cărămizi ceramice aparente la parter și primind câmpuri dreptunghiulare de astfel de cărămizi sub solbancuri la etaje, iar pilaștri au devenit simple lezene. Clădirea a fost prelungită până la strada Popa Șapcă cu 5 axe, colțul fiind realizat prin teșirea clădirii și distingându-se printr-un fronton în trepte, în care se înscrie unul segmentar, sprijinit de pliaștri ce flanchează o fereastră la etaj și al cărui timpan conține un basorelief.</p>	
Stare de conservare actuală	<p>Stare de precolaps. Planșeele din beton armat pe grinzi metalice de peste etajele 1 și 2 sunt erodate, lipsind deseori armătura metalică.</p>	
Analiza criteriilor de clasare	CRITERII	CALIFICATIVE
	CRITERIUL VECHIMII	medie
	Construit în 1907	
	CRITERIUL VALORII ARHITECTURALE, ARTISTICE ȘI URBANISTICE	medie
	<p>Valorarea partiului funcțional, a compoziției volumetrice și abordării stilistice. Clădirea nu prezintă elemente valoroase d.p.d.v. artistic, arhitectural sau urbanistic, cu excepția planșeelor din beton armat turnate peste grinzi metalice profil "I", îmbrăcate la rîndul lor în ciment. Acestea reprezintă un martor valoros pentru tehnicile constructive folosite în perioada interbelică.</p>	
	CRITERIUL FRECVENȚEI (RARITATE ȘI UNICITATE)	mică
	<p>Deși este una din puținele clădiri compensatorii pentru defortificare, prin modificările aduse în timp, prezintă unicitate doar prin volumetria sa.</p>	
	VALOARE MEMORIAL-SIMBOLICĂ	mică
	<p>Nu se cunosc evenimente istorice legate de această clădire sau alte motive care să îi confere valoare memorial-simbolică.</p>	
Sinteza evaluării valorice	<p>Clădirea cu valoare istorică numai prin rolul de construcție "compensatorie" cu funcțiune militară și prin planșeele din beton armat pe grinzi metalice din perioada interbelică, insuficientă pentru a fi monument de sine stătător. Prin prisma relației anterioare cu cazărmile adiacente pe care le deservea este justificată clasarea clădirii ca parte a unui ansamblu de categorie B împreună cu acestea.</p>	
Propunere de atitudine	<p>Se permite redefinirea volumetrică a imobilului și dezvoltarea parcelei printr-o manieră contemporană, cu respectarea amprentei construcțiilor care defineau inițial ansamblul, conform planșă PO 03 <i>plan cu evidențierea potențialului de dezvoltare al teritoriului după gradul de dezvoltare și mod de construire permise</i>. Se va păstra soluția actuală de elaborare a colțului și a fațadelor către stradă și se vor integra fațadele existente către stradă în noua dezvoltare. Se vor păstra într-o manieră cât mai relevantă materialități și detalii specifice (placarea de cărămidă ceramică, a detaliilor de pe fronton, inclusiv vazon și spiră de tablă) și se va încerca revenirea la detaliile fațadei istorice conform documente istorice. Se vor marca clar părțile păstrate în raport cu elementele contemporane.</p>	

**Scurt
documentar
fotografic**

Vedere către
arsenal și
cazărmile
Fejérváry și
Ferdinand în
anul 1910 (cu
resturi din
fortificație în
prim-plan și în
anul 2014).³⁰

³⁰ Sursă:

<https://www.facebook.com/banatulTimisoarei/photos/a.527623540653824.1073741829.525193917563453/654687117947465/?l=821c53a962>

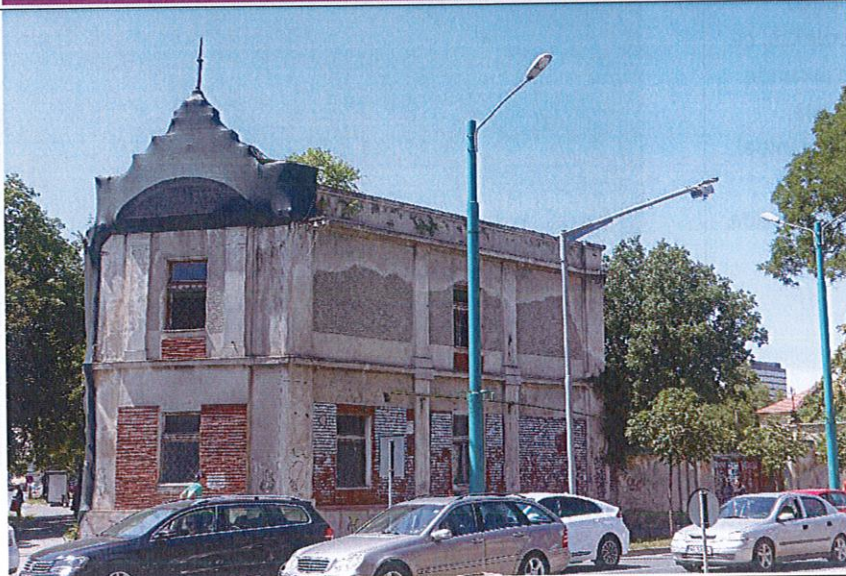
Vedere către arsenal dinspre vest înainte de Primul Război Mondial și în anul 2014.³¹

Banatul Timisoarei

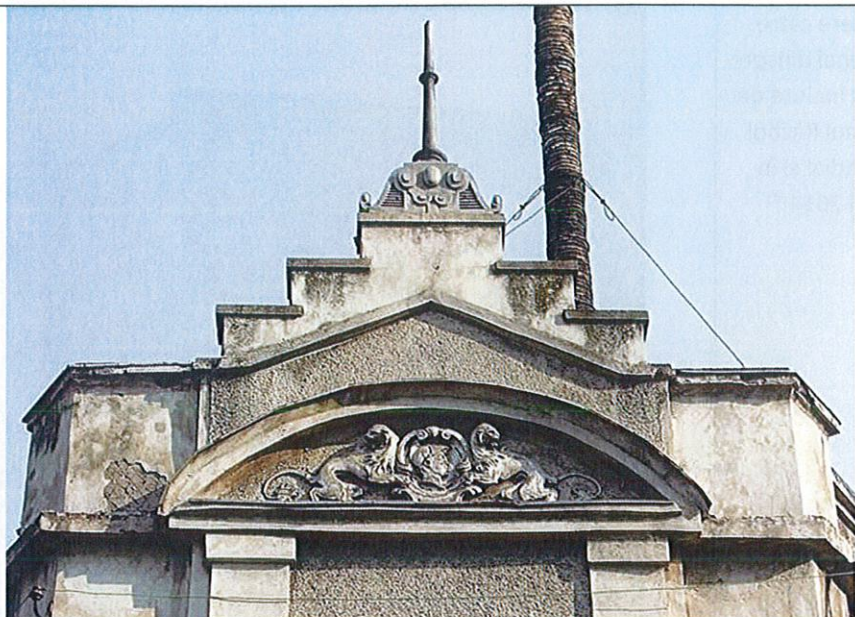

Aspect actual al laturii dinspre strada Popa Șapcă.

³¹ Sursa: <https://www.facebook.com/banatulTIMISOAREI/photos/a.828368923912616/638649086217935/>

Frontonul de colț în anul 2014.³²

Vedere dinspre curte cu intrarea acoperită și fațada tranformată.

Mozaic turnat și buciardat probabil în perioada interbelică, ce încă ascunde soclului inițial pe latura dinspre strada Oituz.

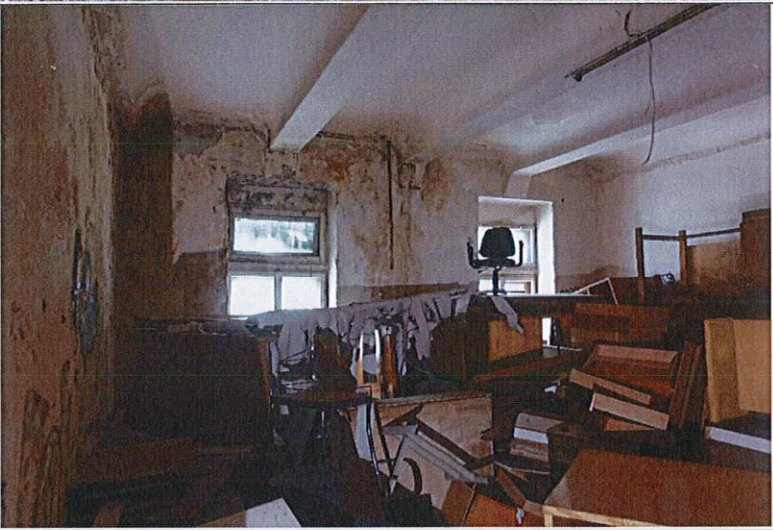
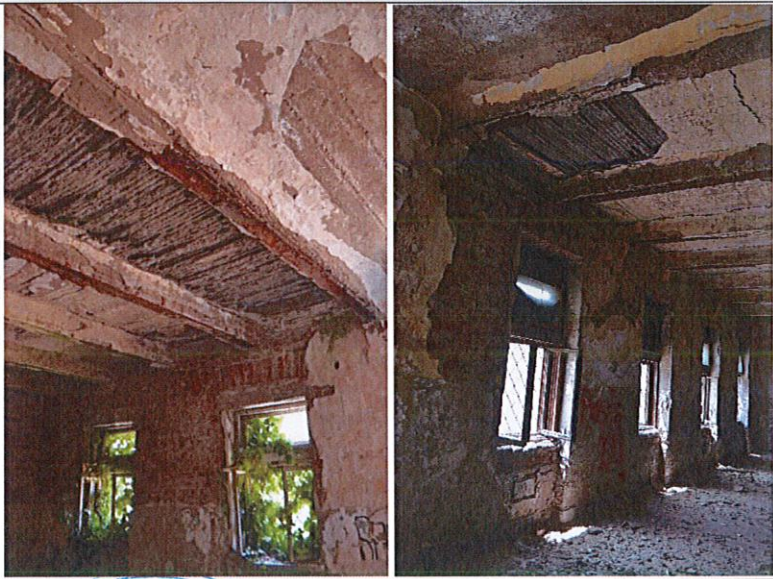

³² Sursa: Lucian Muntean,

<https://www.facebook.com/photo/?fbid=463445320447746&set=a.420823904709888>

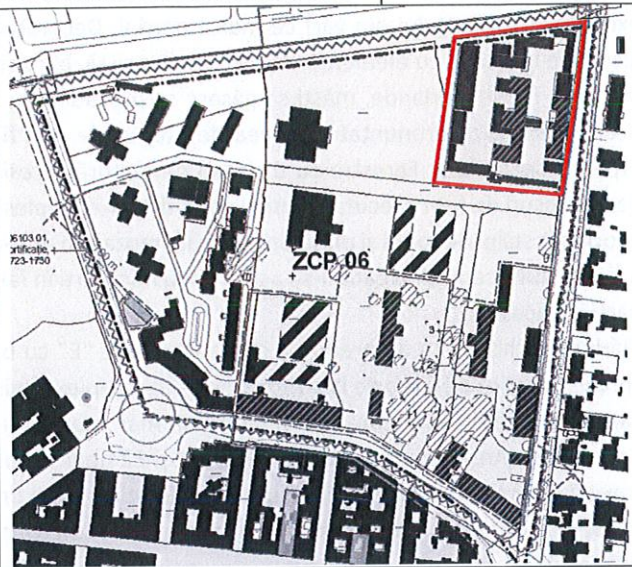
<p>Semnătură mozaic pe latura dinspre strada Oituz.</p>	
<p>Pavaj ceramic (klinker roșu și galben) din faza inițială a construirii la parterul clădirii.</p>	
<p>Rămășiță de ușă dublă de lemn din faza inițială a construirii la parterul clădirii.</p> <p>Parapet original la casa scării.</p>	

<p>Casa scărilor cu trepte din mozaic și grilaj metalic din faza inițială de construire.</p>		
<p>Încăpere la parter cu planșeul din beton armat turnat pe grinzi metalice în perioada interbelică.</p>		
<p>Încăpere la etaj cu planșeul din beton puternic deteriorat.</p>		
<p>Autor fișă</p>	<p>Dr. arh. Maja Bâldea</p>	<p>Marius Moldovan</p>
<p>Calitatea autorului</p>	<p>Specialist atestat MCC nr. 425 S/03.02.2011</p>	<p>Istoric artă, M. cons.patrim.</p>
<p>Data redactării fișei</p>	<p>29.07.2022</p>	

2.2. Fișă de evaluare: Ansamblul Tribunalului și Parchetul Militar și Penitenciarul Timișoara

Identificator conform CF sau alt sistem de identificare		CF. nr. 450934 (C1, C12), Cf. nr. 450935 (C1)
Identificare conform plan de situație		
Datare	1907 (inscripție fațadă și arhive), construit de către oraș pentru armată, ca "clădire compensatorie" pentru defortificare, costând 494756 coroane. ³³	
Autor	Ede Reiter	
Constructor	Ede Reiter ³⁴	
Funcțiune anterioară	Tribunalul garnizoanei și închisoarea	
Funcțiune actuală	Penitenciar, tribunal și parchet militar	
Poziție în cadrul ansamblului	Amplasate pe colțul de NE al zonei analizate, aliniate de-a lungul străzii Popa Șapcă pe direcția N-S. Clădirile sunt dispuse paralel, cea a tribunalului fiind amplasată la stradă și având inițial un corp central de legătură între cele două clădiri la nivelul parterului.	
Încadrare stilistică	Stil eclectic cu compoziție volumetrică de factură neobarocă, prin dispunere pavilionară a registrului vertical central și a rezalitelor laterale. Decorațiuni neobaroco (frontispicii laterale), neoclasiciste (ghirlande, coronițe, fascii) și secesion (mascheroni, maniera de execuție a decorațiunilor menționate anterior).	
Descriere constructivă	Tribunalul Garnizoanei: Construcție din cărămidă cu amprenta la sol în formă de "E" cu brațele către vest (partea opusă străzii), cu regim de înălțime P+E, cu trei fațade vizibile de la stradă, având câte un rezalit de colț la fațada nordică și sudică și două de colț și unul central mai pronunțat și înălțat la cea principală spre est, rezultând astfel impresia unui ansamblu pavilionar de concepție neobarocă alcătuit din două pavilioane de colț și unul central principal conectate între ele: Rezalitele sunt evidențiate prin înălțimea lor, prin bogăția decorațiunilor, prin frontispicii și prin dimensiunea ferestrelor, iar zonele de legătură sunt ritmate prin alternarea decorațiunilor lezanelor ce despart ferestrele. Pavilionul central, care permite accesul în clădire prin mijlocul său printr-o poartă din lemn, prezintă feronerie realizate artistic de factură <i>secesion</i> la nivelul ferestrelor de la	

³³ Josef Geml, Vechea Timișoară în ultima jumătate de secol. 1870-1920. Timișoara 2016. P. 24.

³⁴ Városi Közlöny – Temesvár, 1907/1, p. 99.

	<p>parter și la poartă, pilaștri la etaj (dublați către extremități) ce susțin o arhitravă și o șarpantă pavilionară acoperită cu tablă (spre deosebire de restul învelitorii din țigla) inițial executată artistic, azi decorațiunile din tablă fiind pierdute cu excepția ornamentului din vârf ce indică nordul. Decorațiunile din tencuială și ipsoserie eclectică cu elemente de factură clasicistă, barocă și <i>secesion</i>, precum coroane, fascii, ghirlande, măști se găsesc cu precădere la etaj, zona de parter prezentând asize pronunțate, iar cea de etaj unele mai filigrane, pierdute pe fațadele secundare. Ferestre cu diviziuni de factură <i>secesion</i> păstrate în mare parte. Coșuri de fum executate artistic prin dispunerea pieselor de klinker. Gard istoric din stâlpi de fontă și plasă pe soclu din mozaic în dreptul fațadei principale a pavilionului central, creându-se astfel două mici curți în fața clădirii, de ambele părți ale acestuia.</p> <p>Clădirea închisorii cu amprenta la sol în forma de "E" cu brațele de asemenea spre est, replică clădirea de la stradă printr-un complex pavilionar cu trei rezalite vag pronunțate spre est, de dimensiuni mai mari și mult mai săracă în decorațiuni. Are un regim de înălțime P+E1 și E2 doar în zonă rezalitelui resp. a traveei centrale orientată E-V. Structurarea fațadelor prin brăuri și lezene simple a fost înlocuită cu folosirea cărămizii aparente unind vizual câte două ferestre pe orizontală.</p> <p>Astăzi complexul deține o serie de construcții auxiliare fără valoare istorică, accesul auto făcându-se printr-o poartă la sud de clădirea tribunalului.</p>	
Stare de conservare actuală	Foarte bună, în pofidă pierderii unor elemente artistice precum învelitoarea din tablă sau asizele din tencuială ale fațadelor laterale.	
Analiza criteriilor de clasare	CRITERII	CALIFICATIVE
	CRITERIUL VECHIMII	mediu
	Construit 1907	
	CRITERIUL VALORII ARHITECTURALE, ARTISTICE ȘI URBANISTICE	mare
	<p>Valorarea partiului funcțional, a compoziției volumetrice și abordării stilistice. Concepție coerentă cu componente artistice din ipsos, tencuială, feronerie și tâmplărie etc. valoroase. Fațade reprezentative pentru stilul historicist eclectic cu influențe secesion în cazul tribunalului și reprezentative structural pentru construcțiile compensatorii din Timișoara în cazul ambelor clădiri.</p> <p>Caracterul reprezentativ pentru program și pentru contextul cultural-istoric.</p>	
	CRITERIUL FRECVENȚEI (RARITATE ȘI UNICITATE)	mediu
	Valoarea arhitectural-artistică deosebește clădirea de alte clădiri cu rol militar construite în acea perioadă.	
	VALOARE MEMORIAL-SIMBOLICĂ	mare
	<p>La tribunalul militar s-au purtat procese cu importanță istorică, de la judecarea de ex. a unui spion sârb asupra căruia fusese găsită muniție cu doi ani înainte de începerea Primului Război Mondial³⁵ sau cea a militanților comuniști în perioada interbelică, la cea a grupului de rezistență Spiru Blănaru în 1949. De asemenea, în închisoare au fost întemnițați revoluționari la Revoluția din 1989.</p>	
Sinteza evaluării valorice	Valoare arhitectural-istorică și memorial-simbolică relevantă, justificând alături de criteriul vechimii și al frecvenței clasarea ca ansamblu istoric de grupă B (categoria a II-a).	

³⁵ Városi Közlöny – Temesvár, 1912/12, p. 8.

<p>Propunere de atitudine</p>	<p>Conservarea/restaurarea tuturor elementelor artistice valoroase atât la interior cât și la exterior, precum decorațiuni din ipsos și tencuială, feronerie (grilaje, balustrade, gard metalic), tâmplării, coșurile de fum și înlocuirea tâmplăriilor din PVC, unde au fost înlocuite, cu unele din lemn respectând modelul celor originale. Înlăturarea aparatelor de aer condiționat de pe fațadă. În cadrul intervențiilor viitoare asupra imobilului se propune revenirea la aspectul istoric al clădirii, conform imagini istorice, inclusiv refacerea învelitorii din tablă după modelul celei inițiale.</p>
<p>Scurt documentar fotografic</p> <p>Tribunalul Garnizoanei înainte de 1918.³⁶</p>	
<p>Tribunalul Garnizoanei în anul 1911, cu vedere a fațadei principale și a celei laterale sudice, acum parțial acoperită de construcții anexe și ușor simplificată.³⁷</p>	

³⁶ Sursa:

<https://gallery.hungaricana.hu/en/SzerencsKepeslap/1371119/?list=eyJxdWVyeSI6ICJ0ZW1lc3ZhciBoYWRiaXJvc2FnIn0&img=0>

³⁷ Sursa:

<https://gallery.hungaricana.hu/en/SzerencsKepeslap/1255821/?list=eyJxdWVyeSI6ICJ0ZWx5b3JzZWdpcGJpcm9zYWcgdGVtZXN2YXl1fQ&img=0>

<p>Tribunalul Garnizoanei și închisoarea din spatele acestuia cu corpul scund de legătură văzute dinspre NNE în anul 1912.³⁸</p>	
<p>Clădirea penitenciarului văzută dinspre cazărmile situate la sud în anul 1931.³⁹ Se distinge structura simplă a fațadelor prin brâuri și lezene.</p>	
<p>Vedere aeriană a complexului actualmente.⁴⁰</p>	

³⁸ Sursa: <https://i.pinimg.com/originals/af/f2/2b/aff22b66d4f70447042e18e442d7ba5c.jpg>

³⁹ Sursa: <https://www.facebook.com/photo/?fbid=961258743999732&set=a.875540055904935>

⁴⁰ Sursa: Google Maps

Vedere exterioară
actuală a
Tribunalului și
Parchetului Militar
dinspre SV.

Vedere frontală a
Tribunalului și
Parchetului Militar:
rezalitul central.

Vedere exterioară a
Tribunalului și
Parchetului Militar:
segment de gard
istoric din fontă și
plasă pe soclu din
mozaic în fața
fațadei principale, la
sud de rezalitul
mijlociu.

<p>Vedere exterioară a Tribunalului și Parchetului Militar: grilaj din fier forjat, fereastră cu ancadrament la parter pe rezalitul central.</p>		
<p>Vedere exterioară a Tribunalului și Parchetului Militar: grilaj din fier forjat, fereastră cu ancadrament la etaj pe rezalitul sudic al fațadei principale.</p>		
<p>Autor fișă</p>	<p>Dr. arh. Maja Bâldea</p>	<p>Marius Moldovan</p>
<p>Calitatea autorului</p>	<p>Specialist atestat MCCnr. 425 S/03.02.2011</p>	<p>Istoric artă, M. cons.patrim.</p>
<p>Data redactării fișei</p>	<p>29.07.2022</p>	